

Kl. 09.00 – 15.27

1 § Utrikespolitisk debatt

Utrikespolitisk debatt

Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Vi ser många hot mot säkerheten i världen:

- Risken för en militär konflikt i Irak är överhängande.
- Utvecklingen i Nordkorea och mellan kärnvapenmakterna Indien och Pakistan understryker hoten från massförstörelsevapen.
- I Israel och på de palestinska områdena eskalerar en ond spiral av våld och hat.
- Dagligen begås tusentals brott mot de mänskliga rättigheterna. Likt Lilja i Lukas Moodyssons film smugglas över en halv miljon kvinnor och barn in i EU varje år för att utnyttjas som sexslavar.
- En miljard människor plågas av fattigdom.
- Överallt finns hotet från den internationella terrorismen.

Vår kanske viktigaste uppgift i dagens sammanflätade värld är att bidra till ökad säkerhet – också för vår egen skull.

Massförstörelsevapen i Irak är främst ett hot mot regionen men kan också hota oss. Riskerna med ett krig i Irak är också våra risker.

Den internationella terrorismen drabbar även oss. Förra året dödades sex unga svenskar på Bali.

Islamofobin, som ökat efter den 11 september, drabbar svenskar med bakgrund från muslimska länder och ökar misstron i samhället.

Den internationella kriminalitet som handlar med människor, tvättar pengar och smugglar knark verkar också i Sverige.

Sverige vill och kan bidra till att skapa ökad säkerhet – säkerhet i dess fulla bemärkelse. Traditionellt hävdas att staters säkerhet garanteras av militära medel, nu också genom kampen mot terrorismen. Men detta är alltför snävt.

Säkerhet i dagens värld måste skapas globalt och gemensamt, och innebära frihet och trygghet för alla.

Och det är möjligt! Det har aldrig funnits bättre förutsättningar än nu för att skapa gemensam säkerhet, när det kalla kriget är slut, när Europa har återförenats, när Förenta nationerna har återfått sin handlingskraft. Men det kräver och förutsätter vissa saker.

Säkerhet förutsätter mänskliga rättigheter, folkrätt och demokrati.

Efter det kalla krigets slut har vi kunnat gå vidare, från att värna alla staters rätt till att starkare betona alla människors lika värde och rättigheter. Inte bara stater, utan alla individer har rätt till säkerhet. Våra krav på mänskliga rättigheter kan aldrig göra halt vid nationsgränser eller vid kulturella eller religiösa barriärer.

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna är universell. I en tid av global ekonomi, information och rörlighet behövs mer än någonsin denna gemensamma värdegrund som binder samman människor och kulturer. Skyddet mot krigsförbrytelser och folkmord stärks när den internationella brottmålsdomstolen inrättas i Haag i år.

Den internationella terrorismen hotar våra rättigheter. Intolerans byggd på en svartvit världsbild är dess grund, finansiering genom kriminalitet och illegala penningtransaktioner dess förutsättning, hänsynslöshet och skräck dess verktyg. Inget mål, ingen sak, ingen kamp kan rättfärdiga en terror som syftar till att döda och lemlästa oskyldiga civila. Sverige kommer alltid att gå i första ledet när det gäller att bekämpa terrorism.

Men om vi låter kampen mot terrorismen överordnas de mänskliga rättigheterna är det vi som förlorar och terroristerna som vinner. De mänskliga rättigheterna är kärnan i den toleranta livsstil som vi eftersträvar och de bekämpar.

Därför har Sverige genomdrivit att EU:s insatser mot terrorism ska utföras i överensstämmelse med de mänskliga rättigheterna. Därför har vi begärt att svenskarna som sattes upp på FN:s sanktionslista skulle avföras då det inte fanns några bevis mot dem och att FN:s sanktionssystem ska förändras. Därför har vi krävt att den svensk som är fänge i Guantánamo Bay omedelbart ska friges.

Ett problem i vår närhet är Tjetjenien där endast en politisk lösning kan bringa konflikten till ett varaktigt slut. Vi delar Rysslands vrede över terrordådet i Moskva förra året. Vi ifrågasätter inte Rysslands rätt att bekämpa terrorism, men kampen måste föras i enlighet med internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter.

Ett växande hot mot utsatta människor och en växande inkomstkälla för internationell kriminalitet och terrorism är handeln med kvinnor och barn. Regeringen har hittills anslagit 60 miljoner kronor mot människohandel i Östeuropa. Sverige har tagit initiativ inom det nordisk-baltiska samarbetet, i Barentsrådet och inom EU:s samarbete med Asien och Afrika.

Regeringen har nu tagit fram en global strategi för hur människohandel ska bekämpas i utvecklingssamarbetet. Vi behöver strängare straff mot människohandlarna, mer internationellt samarbete mellan tull och polis och bättre stöd till offren. Filmen Lilja 4-ever är viktig för att öka medvetenheten både i de länder där offren kommer ifrån och i våra länder där efterfrågan finns. Regeringen har därför gett Svenska institutet i uppdrag att samarbeta med Lukas Moodysson för att sprida filmen.

En mänsklig rättighet och en viktig del av den förföljda människans säkerhet är asylrätten. Vår migrations- och flyktingpolitik präglas av humanitet och säkerhet. För att uppnå en solidarisk europeisk migrationspolitik är det viktigt att det gemensamma regelsystem som utvecklas inom EU innehåller tydliga minimivillkor. Genom att utvecklingssamar-

betet står i bättre samklang med migrationspolitiken bidrar vi till att förebygga ofrivillig migration. Sverige samverkar nära med UNHCR för att stärka den internationella flyktingrätten.

Vi kommer att hålla fast vid vårt långvariga engagemang mot dödsstraffet och tortyr. De har ingen plats i moderna samhällen. Vi ska fortsätta att kämpa för kvinnors och barns rättigheter. Och vi tvekar inte att påtala brott mot mänskliga rättigheter eller demokratiska principer.

I Utrikesdepartementets rapporter om de mänskliga rättigheterna i världens länder som regeringen i år för första gången låtit offentliggöra kan vi läsa

- om Zimbabwe där president Mugabe nu intensifierar förföljelserna av parlamentariker från oppositionen.
- om Kina som använder dödsstraff för en lång rad brott.
- om Vitryssland som i stället måste välja demokratins och rättsstatens väg.
- om Burmas militärregim vars övergrepp omöjliggör en demokratisk utveckling.

Sverige ska fortsätta att verka för mänskliga rättigheter, folkrätt och demokrati över hela världen.

Säkerhet förutsätter global rättvisa och öppen och rättvis handel.

Den världsomspännande ekonomin behöver världsomspännande spelregler för rättvisa villkor; den gränslösa marknaden behöver gränslösa värden. Vi behöver globalisera demokratin, men också demokratisera globaliseringen. Den för flertalet så positiva globaliseringen får inte förvärpa och fördjupa orättvisor och klyftor.

Handel är en kraftfull motor för tillväxt och fattigdomsminskning, men den måste komma alla till del. I dag stängs utvecklingsländerna ute från viktiga marknader med kvoter och tariffer. Varu- och tjänstehandeln måste öppnas och hindren för u-länders export tas bort. Industriländernas jordbrukspolitik måste reformeras. Vi verkar för konkreta resultat inom världshandelsorganisationen WTO.

En dynamisk världshandel och en positiv ekonomisk utveckling kan minska risken för spänningar. Se på EU och den inre marknaden med dess gränslösa rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital som efter utvidgningen omfattar 455 miljoner konsumenter och miljoner företag. Se på Östersjöområdet: nyss en upprustad kalla-kriget-gräns, i dag en av Europas snabbast växande regioner, där de baltiska ländernas och Polens medlemskap i EU kommer att ge ytterligare dynamik.

På samma sätt som global utveckling gynnas av ökad handel bygger Sveriges tillväxt och trygghet på att vårt näringsliv kan hävda sig internationellt. Sverige har en unik potential med både traditionella näringar och nya kreativa branscher som vi ska utnyttja. Vi ska göra mer för att främja svenskt näringsliv i utlandet och främja investeringar i Sverige.

Men enbart handel är inte nog utan måste ingå i en bredare utvecklingsstrategi. Det är otillständigt att EU subventionerar varje ko med 20 kr dagligen, när halva jordens befolkning lever på mindre än den summan per dag.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Regeringen arbetar för en rättvis globalisering. Det kräver åtgärder av länder, näringsliv, enskilda organisationer, WTO, EU och FN. Vi vill bland annat stärka tillsynen över de globala finansiella institutionerna.

Hållbar säkerhet förutsätter rättvis och hållbar utveckling

Fattigdom kan både orsakas av och vara orsaken till militära konflikter. Men fattigdom kan inte bekämpas militärt.

Genom FN-konferenserna på 1990-talet liksom i Johannesburg, Monterrey, Doha, och genom FN:s millenniedeklaration, har världssamfundet för första gången skapat en samsyn om hållbar utveckling.

Aldrig tidigare har de politiska förutsättningarna för att verkligen nå resultat varit bättre. Målsättningarna är ambitiösa, men möjliga att uppnå med politisk vilja och samarbete.

Utvecklingsländerna själva har det avgörande ansvaret för att bekämpa fattigdom. Men bistånd på rätt sätt kan spela en stor roll. Sveriges bistånd ökar på väg mot enprocentsmålet. Också EU, som totalt står för två tredjedelar av världens bistånd, ökar sina insatser.

Hälso- och sjukvård är en säkerhetsfråga. Det underströks när hiv/aids, den allvarligaste epidemin som drabbat mänskligheten sedan digerdöden, debatterades i FN:s säkerhetsråd. Men det gäller också andra smittsamma sjukdomar som malaria och tuberkulos samt barna- och mödradödligheten.

Grundläggande för vår överlevnad är att vi värnar vår miljö.

Ta frågan om rent vatten. Det är en bristvara och därför en källa till konflikter.

Ta växthuseffekten – extrema väderhändelser, torka och översvämningar driver människor på flykt och orsakar konflikter. Där bidrog Kjell Larsson aktivt till att rädda det som är hoppet: Kyotoprotokollet.

Ta vårt närområde: Atomsoporna på Kolahalvön är ett hot mot vår säkerhet, och därför hoppas vi att Ryssland nu ska underteckna det nödvändiga avtalet.

Regeringen kommer i utvecklingspropositionen i år att lägga fram en samlad politik för rättvis och hållbar utveckling.

Säkerhet förutsätter nedrustning.

Aldrig förr har så många länder haft tillgång till massförstörelsevapen eller ambition att utveckla sådana. Aldrig förr har terrorister gjort så stora ansträngningar att komma i besittning av dem. Mot detta globala hot ställer vi vårt långsiktiga mål: en värld fri från kärnvapen, kemiska vapen och biologiska vapen. Vårt medel är universella åtaganden för nedrustning, icke-spridning och exportkontroll. Sverige ingår i den så kallade Ny Agenda-koalitionen, som år 2000 bidrog till en handlingsplan i 13 steg för kärnvapennedrustning som har accepterats av kärnvapenstaterna. Vi kommer att pressa på för att planen uppfylls och återkomma med initiativ mot massförstörelsevapen.

Säkerhet förutsätter att vi kan förebygga väpnade konflikter.

I Rwanda dödades en miljon människor under 100 dagar 1994. Två miljoner drevs på flykt.

Krigen på västra Balkan skapade över tre miljoner flyktingar. 100 000 människor sökte sig till Sverige. Krigen har kostat EU och dess medlemsländer över 100 miljarder kronor.

Kostnaden för de fredsbevarande FN-soldaterna i Sierra Leone var under förra året större än landets hela BNP.

Siffrorna förskräcker. Än mer förskräcker det mänskliga lidandet bakom. Det kan inte mätas i pengar. Men vi kan använda våra resurser bättre för att minska lidandet, och minska hotet att nya eller nygamla konflikter blossar upp.

Lätta vapen har kallats för den fattiges massförstörelsevapen. 90 % av dem som dödats i konflikter det senaste decenniet – över tre miljoner människor varav över två miljoner civila – har fallit offer för lätta vapen.

I dag är över en halv miljard lätta vapen i omlopp. De är lätta att få tag på, lätta att dölja, lätta att använda, och svåra att kontrollera. Exporterade från Europa underblåser de konflikt efter konflikt över hela världen. Och vi ser konsekvenserna i Liberia, i Tetovo, och på våra egna gator och skolgårdar.

Sverige hade den första FN-konferensen om konfliktförebyggande förra året. Sverige kommer att ta nya initiativ när det gäller konfliktförebyggande under året.

Vår säkerhet förutsätter att Iraks massförstörelsevapen förstörs.

Det är en skam att vår civilisations vagga behärskas av Saddam Hussein. Listan på hans svek är lång: Han har använt kemiska stridsmedel i kriget mot Iran och även mot sin egen befolkning. 5 000 kurder i byn Halabja – män, kvinnor och barn dödade han med stridsgas.

Hans Blix har i sin rapport visat att 6 500 bomber med kemiska stridspetsar saknas i Iraks redovisning, liksom stora mängder mjältbrandsbakterier.

FN:s vapeninspektörer måste få den tid de behöver. Saddam Hussein kommer aldrig att nedrusta med mindre än att han utsätts för maximal press, men en militär insats kan bara få vara en sista utväg när alla andra medel uttömts. Vår säkerhet förutsätter en världsordning baserad på folkrätten. Det kan därför bara vara FN:s säkerhetsråd som fattar beslut om våldsanvändning.

Vår säkerhet förutsätter att Nordkorea uppfyller sina internationella åtaganden.

Utvecklingen är allvarlig. Nordkoreas agerande riskerar att underminera hela den globala icke-spridningsregimen. Vi har tillsammans med andra gjort klart för den nordkoreanska ledningen att dess agerande är oacceptabelt. Diplomatiska ansträngningar och dialog krävs för att lösa krisen på fredlig väg. Nordkorea måste dra tillbaka sitt beslut att lämna icke-spridningsfördraget och släppa in FN:s vapeninspektörer.

Vår säkerhet förutsätter fred i Mellanöstern.

Konflikten i Mellanöstern har förvärrats. Fredsprocessen har avstannat, och parterna sitter fast i en ond våldsspiral. Israel har återockuperat stora delar av de palestinska territorierna. Bosättningarna tillåts växa och bli allt fler. Det palestinska ledarskapet har inte förmått förhindra självmordsattacker mot israeliska civila. Båda sidor måste inse att de aldrig kan uppnå sina mål genom att använda våld.

Regeringen verkar både bilateralt och genom EU för att gjuta nytt liv i fredsprocessen. EU ingår tillsammans med FN, USA och Ryssland i den så kallade kvartetten som arbetat fram en handlingsplan för en fredlig lösning där den israeliska ockupationen får ett slut och en demokratisk, tolerant och livskraftig palestinsk stat upprättas år 2005. Vi ska under de kommande månaderna verka för att parterna accepterar och genomför denna plan.

Vår säkerhet förutsätter stabilitet på västra Balkan.

Etniska spänningar och krigsförbrytelser, kriminella nätverk och människohandel har alltför länge varit en del av västra Balkan. Vägen till stabilitet och utveckling går via europeisk integration. Sveriges engagemang är omfattande. 800 svenska soldater deltar i Kfor och Sfor för att upprätthålla freden, skydda minoriteter och möjliggöra en demokratisk utveckling i Kosovo och Bosnien, och snart kan vi också delta i Makedonien.

Vår säkerhet förutsätter utveckling i Afrika.

Under året som gått har vi äntligen sett fred i Angola, politiska lösningar på konflikterna i Storasjöregionen och inledda fredssamtal i Sudan och Somalia. Men vi har också sett nya konflikthärddar blossa upp som i Elfenbenskusten. Uppemot 400 miljoner afrikaner bor i länder med pågående, eller stor risk för konflikt.

Vi stöder demokratiska afrikanska regeringar som visar ansvar för Afrikas utveckling. Vi stöder afrikanska initiativ att nå ett slut på krig och plundringar. Sverige avser att bidra med personal till FN:s fredsbevarande styrka i Kongo. Kabinettssekreterare Hans Dahlgren fortsätter sitt EU-uppdrag för fred i Västafrika. Vi stärker Afrikas positiva krafter som verkar för utveckling och välfärd.

Vår säkerhet förutsätter ett starkt FN.

Sveriges starka stöd till FN är det främsta uttrycket för våra ansträngningar att värna internationell fred, säkerhet och utveckling. Bara FN har den bredd och den legitimitet som krävs för den globala säkerheten. FN är ett oundgängligt forum, en oundgänglig normbildare och en garant för folkrätten.

I dag tar FN sitt ansvar. FN reagerade snabbt och beslutsamt efter den 11 september. FN har tagit ledningen i diskussionen om hållbar utveckling. FN hanterar Irakfrågan. FN:s säkerhetsråd är det enda organ som har legitimitet att fatta beslut som rör global säkerhet. Med detta ansvar följer en skyldighet att också fatta svåra beslut.

FN avspeglar 191 staters olika viljor och intressen och uppvisar både goda och dåliga resultat. Vi tvekar inte att rikta kritik när det är befogat. En organisation som FN måste ständigt förnya sig, och vi stöder generalsekreterare Kofi Annans reformarbete. Vi vill se reformer av säkerhetsrådet och har tagit initiativ till att stärka FN:s sanktionsinstrument.

Det är också viktigt för oss att FN nu blir effektivare i sin krishantering. Sverige har genom åren sänt ut tiotusentals militärer, poliser och observatörer i FN-tjänst. Vi deltar i 13 av de femtontal FN-missioner som nu pågår.

Att säkerställa förmågan att delta i internationella operationer är en viktig del av reformeringen av det svenska försvaret. Vi ska ha den civila och militära förmåga som krävs för att snabbt kunna ställa upp när vi behövs, i de former som vi själva väljer.

Vår säkerhet stärks genom ett utvidgat EU.

Den europeiska unionen är central för vår säkerhet. Den 16 april ska fördragen för utvidgning av EU med tio nya medlemsländer undertecknas. Därmed kröns flera års ansträngningar, inte minst från Sverige, med framgång. Vi utvecklar nu samarbetet med de nya medlemsländerna. Förberedelser pågår för att öppna ambassad i Bratislava senare i år.

Ett enat Europa är ett säkrare Europa. Därför får vi inte heller skapa nya skiljelinjer. Vi vill fortsätta att utveckla vårt partnerskap med Ryssland. En fortsatt integration, inte minst ekonomisk, är viktig både för Sverige och för Ryssland. Men ett sant partnerskap kräver uppslutning kring gemensamma värderingar och principer, inklusive mänskliga rättigheter och mediefrihet. Vi ska fortsätta stötta en positiv utveckling i Ukraina, Vitryssland och Moldavien. OSSE och Europarådet är viktiga för säkerheten och demokratiseringen i hela Europa.

Det europeiska konventet och den kommande regeringskonferensen ska utveckla och effektivisera EU. Vi behöver stärka den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Vi behöver ett tydligare EU-fördrag, inte minst av demokratiska skäl. Vi behöver reformer av men inte stora förändringar i balansen mellan EU:s olika organ. Vi vill ha mer inflytande för de nationella parlamenten.

Sveriges välbefinnande är beroende av utvecklingen i Europa. Vi arbetar aktivt inom EU för full sysselsättning, social välfärd och miljömässigt hållbar utveckling.

Folkomröstningen om euron den 14 september är ett viktigt vägval för Sverige. Medlemskap i EMU handlar om att stärka förutsättningarna för en stabil tillväxt i vårt eget land. Den handlar om Sveriges inflytande i Europa. Den handlar också om att vi tar vårt ansvar när det framtida Europa formas.

Genom att utveckla sin förmåga till konfliktförebyggande och konfliktshantering kan EU skapa ökad säkerhet. EU:s civila och militära konfliktshantering ska kunna bidra till fred och säkerhet varhelst i världen det behövs – i nära samarbete med FN och regionala organisationer.

I december nåddes en överenskommelse om att EU får tillgång till Natoresurser för fredsfrämjande insatser. Detta gör det möjligt för EU att nu inleda sina första militära fredsfrämjande insatser. Redan vid årsskiftet tog EU över den civila polisinsatsen i Bosnien efter FN och förbereder sig nu på att ta över den konfliktförebyggande militära insatsen i Makedonien efter Nato.

Vår säkerhet förutsätter ett euroatlantiskt partnerskap.

Säkerheten i vårt närområde och i Europa byggs i allt närmare samverkan mellan EU, Nato och Ryssland.

Vi gläds åt att våra grannländer Estland, Lettland och Litauen kan förverkliga sina säkerhetspolitiska mål och bli medlemmar av EU och Nato. Det är ett historiskt framsteg och stärker säkerheten och stabiliteten för Sverige och hela Östersjöområdet.

Vår säkerhet förutsätter samarbete i Norden och runt Östersjön.

Som ordförande i det nordiska regeringssamarbetet kommer Sverige att verka för minskade gränshinder och ökad rörlighet. De baltiska länderna har förnyat det nordiska samarbetet. Vi vill öka kontaktytorna mellan Norden och Baltikum. Vi öppnar inom kort ett generalkonsulat i Kaliningrad.

Under vår kvarvarande tid som ordförande i Barentsrådet kommer vi att prioritera miljöfrågor, ökat utbyte och ekonomisk utveckling samt konkreta åtgärder mot människohandeln.

Vår säkerhet stärks av en bred enighet om Sveriges säkerhetspolitiska linje.

Sverige är militärt alliansfritt. Det är en politik som genom olika skeden tjänat oss väl i snart 200 år. Den ger oss handlingsfrihet. Den har ett brett folkligt stöd. Alliansfriheten har ett brett politiskt stöd genom den överenskommelse som regeringen träffat med Centerpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna.

Herr talman! Det finns en hel del hot i dag mot vår säkerhet som inte längre enbart kan hanteras militärt. Men de kan mötas med en aktiv politik för mänskliga rättigheter, folkrätt och demokrati, för fattigdomsbekämpning och global rättvisa och för konfliktförebyggande och nedrustning.

Hoten kan mötas med aktiv samverkan i närområdet, inom EU och globalt, med FN i centrum. Låt oss göra det och utnyttja möjligheterna att försöka upprätta global fred, frihet och rättvisa.

(Applåder)

Anf. 2 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! De dramatiska skiftena i vår omvärld under det senaste dryga decenniet har förändrat förutsättningarna för svensk säkerhetspolitik. Den gamla konflikten mellan öst och väst, mellan förtryck och frihet, är inte längre styrande för hur säkerhetspolitiken utformas.

Samtidigt har nya hot växt fram – terrordåd som slår blint och urskillningslöst, förtryckarregimer i Irak och Nordkorea som har utvecklat och som är beredda att använda massförstörelsevapen. Ska dessa nya hot kunna mötas krävs det internationell samverkan och solidaritet. Det är ett ansvar som Europa och Sverige måste axla.

Situationen i Irak är en angelägenhet för alla som lever i och som tror på ett öppet samhälle. Den är en angelägenhet för Sverige som medlem av Förenta nationerna.

Iraks krigsmaskin har gång på gång anfallit sina grannländer. Saddam Hussein har inte dragit sig för att använda massförstörelsevapen i krig och mot sin egen befolkning.

Genom beslutet om resolution 1441 i november förra året fullföljer FN:s säkerhetsråd ett tolv år gammalt krav på att regimen i Bagdad villkorlöst avrustar alla sina kemiska och biologiska vapen och kärnvapen.

De senaste tolv åren har Saddam Hussein svikit och bedragit. Det finns ingenting som talar för att han inte försöker bedra världen även denna gång. Därför måste säkerhetsrådet stå fast. Ett splittrat FN kommer bara att spela Hussein i händerna.

Ingen vill se ett krig. Skulle det värsta hända vet vi att det leder till ett stort mänskligt lidande och en stor materiell förödelse. Det är inte vad Iraks folk förtjänar – ett folk som redan lider under Saddam Husseins förtryck. Hans terrorregim torterar och mördar oppositionella. Den tvingar människor i flykt. Det finns ingen åsiktsfrihet, och det finns ingen demokrati i Irak.

Den fredliga lösning som vi hoppas på och arbetar för kräver emellertid fasthet och enighet. Välgrundad oro får inte ersättas av en jakt på inrikespolitiska poänger eller en naiv tro att en av vår tids grymmaste diktatorer kan resoneras bort från sin terrorregim.

Iraks ledare skulle över huvud taget inte ta någon hänsyn till FN:s krav om inte betydande militära styrkor var beredda att upprätthålla mandatet att avrusta Irak.

En militär aktion är, och ska alltid vara, den sista utvägen. Men om det är priset för en säkrare värld och om Iraks ledare väljer konfrontation framför samarbete kan det bli nödvändigt. I grunden handlar det ju om att bygga en värld där våra barn och barnbarn och barn i hela världen kan leva i frihet och trygghet utan att hotas av förtryckarregimer med massförstörelsevapen.

FN:s resoluta hållning mot Irak har visat på både styrka och tålamod. Men det har funnits tillfällen då FN inte agerat med samma beslutsamhet. De ohyggliga folkmorden i Rwanda kostade en miljon människor livet men då svek FN:s säkerhetsråd. Världen tittade på och gjorde ingenting.

Den fruktansvärda etniska rensningen i Kosovo är ett annat exempel på när säkerhetsrådet misslyckats med att upprätthålla skyddet för mänskliga rättigheter. Då agerade Nato, utan säkerhetsrådets godkännande, för att få ett slut på civilbefolkningens lidande – ett handlande som även Sverige ställde sig bakom.

Dag och natt i över tio år har amerikanska och brittiska styrkor skyddat den kurdiska minoriteten i norra Irak från Saddam Husseins terror. Även denna insats för mänskliga rättigheter sker utan beslut i säkerhetsrådet. Jag utgår från att utrikesministern delar min uppfattning om att dessa livsviktiga insatser stämmer väl överens med det skydd för mänskliga rättigheter som FN ska upprätthålla.

Förenta nationerna måste fortsätta att visa fasthet och kraft i arbetet med att upprätthålla de ideal som ligger till grund för stadgan. Det förutsätter att säkerhetsrådets handlingskraft inte blockeras.

Rådet måste ta det ansvar som krävs för att avvärja hot mot världsfreden och trygga mänskliga rättigheter. Vi i Sverige måste ta vår del av ansvaret och vara med och bygga ett starkt och handlingskraftigt FN. De misstag som har begåtts och de svagheter som visades när det gäller Rwanda, när det gäller Kosovo och när det gäller skyddet för kurderna får inte upprepas om FN ska kunna spela den roll som vi alla menar är nödvändig och viktig.

Det är viktigt att vapeninspektörerna kan fullgöra sitt arbete men det är Irak – låt oss inte glömma det! – som ska bevisa att de har genomfört den avrustning som FN i tolv år har krävt, inte omvänt. Det är inte omvärlden som ska bevisa det vi redan vet. Det är därför Iraks ledare som slutligen avgör om det blir ett krig eller inte.

Herr talman! De senaste årens konflikter och kriser i världen har tydligt visat på behovet av att stärka den europeiska unionens utrikespolitiska förmåga. Oförmågan att samla sig kring en enhetlig linje i tider av kris är ett misslyckande.

Det är uppenbart att i dag existerar inte en sammanhållen europeisk utrikespolitik ens när det gäller viktiga gemensamma angelägenheter. Splittringen försvårar en fredlig lösning på Irakkrisen och gör det omöjligt för Europa att spela den tunga utrikespolitiska roll som är önskvärd och som skulle vara möjlig.

Tysklands agerande och avsikt att inte följa ett beslut om intervention underminerar trovärdigheten för FN i relationerna till Irak och för den europeiska unionens förmåga. Det är priset för en inrikespolitisk profilering för att vinna det tyska kanslersvalet.

Europa måste ta ett större ansvar för sin egen säkerhet. Enda sättet att öka beredskapen inför morgondagens hot är att bygga en god beredskap i

dag. Den europeiska krishanteringsstyrkan måste snabbt bli verklighet. Därutöver behöver flera av Europas länder, inklusive Sverige, öka anslagen till försvaret.

Vi i Sverige måste ha förmåga att avvärja angrepp på vårt land också i den nya säkerhetspolitiska miljön. Det är en av statens grundläggande uppgifter. Sveriges internationella engagemang med fredsbevarande trupp kräver både stora personella och ekonomiska resurser. I dag klarar inte det svenska försvaret att uppfylla de ambitioner vi har och den uppgift vi egentligen har.

Utvidgningen av EU och av Nato medför en ny säkerhetspolitisk situation också för Sverige. Om drygt ett år kommer alla Östersjöns strandstater, med undantag av Ryssland, att vara med i EU. Alla våra grannar kring Östersjön, med undantag av Ryssland och Finland, kommer år 2004 att vara med i Nato.

Nato är och förblir, även med den diskussion vi i dag ser, den europeiska säkerhetsordningens ryggrad. Vi lever i ett nytt och säkrare Europa. Forna fiender i öst och väst garanterar nu varandras säkerhet. Natos utvidgning är det mest betydelsefulla bidraget till den ökade säkerheten i vårt närområde sedan Berlinmurens fall och Warszawapaktens upplösning.

Det är också så att ett nytt Nato med nya uppgifter öppnar för en ny svensk säkerhetspolitik. Förra årets uppgörelse om den säkerhetspolitiska doktrinen, välkommen och nödvändig, slår fast att "hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avvärjas i gemenskap och samverkan med andra länder".

Jag välkomnar därför den öppenhet som försvarsministern visade i debatten om Sveriges framtida säkerhet vid Folk och försvars konferens i Sälen. Jag delar hennes uppfattning att säkerhet byggs genom samarbete, involvering och engagemang. Dessa ord måste omsättas i handling med utgångspunkt i den doktrin som både Moderaterna och Socialdemokraterna står bakom.

Det är också så att dagens utrikespolitiska deklaration präglas starkt av en insikt om Sveriges allt större beroende av omvärlden för vår säkerhet. Kopplingen till bland annat Irak, Nordkorea, Mellanöstern och västra Balkan är ju uppenbar och tydlig. Men då måste också insikten om detta ömsesidiga behov styra utformningen av vår säkerhetspolitik. Det blir under innevarande mandatperiod aktuellt för Sverige att ta ställning till ett samarbete inom det nya Nato som nu byggs. För Moderaterna är ett medlemskap i försvarsalliansen ett naturligt steg.

Herr talman! Moderaterna var det parti som först uttalade visionen om ett svenskt medlemskap i den europeiska gemenskapen. Det som då, för 40 år sedan, var en dröm är i dag en verklighet. Det europeiska samarbetet erbjuder Sverige oerhörda möjligheter att växa. Vi har rivit fysiska, ekonomiska och kulturella gränser som vi levat med sedan nationalstatens bildande. Utvidgningen av den europeiska unionen öppnar för nya möjligheter. Tio nya medlemsländer kommer att stärka unionen. Våra ekonomier kommer att växa samman. Också detta är en av de grundläggande förutsättningarna för en fredlig utveckling.

De unga demokratierna från det forna östblocket är på väg att bli en naturlig del av ett enat Europa. Denna hoppfulla och samtidigt mödosamma process får inte bromsa eller hindra en fortsatt utvidgning. Det är

viktigt att fullfölja förhandlingarna med återstående kandidatländer och det är viktigt att också stödja en utveckling där Vitryssland, Ukraina och andra länder kan bli medlemmar. Inga hinder får stå i vägen för vidare utveckling österut eller söderut så länge ett land uppfyller de krav som ställs på nya medlemmar.

Det europeiska framtidskonventet fortsätter. Det är avgörande att debatten om den europeiska unionens framtid byggs på historien. Europasamarbetets grundidéer är i dag lika aktuella som när unionen bildades: fred genom frihandel, utveckling genom samarbete, tillväxt genom marknadsekonomi. Jag vill se en mer renodlad europeisk union, en union som har färre men tydligare uppgifter. Den europeiska unionen ska koncentrera sig på att bidra till goda förutsättningar för företagande och arbete genom en gemensam marknad som fungerar väl, på kampen mot terrorism och internationell, organiserad brottslighet och på en tydlig gemensam utrikespolitik.

På den gemensamma marknad som både är medlet för att skapa fred genom att riva gränser och barriärer mellan människor och länder och samtidigt skapar välstånd är det naturligt att man också har *en* valuta, *ett* sätt att genomföra ekonomiska transaktioner. De 14 september har svenska folket möjligheten att säga ja till euron och ja till ett ökat samarbete över nationsgränserna – för fredens skull och för välståndets möjlighet.

Det europeiska valutasamarbetet är mer än en symbol. Euron är i grunden ett förverkligande av Europatanken. Genom att ta bort handels hinder knyter man människor närmare varandra. Det blir ökad handel, fördjupad förståelse mellan människor, mellan Europas folk. Euron är ju redan en ekonomisk realitet som Sverige inte kan bortse från. Den präglar vardagen för 300 miljoner européer. Den påverkar redan oss. Låt oss välja fördelarna med samarbete framför kostnaderna för utanförskapet.

Av samma skäl som vi säger ja till euron säger vi också nej till att unionen ska göra mer än den behöver göra. Vi ska inte ha några europeiska skatter. Unionen ska möjliggöra ekonomisk tillväxt, inte öppna för gemensam och skadlig skattepolitik. Beskattningsrätten ska vara förbehållen beslut i medlemsländernas parlament.

Vi säger också nej till två företrädare för en union. Vi avvisar statsministerns ambition att förstärka ministerrådet på bekostnad av en försvagad kommission och ett försvagat Europaparlament. Maktdelning mellan EU:s institutioner är en nödvändighet om balansen mellan stora och små länder ska kunna upprätthållas. Med en ministerrådsresident kantrar EU mot en maktkoncentration som inte är bra för unionen och inte bra för Sverige. Ett framtida EU ska i den löpande verksamheten ledas av kommissionens ordförande, kommissionen som företräder både unionen och alla medlemsländer oberoende av dessas storlek eller ekonomiska styrka. Det är den bästa garantin för en union som inte utvecklas till förmån för de stora medlemsländerna på de mindre ländernas bekostnad. Besluten inom unionen ska dock även i fortsättningen fattas av ministerrådet.

Herr talman! Sveriges engagemang i världen får inte begränsas till vackra deklamationer. Vi måste välja aktivt samarbete framför passiv reaktion. Sverige behöver en tydlig och modern utrikes- och säkerhetspo-

litik. Den ska byggas på insikten att samarbete, gemensamt ansvar och ömsesidiga åtaganden är grunden för befäst frihet och tryggad fred.
(Applåder)

Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Av naturliga skäl står Irakkrisen i fokus för dagens utrikespolitiska debatt. Målet för FN är fred och säkerhet, i detta fall genom att avväpna Irak dess massförstörelsevapen. Metoden är att med FN:s säkerhetsråd i ryggen sätta maximal press på Saddam Hussein för att förmå Irak att fullt ut samarbeta med FN, och på så sätt undvika krig. Den yttersta konsekvensen av säkerhetsrådets beslut är möjligheten att rådet accepterar användning av militära medel.

Denna linje är även Folkpartiets ståndpunkt. Man måste fundera över vad motsatsen skulle innebära. Anta att våld i slutändan – i värsta fall – inte skulle kunna användas av FN i den här situationen. Då skulle det bli Saddam Hussein som bestämde om Irak skulle låta sig avväpnas sina massförstörelsevapen eller inte. Då skulle det bli Saddam Hussein som avgjorde om FN:s säkerhetsråds beslut skulle genomföras eller inte.

Vapeninspektörerna har rapporterat till säkerhetsrådet. Den som har läst dokumentet kan se att Hans Blix kritik av Iraks bristande samarbetsvilja är förödande för Irak. Han konstaterar sammanfattningsvis den 27 januari: "Irak förefaller inte uppbåda en genuin acceptans ens den dag som i dag är beträffande kravet på avrustning."

På fredag får säkerhetsrådet en ny rapport. Om Hans Blix skulle ändra sig, och om Hans Blix skulle begära mer tid för vapeninspektörerna, bör inspektörerna också få mera tid.

Det låter sig sägas att det krävs både bevis och övertygande resonemang för att ett angrepp ska ses som den enda utvägen för FN. Men bevisbördan ligger inte på vapeninspektörerna att hitta bevis i Irak. Bevisbördan ligger på Saddam Husseins regim att visa att Irak anstränger sig för att uppfylla FN:s resolutioner.

Hans Blix, folkpartistisk utrikesminister för ungefär 20 år sedan, hävdar i sin rapport att Irak ännu inte anstränger sig tillräckligt och inte kan, eller vill, redogöra för viktiga frågor om innehavet av kemiska och biologiska vapenarsenaler. Intrycket från Blixrapporten av bristande uppträfflighet, ovilja till samarbete och obstruktioner förstärks av helhetsintrycket från utrikesminister Powells framträdande med indicier och resonemang i FN:s säkerhetsråd. Var finns de vapen lagrade som man vet att Irak har haft? Om Irak påstår att de är förstörda måste Irak kunna bevisa detta, och inspektörerna måste kunna kontrollera bevisen.

Sverige har en internationellt erkänd kapacitet och kompetens beträffande skydd mot kemiska och biologiska vapen. Regeringen i Sverige har under hand fått en förfrågan av USA, som ledare för en eventuell FN-koalition, om Sverige kan hjälpa till med sin kompetens och kapacitet beträffande skydd mot Saddam Husseins kemiska och biologiska vapen om dessa skulle komma till användning. Regeringen tiger om saken och bör rimligen ge ett svar om sin inställning i dagens debatt.

Vi har alltså situationen att andra länder, som är beredda att avväpna Irak dess massförstörelsevapen, efterfrågat att Sverige ska bistå deras soldater mot eventuella attacker med biologiska och kemiska vapen. Ett sådant stöd kan regeringen tydligen inte förmå sig att i förväg utlova. Det

tycker vi är förvånande. Regeringen måste betänka Sveriges ansvar gentemot de soldater som eventuellt kan räddas genom en svensk skyddsinsats i en möjlig FN-styrka.

Regeringen måste också börja tala om ett Irak efter Saddam Hussein. Att tänka framåt om Irak är ett exempel på det som utrikesministern så riktigt betonar i deklarationen, nämligen "alla människors lika värde och rättigheter. Inte bara stater, utan alla individer har rätt till säkerhet".

Sverige bör – i den andan och om det läget skulle uppkomma – kunna bistå i Irak med krishantering på ungefär samma sätt som Sverige har gjort på Balkan. Inom EU-kommissionen har man öronmärkt pengar för sådana ändamål, och det finns numera utarbetade EU-rutiner för civil krishantering. Världshälsoorganisationen förbereder insatser för att hjälpa flyktingar som kan komma till Jordanien.

Den nuvarande situationen med ett djupt splittrat Europa i dess förhållande till Irakkrisen är mycket allvarlig. Sveriges regering säger att EU är central som bas för svensk utrikes- och säkerhetspolitisk. Det är bara att instämma i detta naturligtvis, men i Irakfrågan krackelerar dessvärre denna bas nu betänkligt.

Socialdemokraterna vill ofta hävda att Sverige skulle ha en speciell roll i världen som medlare, och brukar till och med motivera landets tidigare neutralitet och dagens alliansfrihet med att Sverige ska kunna medla internationellt.

Nu är det dags att visa om det socialdemokratiska talet om en medlarroll är mer än löst prat. Nu är det dags för regeringen att ta initiativ för att inom EU söka skapa ökad enighet om hanteringen av Irakkrisen.

Statsminister Göran Persson brukar beteckna sig som veteran bland EU:s stats- och regeringschefer. Vad är det värt i dag? Är det något mer än något slags veteranmedalj på bröstet? Det räcker alltså inte, som regeringen nöjer sig med att göra, att referera och debattera olika länders ståndpunkter.

Vi har Storbritannien och sex sju andra länder som söker nära samarbete med och förtroende hos USA, som de därigenom hoppas kunna, och naturligtvis i viss mån kan, utöva ett inflytande hos. På andra sidan har vi Tyskland, som redan på förhand säger att landet inte kommer att backa upp något säkerhetsrådsbeslut om militärt ingripande. Tyskland undergräver genom sitt agerande FN.

För det första: Tyskland förstärker de amerikanska hökarnas misstro mot FN-vägen för internationell konfliktlösning och president Bushs beslut i höstas att genom säkerhetsrådet söka lösa Irakkrisen.

För det andra: Tyskland ökar genom sin nonchalanta inställning till säkerhetsrådets bindande resolutioner sannolikheten för ett USA-lett anfall utan FN-mandat. Det senare skulle Folkpartiet liberalerna mycket, mycket djupt beklaga.

Regeringen, liksom Folkpartiet, har hela tiden ställt sig bakom FN-linjen. Men beträffande Tysklands anti-FN-agerande säger Sveriges regering för lite och borde vara mycket tydligare.

Tyskland är Europas mäktigaste ekonomi. Landet är i dag politiskt marginaliserat och tänker inte följa säkerhetsrådets bindande beslut om det beslutet skulle gå Tyskland emot. Gerhard Schröder har gått över Rubicon.

Med EU:s nya medlemsländer sker också en tyngdpunktsförskjutning inom EU i mer Nato- och USA-vänlig riktning. Detta ska man lägga märke till.

Av dessa skäl är det viktigt att den svenska regeringen inte är fortsatt passiv utan tar initiativ och aktivt arbetar för att söka återföra Tyskland till EU:s mittfåra och ena EU-länderna.

Regeringen beskriver Sverige som "militärt alliansfritt". Beskrivningen är inte fel, men den är inte heller helt fullständig och till och med ganska vilseledande som en beskrivning av den faktiskt förda politiken. Sverige är i dag militärt alliansfritt men inte militärt obundet. Sverige är med i två typer av säkerhetspolitiska samarbeten, dels i EU med sin civila och militära krishantering, dels i Natos Partnerskap för fred med sina militära och civila delar.

I dag minskar snabbt antalet medlemmar i Partnerskap för fred. Allt fler länder har blivit fullvärdiga Natomedlemmar, bland annat de baltiska staterna. Ryssland har ett särskilt, eget avtal med Nato och har därigenom, märk väl, en mycket intimare relation till Nato än vad Sverige har.

Sverige blir därmed, på grund av sin passivitet när andra länder rör sig närmare Nato, alltmer ensamt och utanför, med risk för marginalisering.

Detta är ett av flera skäl till att Folkpartiet vill att Sverige ska gå med i Nato utan vidare dröjsmål.

Regeringens ständigt upprepade avståndstagande från medlemskap i Nato är snart lika otidsenligt, herr talman, som pickelhuvorna på vaktparaden.

I Europeiska unionen som överallt annars diskuteras de nya hoten från kombinationen av terrorism och massförstörelsevapen. Det sker bland annat i EU:s framtidskonvent. Där finns i dag ett förslag om en så kallad solidaritetsklausul. Den innebär att både civila och militära instrument ska kunna utnyttjas för bekämpning av terrorism. Syftet ska vara "att förhindra terroristhot, skydda civilbefolkningen och de demokratiska institutionerna, samt bistå en medlemsstat på dess territorium att hantera följderna av en eventuell terroristattack".

Förslaget är inte någon klausul för kollektivt försvar med skyldighet att bistå militärt. Hjälp ska kunna lämnas "på begäran av de civila myndigheterna i det berörda landet". Denna klausul är alltså utformad så att EU inte ska utvecklas till någon militär allians och inte heller konkurrera med Nato. Av just det skälet har bland annat det Natovänliga Storbritannien accepterat tanken på en sådan här solidaritetsklausul.

Folkpartiet bejakar inte bara Natomedlemskap utan även förslaget till en solidaritetsklausul i EU. Om Sveriges stora befolkningscentrum skulle hotas av till exempel en smutsig bomb med kemiskt eller biologiskt innehåll, skulle vårt land kunna räkna med bistånd med både militära och civila resurser från EU för att spåra och klara upp sådana hot.

Regeringen, däremot, ställer vid ett sådant terroristhot med massförstörelsevapen Sveriges befolkning utan det skydd som dels ett Natomedlemskap erbjuder, dels den militär som andra EU-länder, på svensk begäran, skulle kunna erbjuda.

EU har nu slutförhandlat med tio nya länder. Utvidgningen fortsätter, närmast med Rumänien, Bulgarien och Kroatien, som inom kort lämnar in en ansökan.

I mer östlig riktning, för Rysslands del, kommer de nya medlemsländerna sannolikt – och förhoppningsvis – att kräva att EU:s politik i fortsättningen präglas mindre av överspända högtidstal om Ryssland och EU:s gemensamma framtid och mer av realpolitik med realistiska mål för handel och integration, borttagna handelshinder och mål som ligger inom räckhåll för båda parter.

En god ekonomisk utveckling i Ryssland och andra delar av före detta Sovjetimperiet är avgörande för att dagens vämjeliga handel med kvinnor ska upphöra. Det är kommunismens efterlämnade elände som är roten till dagens omfattande kvinnohandel. Detta katastrofala faktum är något för feministiska kommunister att noga begrunda. Det är först när människor i öst får möjlighet att leva ett drägligare liv och får hopp om bättre livschanser hemma som denna kvinnotrafik kommer att själv dö.

Konflikten Israel–Palestina fortgår. Jag vill gärna instämma i utrikesministerns förhoppningar om framsteg på de olika vägar som hon angav. Jag tror emellertid att vi samtidigt måste fundera över denna konflikts strukturella karaktär och det faktum att den faktiskt har pågått i mer än 50 år, utan lösning. Vad vi kan hoppas på med skytteldiplomati, olika initiativ, amerikansk medling och så vidare, som vi har sett under många år, är i bästa fall en vapenvila och en ömtålig styrkebalans som kan upprätthållas mellan parterna. Men fred är något mer än vapenvila och balans.

I ämnet internationella relationer har man genom flera decenniers forskning kommit fram till något som är så nära som man kan komma en vetenskaplig ”lag” inom samhällsvetenskapen, nämligen att demokratier inte startar eller driver krig mot varandra. Tillämpat på Mellersta Östern innebär detta att för att få en fred som uppfattas som både legitim och som omhuldas och vårdas av människorna, krävs demokrati i hela regionen. Det räcker inte med att Israel är en demokrati, hela regionen måste demokratiseras om freden ska vinnas och vi ska slippa ytterligare 50 år av konflikt och balanstänkande. Jag saknade att utrikesministern i sin deklaration inte sade något om betydelsen av demokrati i Mellersta Östern och naturligtvis även på andra håll, men framför allt som en lösning på de långsiktiga problemen i Mellersta Östern. Det är ett långsiktigt mål som alltid måste finnas med i en diskussion om Mellersta Österns problem och möjligheter.

Herr talman! På grund av tidsnöd har jag inte kunnat diskutera många av de frågor som är väldigt centrala, som globalisering, tredje världen, asylfrågor och så vidare.

Mina liberala utskottskolleger Cecilia Wikström och Birgitta Ohlsson, den senare nyutnämnd ledamot av Sida, märk väl, kommer under debatten senare att vidareutveckla Folkpartiets syn på internationell politik och bistånd. Tack för mig för ögonblicket.
(Applåder)

Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Den utrikespolitiska agendan handlar i dag mest om säkerhetspolitik. Sveriges möjlighet att bedriva en säkerhetspolitik, som skyddar människors liv, måste bygga på samverkan och allians med olika partner. I egen kraft är Sverige utlämnat åt terrorism och internationell brottslighet.

Terrorismen genererar hot. Hot mot stater, och hot mot politiska system. Men det är enskilda människor som blir offer då hoten övergår till angrepp. Det räcker att påminna om den 11 september 2001 i USA eller om självmordsbombningarna i Palestina och i Israel.

Terrorismen kommer att drabba också Sverige. Frågan är inte om, utan hur och när. Terrorismen varnar inte, den hotar för att sprida skräck. Den slår till utan föregående varning. Den träffar oskyldiga människor skoningslöst. Vi måste ha en effektiv svensk säkerhetspolitik för att skydda våra liv.

Herr talman! Sverige kan inte klara säkerhetspolitiken på egen hand. Därför måste vi ständigt pröva och utveckla vilka allianser Sverige ska bygga för att nå den effektiva säkerhetspolitiken. Kristdemokraterna anser att Sverige ska lägga ned all möda på att utveckla FN:s och Europeiska unionens arbete för fred och säkerhet. Det är inom ramen för dessa organisationer vi har största stödet för en västerländsk demokrati och ett rättssamhälle som slår vakt om mänskliga rättigheter.

Sverige är beroende av enighet, ett enigt och starkt FN och en enig europeisk union. Mot denna bakgrund är det djupt olyckligt att Schröders regim i Tyskland och den franska presidenten spräcker EU:s och därmed FN:s säkerhetspolitik i Irakkonflikten. Det är tydligt att vänsterpartier äventyrar en sammanhållen europeisk säkerhetspolitik och därmed ger en respit för regimen i Bagdad.

Herr talman! Jag har här en ytterst viktig fråga till utrikesministern och regeringen. Regeringens politik är tydlig. Det är ingen tvekan att man stöder FN. Men min fråga är: Vilken politik vill regeringen att FN ska föra i Irakkonflikten? Vilken politik vill regeringen se? Stöder regeringen partikollegan Schröders politik, som leder till en splittring av EU och FN, och därmed lättar på trycket för Bagdadregimen? Svaret på denna fråga är oerhört angelägen för oss här i dag för att se hur genuint stöd regeringen ger åt FN och EU som sammanhållande kraft.

Herr talman! Sverige lever i ett neutralitetsdilemma då vi hävdar vår militära alliansfrihet i försvarspolitiken, samtidigt som vi mer än någonsin deltar i allt fler samarbeten och övningar för att förverkliga den svenska säkerhetspolitiken. Detta dilemma försöker vi att lösa genom att konstruera en skillnad mellan å ena sidan den förebyggande säkerhetspolitiken och å andra sidan den militära försvarspolitiken. Detta är en "konstruktion" som många vänner inom den europeiska unionen har svårt att förstå.

Kristdemokraterna vill se en öppen, ärlig och mogen politisk debatt om de värderingar som ska styra vårt val av allianspartner, både i den förebyggande säkerhetspolitiken och i ett krisläge då försvarspolitiken behöver militärt stöd. En värdering av vilken roll det nya Nato kommer att spela i vårt närområde bör göras. Kommer Natos nya roll är kräva mer samverkan, mindre samverkan eller kanske ett anslutande från svensk sida på sikt? Här behövs en djupare, öppnare, ärligare och mer realistisk debatt om svensk säkerhets- och försvarspolitik för att trygga vårt lands framtid.

Herr talman! Kristdemokraterna anser att Sveriges ställningstaganden till internationella konflikter också ska grundas på de politiska värderingar som parterna representerar. Vi vet att varje stat har sina nationella intressen i en konflikt. Det kan vara allt från naturresurser och territorium

till politisk prestige och inflytande. Det avgörande för oss är mot vilka mål och för vilka värderingar man driver sina intressen.

Kristdemokraterna anser att Sverige ska ta ställning för västerländsk demokrati, att Sverige ska stå upp för ett rättssamhälle där mänskliga rättigheter är grunden för yttrandefrihet och en rättvis ekonomisk fördelning. Subjektet för kristdemokratisk politik är människan och medborgaren var hon eller han än befinner sig. Skyddet för mänskligt liv, och mänskliga rättigheter, ska alltid stå över staters och regimers intressen.

Herr talman! Här skiljer Kristdemokraterna ut sig från den politik som den socialistiska vänstern för. Att vänsterns politik har lett fram till statsskick med totalitära regimer som genererat djup mänsklig misär tycks man inte vilja se. Kristdemokraternas uppfattning är att politiska värderingar och reala handlingar ska avgöra på vems sida Sverige ska stå i en internationell konflikt.

Om en part är stor och rik eller liten och fattig får inte vara avgörande. Vi anser att det är de grundläggande värderingarna, demokrati och rättssamhälle, som kan skapa utveckling och välfärd i en framtid och som därför ska stödjas.

Herr talman! Sverige bör aldrig stå neutralt i en konflikt och i situationer då mänskliga rättigheter kränks. Kristdemokraterna anser att den internationella terrorismen måste bekämpas varhelst dess rötter kan identifieras i Afghanistan, Irak, Palestina eller Colombia. Kampen för det öppna fria samhället ska alltid i första hand ske med ekonomiska, demokratiska och rättsliga medel. Men inför hot mot oskyldiga medborgare kan också militära åtgärder bli nödvändiga.

Kristdemokraterna anser att den brutala regimen i Irak, som redan har använt massförstörelsevapen mot sin egen befolkning, måste avväpnas och ersättas med ett demokratiskt styre för medborgarnas, grannarnas och världens skull. Vägledande för oss är bland annat FN:s milleniedeklaration, avdelning 1, punkt 6.

Där står: "Män och kvinnor har rätt att leva sina liv och fostra sina barn i värdighet, fria från hunger och från fruktan för våld, förtryck och orättvisor. Demokratisk samhällsstyrning i vilken medborgarna är delaktiga och som utgår från folkets vilja är den bästa garantin för dessa rättigheter".

Herr talman! Saddams regim har förtryckt det irakiska folket under 35 år. Fyra miljoner irakier lever i exil på grund av förtrycket. Saddam har använt kemiska vapen och bränt en hel by. Genom missiler mot heliga städer i södra delen av landet dödades 4 000 människor. 7 000 kurdiska ungdomar finns i fängelse sedan 1980, om de lever i dag. Uppgifter anger att 190 000 människor begravdes levande i anfall mot barn, kvinnor och män i olika åldrar.

Det är dags för det internationella samfundet att ta sitt ansvar för att befria det irakiska folket. Om FN kallar på svensk FN-trupp måste vi ställa upp.

Kristdemokraterna vill se ett demokratiskt land med flerpartisystem och en grundlag som skyddar medborgarnas rättigheter. Vi vill se ett land där araber, kurder, turkar, assyrier och alla andra nationaliteter lever tillsammans i fred och frihet.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Efter att regimen i Irak har fallit kommer världen att bli vittne till ett terrorvälde som till innehåll och omfattning långt överträffar de mänskliga tragedier som vi bevittnade efter Sovjetunionens fall.

Vi har alla ett ansvar för Iraks medborgare och dess grannar, och vi ger nu allt stöd till ett sammanhållet FN-agerande i Irakfrågan.

Herr talman! Den europeiska unionens framtidskonvent arbetar för en fördjupad grundlag och en effektivare styrning av den gemensamma politiken för EU:s framtida 25 medlemsländer efter 2004.

Samtidigt splittrar den aktuella Irakkrisen och sätter sammanhållningen på prov såväl inom unionen som i relationerna till USA och Nato. Detta sker parallellt med att EU:s medlemsländer, i framtidskonventet, arbetar för ett mer enat Europa.

Ett splittrat Europa i relationen till världens enda supermakt USA är inte önskvärt i något avseenden. USA och Europa bygger visserligen sin politik på samma grundläggande politiska värderingar, nämligen demokrati, öppenhet och rättssamhälle, men om Europas speciella intressen ska väga tillräckligt tungt är det nödvändigt att vi kan hålla ihop utrikes- och säkerhetspolitiken i Europa.

Vi kan konstatera att den europeiska unionen är mycket framgångsrik på områden som till exempel den gemensamma marknaden där spelreglerna kan läggas fast genom lagstiftning. Mycket svårare är sammanhållningen kring den dynamiska utrikespolitiken där intressen och relationer snabbt kan förändras.

Herr talman! Mot bakgrund av den internationella utvecklingen är det mycket som talar för att EU:s nya grundlag bör skapa goda förutsättningar för ett starkare och tydligare ordförandeskap för kommissionen och en sammanhållen och tydligare utrikes- och säkerhetspolitik. Medlemsländernas gemensamma företrädare bör stärkas både som ordförande för unionen och som utrikespolitiskt ansvarig.

(Applåder)

Anf. 5 LARS OHLY (v):

Herr talman! Ärade åhörare! Ibrahim är elva år. Han bor och lever i Bagdad. På grund av sanktionerna har han tvingats sluta skolan. Han arbetar numera på en mekanisk verkstad 48 timmar per vecka och får 120 kr per månad. Ibrahim är rädd. Han är rädd för ett krig. Han kan knappt tala om sina känslor inför risken att bomberna börjar falla över hans hemstad. Ibrahim är rädd för att förlora sina syskon och för att förlora sina föräldrar. Det är om Ibrahim dagens debatt handlar.

Herr talman! Det finns hot som överskuggar allt det som sägs i den utrikespolitiska deklarationen i år. Det hotet är ett eventuellt kommande krig mot Irak och lemlästandet av civila män, kvinnor och barn. Det är ett krig som skulle destabilisera regionen och i vars skugga skurkregimer över hela världen skulle kunna fortsätta att förtrycka sin egen befolkning och hota sina grannar.

Nu märks en viss tillnyktring hos regeringen. Numera stöder man den franska hållningen och säger att det inte finns tillräckliga bevis för FN att nu fatta beslut om krig. Vapeninspektörerna måste få mer tid.

Den här förändrade hållningen, för oavsett vad utrikesministern säger är det en tydlig kursändring jämfört med tidigare, måste noteras med tillfredsställelse. Den har inte kommit enbart på grund av att regeringen

plötsligt insett att det finns goda argument för att i detta läge bekämpa kriget. Regeringens ändrade hållning är en följd av en allt starkare opinion mot kriget. Vi har lyckats pressa regeringen att ta ett steg bort från den primitiva krigshets som George Bush och hans regering står för.

Det betyder också att vi kan nå längre. De massdemonstrationer som planeras över hela världen på lördag kommer att ha betydelse. Det kanske inte är så att varje enskild människa kan påverka världspolitiken. Ibland känner vi oss kanske uppgivna inför det som sker alldeles oavsett vad vi tycker om det. Jag vill gärna läsa upp vad Per Holmqvist skrev. Per är bonde i Kalix kommun. Han skrev till mig efter den förra debatten om Irak som vi hade här i riksdagen. Han skrev: Nu har jag satt upp en namnlista på ICA. I min lilla by har 70 % av invånarna skrivit på mot kriget. Tror du inte att George Bush tänker sig för nu?

Jo, Per, varje steg och varje protest mot kriget är viktiga, och allra viktigast är att inte sprida krigshetsarnas argument.

Det sägs att ingen vill ha krig. Det sägs till och med att George Bush inte vill ha krig, men det sägs inte av George Bush själv. Det sägs av dem som vill försvara hans argument för kriget. Men den amerikanska regeringen är tydlig: Om inte FN stöder oss är vi beredda att gå i krig själva. Då är vi beredda att ställa FN-systemet åt sidan och anfälla Irak alldeles oavsett vad omvärlden säger.

Uppladdningen pågår runt Iraks gränser, hundratusentals soldater är där eller på väg dit. Kriget har sin egen logik. Vi måste stoppa det.

Det sägs att det finns bevis som utgör tillräckliga argument för ett krig. Colin Powell föredrog en del av dessa bevis inför säkerhetsrådet. Det var en uppvisning i retorik, men det var inga bevis. Det var indicier, men det var inga bevis.

Tony Blair anklagade salvelsefullt Irak i januari i en rapport som skulle bevisa att argumenten för krig var överväldigande. Redan från början var det många som kritiserade den här rapporten som Tony Blair lade fram. Nu visar det sig dessutom att rapporten i stort sett är ett klipp-och-klistra-jobb som har baserats på delvis gamla akademiska uppsatser och utan angivande av källor.

Colin Powell hänvisade till den här rapporten inför FN:s säkerhetsråd förra tisdagen. Han sade då: ”den fina rapport som Förenade Kungadömet lagt fram som i utsökt detaljriktighet visar på Iraks bedrägliga verksamhet”.

4 av rapportens 19 sidor är tagna ur en uppsats av Ibrahim al-Marashi, vars källor för uppgifter om Iraks säkerhetstjänst i sin tur var dokument från kurdiska källor i norra Irak. Det var över tio år gamla dokument som lämnats kvar i Kuwait 1991. Ändå kände sig Blair tvungen att spetsa till al-Marashis formuleringar och lägga till ordet ”terrorist” till de organisationer som han menade att Irak stöder i andra länder.

Andra delar av rapporten var direkt tagna ur *Saddam's Secrets*, en bok av Tim Trevan publicerad 1999, och hela sex sidor var tagna ur artiklar publicerade i bland annat Jane's Intelligence Review 1997.

Så mycket för bevisen. Men det är inte bevisen som avgör om kriget kommer att starta. Vad det handlar om är vissa organisationers och vissa regeringars önskan om att gå i krig mot Irak.

Det sägs att ett FN-beslut måste respekteras. Det är sant att ett FN-beslut om militära aktioner skulle ge kriget en folkrättslig legitimitet. Så

skulle bli fallet till skillnad från till exempel när USA och Nato bombade Jugoslavien 1999. Då sade Göran Persson: Det finns inget entydigt stöd i folkrätten för USA:s bombningar av Belgrad. Nej, det var värre än så: Det var ett brott mot allt vad folkrätt hette.

Den regering som nu slår sig för bröstet för att stå upp för FN-systemet och för folkrätten teg och samtyckte då till USA:s bombningar. Var fanns konsekvensen hos den svenska regeringen, som säger sig vara FN-systemets främsta förespråkare?

Också USA:s krigföring i Afghanistan kan sägas ha en viss folkrättslig grund eftersom säkerhetsrådet åtminstone inte har protesterat mot kriget. Därmed skulle naturligtvis ett FN-beslut om krig i Irak också ha en viss folkrättslig legitimitet. Men frågan är: Är det rätt? Skulle vi om Sverige var medlem i säkerhetsrådet rösta för de amerikanska och brittiska argumenten för krig? Skulle vi om Sverige hade en röst i detta säkerhetsråd säga: Ja, FN ska gå i krig!

Vem skulle förlora på det? Ja, den första förloraren vore självklart Förenta nationerna själv. Om FN går i krig kommer organisationen i mångas ögon vara misskrediterad, och dess uppdrag att förvalta freden kommer att ha misslyckats.

Om USA går i krig utan FN:s godkännande framstår FN likaledes som den stora förloraren eftersom det ställs åt sidan och betecknas som kraftlöst och misskrediterat. Krigets första offer blir Förenta nationerna, oavsett vem som fattar beslutet om krig.

Det sägs att bomberna har befriat oss. Utan bomberna skulle Milošević sitta kvar. Utan bomberna skulle talibanregimen härska i Afghanistan. Det är inte helt säkert att det är sant, men det är möjligt. Därmed är de som är emot krig också anhängare av Milošević-regimen, av talibanregimen, av alla de skurkstater som behärras av diktatorer över vår värld. Nej! Därför att i så fall – med den logiken – ska ni som säger så gå upp här i talarstolen och säga: Fäll bomber över Nordkorea! Fäll bomber över Pakistan! Kriga mot Saudiarabien och döda dem som styr i diktaturer över hela världen! – Så länge ni inte gör det är ni inte trovärdiga, för då är det också ert ansvar att dessa regimer sitter kvar.

Nej, vi kan inte ha en värld där vi bombar bort de misshagliga regimerna, framför allt inte på argument som är hämtade från USA:s utrikesdepartement. Vi måste ha en värld där fredlig utveckling och demokrati, mänskliga rättigheter och välbefinnande går före krigets logik.

Det sägs att ett krig är till för att värna demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Det sägs samtidigt som vi ser hur USA i spåren efter den 11 september gång på gång har kränkt dessa mänskliga rättigheter, gång på gång har förbisett kraven på rättssäkerhet och har ställt de mänskliga rättigheterna åt sidan i kampen mot terrorism. Det är inte bara en fängslad svensk på Guantánamobasen som hålls inlåst i en liten bur utan anklagelser, utan möjligheter att försvara sig, utan domstol. Det handlar om tusentals människor som fängslats utan åtal och som bestraffas utan dom. Det handlar om en kamp mot terrorismen där mänskliga rättigheter och rättssäkerhet ses som någonting som man kan ställa åt sidan, därför att målet är så viktigt att det inte spelar någon roll om man till och med kränker de rättigheter som man säger sig försvara.

I den här situationen borde den svenska regeringen gå längre. Den svenska regeringen borde ta ställning i sak och inte bara till formen. Vi

håller med om formen. USA får aldrig ställa FN åt sidan. Vi instämmer i att frågan ska hanteras i FN:s säkerhetsråd, men vi håller också med dem som i FN:s säkerhetsråd säger: Krig är inte lösningen. Argumenten är inte tillräckliga. Vi ska inte se till att barn dödas i Irak i FN:s namn.

Den svenska regeringens hållning är i stället enighet till varje pris, en enighet kring den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU i stället för en principiell hållning. Göran Persson säger när han kommenterar artikeln av de åtta som stödde USA att han var arg därför att den splittrade den enade fronten. När han fick frågan om det finns något i artikeln som han inte kan skriva under på svarade han: Nej, jag skulle ha kunnat skriva under i sak. Det vill säga: Han går längre än till att ta ställning mot kriget. Han var till och med beredd att ta ställning för USA:s krigsföring.

Från Kanada hör vi nu Göran Persson hylla USA för att det ännu inte ställt FN åt sidan och för att USA ännu inte gått till angrepp utan sanktion av FN:s säkerhetsråd. I julas sade Göran Persson vidare: Ett krig kan vara positivt. Ett kortvarigt krig kan vara någonting bra. Han bejakade kriget.

Det här har utrikesministern inte tagit avstånd från, men hon behöver inte heller göra det, för det som hon sade i den utrikespolitiska deklarationen var ett avståndstagande från synsättet att krig är bra.

Det går inte att gömma sig bakom FN. Om USA använder kärnvapen mot Irak kommer regeringen självklart att protestera, men om FN:s säkerhetsråd beslutar att kärnvapen ska användas, kommer regeringen då att säga: Ja, vi respekterar och ställer upp bakom beslutet? Det är hållningslöshetens politik. Vi måste ta ställning i sak. Vi måste bekämpa kriget.

(Applåder)

Anf. 6 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Den internationella politiken står i dag inför nya hot och nya utmaningar. Vi står på randen till ett krig i Irak. Vi står inför frågan om vad som kommer att ske i tre av världens större problemområden: Nordkorea, Kashmir och Gulfen. Hur ska och kan vi hantera dessa problem? Vi måste inse att om vi behandlar dessa kriser fel kan konsekvenserna bli förödande och långlivade. Å ena sidan kan vi skada de globala institutionerna för samarbete och styrning som till exempel FN, å andra sidan kan vi göra världen mycket farlig för väldigt många, försvaga samarbetet mellan vänner, helt förstöra banden till den islamiska världen och försvåra möjligheterna att över huvud taget lösa kriser som uppkommer i världen.

Människor runt om i världen känner en allt större oro för ett krig i Irak. Jag vill inte ha krig i Irak, och Sverige vill inte ha krig i Irak. Men jag vill inte heller ha en diktator i Irak som misstänks förfoga över massförstörelsevapen och som är beredd att använda dem till och med mot sitt eget folk. Jag vill inte heller ha ett Nordkorea som trotsar FN:s nedrustningsavtal, som öppet deklarerar att man har massförstörelsevapen och som gör nya provsprängningar. Det här, herr talman, är utmaningarna.

Ska ett krig kunna undvikas i Irak måste Saddam Hussein ha trycket på sig och förmås att samarbeta med FN-inspektörerna i större utsträckning än vad som har framkommit hittills. Det ser ut som om den viljan

ökat efter cheferna för FN-inspektörernas senaste besök i Bagdad under helgen. Det innebär inte att krig som hot kan eller ska uteslutas, Lars Ohly. Samtidigt kan det aldrig finnas skäl nog för USA att inleda ett krig mot Irak utan FN-beslut. Några skäl för ett beslut i FN om krig mot Irak finns heller inte ännu.

Alla tänkbara vägar måste prövas för att undvika ett krig. Effekterna av ett högteknologiskt, skoningslöst krig står inte i någon rimlig proportion till de hot Irak utgör. De följdverkningar som ett sådant krig skulle få i form av ökad terrorism, väldiga flyktingströmmar, långvarig ockupation och kanske hundratusentals döda, talar starkt för fredliga försök att lösa krisen.

Vad är det som motiverar en lösning med vapen i Irak, medan USA i Nordkorea söker en lösning på diplomatisk väg? Irak säger sig, visserligen med låg trovärdighet, ha avslutat sina försök att framställa kärnvapen och accepterar trots allt vapeninspektörerna, medan Nordkorea öppet deklarerat att de återupptagit kärnvapenprogrammet, frånträtt nedrustningsavtalen och stängt gränserna för vapeninspektörer. Båda dessa diktaturregimer bör behandlas med samma diplomatiska metod.

Sverige har alltid hävdat FN:s betydelse för fred och säkerhet. FN:s auktoritet utmanas nu mer än någonsin. Det är viktigt att nu tydligt stå på FN:s sida, att FN-vägen måste gälla i de konfliktsituationer som vi står inför. Vi måste vara eniga och tydliga i att FN är den som bäst tolkar folkrätten. Det är endast FN som har den rätten.

Behöver vapeninspektörerna mer tid och resurser måste de få det. Hans Blix har ställt sådana krav: rätt till flyginsektioner, lagar som förbjuder massförstörelsevapen och rätt till omfattande förhör med vetenskapsmän. Frankrike och Tyskland har lagt fram en plan som bygger på att FN-soldater ska övervaka Irak och medverka i landets avrustning. Det här är intressanta förslag som Sverige borde understödja. Det som borde tilläggas är att åtgärderna måste ha som mål att få bort Saddam Hussein och hans diktaturregim.

Saddam Hussein måste avväpnas på diplomatisk väg och tvingas bort så att landet i framtiden kan ledas på ett demokratiskt sätt. Demokrati är det enda sättet för folket att få trygghet och möjlighet till att utvecklas. Forskning har visat att demokratiska länder drabbas mer sällan av fattigdom och har färre konflikter mellan olika grupper i samhället. Demokrati byggs underifrån och utgår från människorna själva. Därför är demokrati viktigt också för det irakiska folket.

Herr talman! EU-medlemskapet ger andra förutsättningar för vår utrikespolitik. Det ger Sverige möjlighet att genom agerandet inom EU nå en hävstångseffekt i internationell politik. I det fall EU kan tala med *en* röst ger det utrikespolitiska agerandet ökad genomslagskraft. Står EU splittat, som i Irakfrågan, blir agerandet förlamat och EU spelar bort sin viktiga roll i internationell politik. Vi behöver ett starkt EU som motvikt till USA.

EU är avsett som ett fredsprojekt. Det är det främsta motivet för EU. Det är nu dags att använda EU som den fredspolitiska kraft som det var avsett att vara. Det är dags för EU:s medlemsstater att samla sig och skicka entydiga signaler till Bagdad. Det svenska ordförandeskapet med statsministern i spetsen var framgångsrikt inom EU. Statsministern borde nu använda sin pondus och det förtroende som han förvärvade då i sina

nära relationer till partikollegan Tony Blair i Storbritannien för att förmå honom förena sig med övriga inom EU för ett gemensamt agerande för att förhindra ett Irakkrig och förmå USA att gå FN-vägen.

Jag saknade, herr talman, i utrikesdeklarationen något om den splittade situation som EU står inför och vad regeringen tänker göra åt den.

Det gäller också att regeringen för Sveriges del inte enbart uttalar sig för FN-vägen mot Irak utan också agerar i FN för att konstruktivt stärka FN-linjen. Men skulle FN komma till det oundvikliga beslutet om krig har vi också att finna oss i det.

Jag delar Lars Ohlys uppfattning att vi måste ha en värld som med fredliga medel försöker lösa kriser. Jag delar också uppfattningen att USA sätter FN åt sidan om man agerar själv. Men Ohly sätter också FN åt sidan om han inte är beredd att stärka FN och ge det den starka möjligheten att också kunna hota med vapenmakt för att sätta press på Saddam Hussein. Att avsvära sig det hotet skulle vara att kraftigt försvaga FN:s möjlighet att bidra till fredlig lösning och därmed sätta FN åt sidan. Centerpartiet är inte berett att sätta FN åt sidan. Vår linje måste vara att stärka fredsarbetet.

Herr talman! Även om det mesta just nu kretsar kring krig och vad som händer i Irak finns det naturligtvis mycket mer att diskutera. Centerpartiet anser att Sveriges utrikespolitiska linje ska vara entydig, fast och konsekvent. På det hela taget var det en stark och bra regeringsdeklaration. Det kräver att regeringen har det yttersta ansvaret i utrikespolitiken, men det förutsätter att det ansvaret utövas i dialog med riksdagen. Den årliga utrikespolitiska debatten är ett sådant tillfälle till dialog.

Sverige har av tradition drivit en aktiv utrikespolitik. I kraft av vår alliansfrihet kan vi göra det. Vi kan tala utan bindningar. Sverige kan göra sin röst hörd och bli respekterat. Det är en styrka. Alliansfriheten ska vi behålla.

Sveriges utrikespolitiska linje ligger fast. Det förutskickade statsministern i regeringsdeklarationen under hösten. Det framgår också av den deklaration som utrikesministern har inlett denna debatt med. Det är bra. Det uppfattas emellertid inte alltid så. Det uppfattas inte sällan som om Sveriges utrikespolitik har förändrats, blivit tystare och även försiktigare, att viljan att vara vän med alla och inte stöta sig med någon skett på bekostnad av de svaga i vår värld.

Det går att peka på exempel. Regeringens agerande i fallet med den svenske fången på Guantánamobasen i Kuba är ett sådant. Reaktionen kom väldigt sent och var från början mycket lågmäld gentemot USA. Kritiken mot krigshetsarna i Irakkonflikten har varit oerhört försiktig, för att uttrycka sig mildt. Regeringens lama agerande gentemot Ryssland i Tjetjenienkonflikten är ytterligare ett exempel.

Centerpartiet bejakar en aktiv och synbar utrikespolitik. Vi vill att Sverige ska fortsätta att tala med hög och ljudlig stämma utifrån vår alliansfria linje. Vi står bakom den utrikespolitiska doktrinen om alliansfriheten som regeringen deklarerat, och som varit föremål för förhandlingar mellan flera partier. Den ska vårdas. Den är till stor fördel i vårt utrikespolitiska agerande. Centerpartiet är också enigt med regeringen om att ett medlemskap i Nato inte är aktuellt för Sveriges del. Det finns ingen anledning att i rådande läge diskutera militärallianser. De håller dessutom på att genom splittring försvaga sig själva.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Däremot hade vi från Centerpartiets sida gärna sett ett aktivare och tydligare agerande gentemot USA om fången på Kuba, och ett tydligare agerande gentemot USA för att förmå dem att agera genom FN i Irak. Vi vill se ett tydligare agerande gentemot Ryssland i Tjetjenienfrågan. Vi vill också se att regeringen aktivt driver frågor om mänskliga rättigheter.

Herr talman! Dagens utrikespolitiska debatt hålls i en situation där världspolitikens dagsfrågor sällan varit mer påträngande än nu. Med spänning följer vi vad som händer i Irak. Står vi inför ett omfattande krig eller lyckas vi med diplomatiska medel lösa denna omfattande konflikt? Sverige kan och ska agera så att krig kan undvikas. Vår utrikespolitiska linje ska fortsatt vara aktiv och synlig. Vår alliansfrihet ger oss den möjligheten. Låt oss ta vara på den och utnyttja de möjligheter vi har genom FN och EU att hjälpa till att bygga en fredligare och bättre värld.
(Applåder)

Anf. 7 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Fru utrikesminister! Åhörare och vänner! Det ligger ett tjockt hot, en skrämmande gigantisk upptrappning, en mur av 100 000 soldater till lands, till sjöss och i luften, som skymmer sikten för framtiden och för hoppet. Det ligger i vägen för de stretande små människorna med nollbudgetar men med maximal idealitet. Det hotet dränerar uthållighetsstrategierna på planeten på glädje och handlingsenergi. Och det hotet har ändrat min agenda.

18 miljarder dollar, 180 miljarder svenska kronor, har uppladdningarna runt Saddam Hussein och 26 miljoner irakier kostat innan första skottet ens har brunnit av. Håll den siffran i minnet – 18 miljarder dollar.

Den person som tagit sig rätten att besluta ifall detta belopp ska förmeras eller stanna vid denna redan astronomiska summa är en man som också har sagt följande: ”Totalitära personligheter påtvingar människor sitt radikala synsätt genom hot och våld. Vi ser samma intolerans mot avvikande, samma galna globala ambitioner, samma brutala beslutsamhet att kontrollera allt och alla.” Han heter George W Bush och är president i Amerikas förenta stater. Men man kan undra om det inte rör sig om ett krypterat nödrop eller en desperat beskrivning av chefen från talskrivarestaben i Vita huset.

Varför träder inga resoluta, fredsälskande och demokratiska kraftkarlar fram på scenen och proklamerar att man har tröttnat på hoten och våldsupptrappningen från USA:s regering och att man nu ämnar desarmera och oskadliggöra Bush, det vill säga den person som i dag mest hotar världsfreden?

I en stor enkät gjord nyligen av tidskriften Times europeiska upplaga fann man att hela 84 % ansåg att USA utgjorde det största hotet mot världsfreden i år. Bara 7 % tyckte att Nordkorea var värst, och 8 % angav Irak. Vår svenska Sifo har också nyligen konstaterat att 34 % är positiva till ett FN-stött anfall, medan 6 % av svenskarna är positiva till ett USA-anfall även utan FN-sanktion.

Men nu på lördag, den 15 februari, sker en massiv folklig resning runtom i världen. Då kommer svenskar i mängd, tillsammans med européer i mängd, i Budapest, Bryssel, London, Dublin, Lissabon, Harnösand, Amsterdam, Berlin, Bern, Lund, Stockholm, Göteborg, Glasgow, Gjøvik, Köpenhamn, Valencia, Barcelona, Madrid, Edinburgh, Luleå,

Eskilstuna, Söderhamn, Helsingfors, Tammerfors, Malta, Kiev, Aten, Jönköping med flera platser att samlas för att visa sitt totala avståndstagande från detta eviga krigande. Ropet *Not in our name*, ”Inte på vårt uppdrag”, skallar då samtidigt – anført av Desmond Tutu – med mängder av amerikanska medborgares röster, och det lär eka ända in i Rosenbad och Vita huset. Vi är helt utleda på Bushs hot och utpressning, utleda på denna meningslösa agenda.

Hur som helst, herr talman, hade jag inte alls tänkt ägna det här tillfället inför TV-kameror och allt till att vara ytterligare en av dem som påpekar irrationaliteten av krig. Men det är inte jag som har satt agendan. Det är någon annans agenda. Jag hade i stället tänkt visa på hur det hållbara samhällets agenda trots allt sakta tar sig framåt. Efter Dohakonferensen, kanske även efter Stockholms-, Rio- och Johannesburgskonferenserna, och definitivt efter tre World Social Forum, har den gröna rörelsens ursprungliga slagord om långsiktig hållbarhet nu till slut blivit ett lösenord för hela världen.

Varför jublade vi då inte mer, och mer samfällt, efter Johannesburg? Kanske för att vi saknar kraven på en internationell miljödomstol som kan övervaka och lagföra de länder och företag som inte håller vad de lovar och lever upp till sina åtaganden. Kanske för att vi saknar mekanismer som ser till att ökningen av handelsvolymerna inte överskrider de ekologiska förutsättningarna. Men mest kanske vi människor vid det här laget saknar den riktiga tilltron till deklarationerna och till att dokumenten blir levande verktyg för äkta förändring.

Jag hade här i dag, herr talman, mycket hellre velat problematisera begreppet Hållbar utveckling för att göra det mindre slagordsmässigt och mer operativt och politiskt. Men något distraherar mig. Någon annan verkar ha satt en 18 miljarder-dollars-agenda.

Det kan vara de 18 miljarder dollarna som stör min själsfrid, kanske med tillägg av de 12 miljarder dollar som oljebolaget Exxon per år lägger på lobbying. Det är sammanlagt 30 miljarder dollar, eller 300 miljarder svenska kronor, som läggs på alldeles fel saker. Skulle dessa pengar inte kunna användas till något bättre?

De skulle till exempel kunna användas till vattnets renande och tillgänglighet över hela vår planet, till ett globalt program i stil med Johannesburgsdeklarationens Water for life för att säkerställa färskvattentillgången överallt. Det lär kosta en hel del. Örent vatten dödar varje år 12 miljoner människor.

Hotet från Världshandelsorganisationen och dess avsikter med GATS-avtalet gör att handeln kan få övertag över den mänskliga rättighet som gratis, hälsobringande och friskt vatten är. I eftermiddag kan ni ställa frågor om vattenpolicy till bland annat Global Water Partnership som är en av de 30 utställarna i Sammanbindningsbanan här i riksdagen.

Vattenledningarna i Bagdad är just nu i överhängande fara – de som ännu fungerar. Smitta sprids i det sanktionspinade landets smutsade ådorer. En enorm humanitär katastrof väntar om ett kliniskt blixtkrig med bomber över stadens sex miljoner invånare blir verklighet.

Goda pengar nu vore mer på sin plats, i form av sjukvård och mat till barnen, i stället för de illa anpassade sanktionernas halvsvält och medicinbrist och hot om ännu mer humanitärt lidande. Gasmasker i dag till

kurderna i norr och FN-beredskap för massflykt står också på den akuta behovslistan.

Svenska frivilligorganisationer, som de som ställer ut här i dag, får statliga medel via Sida. Men alla andra kämpande små och stora civila grupperingar i världens alla länder, som sammantagna är mer konstruktiva än någonsin ett Nato skulle kunna bli, drar sina små strån till ett hållbarare och mänskligare samhälle på inga pengar alls. 70-talets oerhörda hungerkatastrofer i Afrikas mitt, som skördade miljontals offer, har nästan helt upphört sedan kooperativa, civila, små spannmålsbanker etablerades av vanliga människor. Vanliga människors engagemang bär upp världen, inte Nato. Dokumenten kan hjälpa till, men bara om vi fyller dem med vår egen levande mänskliga energi.

Jag kan åta mig att föreslå en fördelning av alla dessa uppladdningens och lobbyverksamhetens dollarmiljarder till några av de små, folkliga och solidariska gräsrotsorganisationerna. De skulle kunna gå till AMPROS i Mali till exempel, som genomför utbildningar i medborgarfrågor i Niono-provinsen där all mark ägs och kontrolleras av Office du Niger och där vanligt folk varken får hälsovård eller utbildning. Det skulle också vara bra att kunna stödja SMANDANA på Sri Lanka med pengar till deras arbete med konflikthanteringsutbildning på den sargade ön.

Ett slags kommunal motsvarighet till Förenta nationerna, De förenta kommunerna, håller på att bildas och kommer att hålla sin första världskongress i Paris nästa år. 2 500 deltagare från 80 länder är redan anmälda. Det är kommunalpolitiker och företrädare för olika medborgargrupper och folkrörelser. Allt detta är värt guld.

Men något svart ligger i vägen för framtiden och hoppet, något som dränerar uthållighetsstrategierna på glädje och handlingsenergi, något som kostar riktigt stora pengar utan att ge något i utbyte. Det skymmer sikten även för det som antagligen är världshistoriens hittills viktigaste måldokument av alla kategorier.

Herr talman! Åhörare! Som en kronjuvel ovanpå alla konventioner, alla konferensdeklarationer, resolutioner och folkrätten vilar nämligen milleniemålsdeklarationen från september 2000. Det är det papper som skulle kunna återställa obalansen mellan de globalekonomiska regelverken å ena sidan och genomslaget för FN:s dokument å andra sidan och bli ett levande verktyg för äkta förändring.

191 länders ledare kunde verkligen enas om att halvera fattigdomen i världen fram till år 2015 och ange hur vi bör angripa fattigdomens rötter. Denna ansamling av specifika mål och metoder inom sex vitala områden hade behövt mycket draghjälp från FN och alla andra – varför inte 18 plus 12 miljarder dollar?

Ledamöter kan på ett seminarium i riksdagen kl. 18 i kväll få ta del av hur FN, vår egen regering här hemma och några till arbetar med att förverkliga målen. Jag vill poängtera de allra sista orden i milleniemålsdeklarationen. De lyder så här: FN är den mänskliga familjens outhärliga gemensamma verktyg med vilken vi ska försöka förverkliga våra universella förhoppningar om fred, samarbete och utveckling.

Men kanske sitter FN:s säkerhetsråd alldeles strax och tar beslut om att sanktionera ett anfallskrig. Vårt gemensamma verktyg skulle då godta ett krig i stor skala.

I mitt parti tillerkänner vi FN rätten att som världens enda legitima överinstans i någon form kunna ta sig ett sådant mandat, att med militära medel hindra, stoppa och avväpna. Vem ska annars få göra det?

Men nu, med dessa tunna, ihopskrapade bevis, finns det helt enkelt ingen rationell grund för att gå till krig. Det måste vi övertyga vårt FN om.

Herr talman! USA har faktiskt skrivit under millenniemålsdeklarationen. De har också skrivit under FN-stadgan med sin fredsbevarande plikt. Däremot har de inte skrivit under tre av de sex viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter, inte heller Kyotoavtalet med klimatåtagandena, konventionen om biologisk mångfald eller konventionen om en gemensam internationell brottmålsdomstol. Dessa dokument skriver världens ekonomiskt och militärt mest överlägsna nation inte under på.

USA ger dessutom bara 0,1 % av sin BNP till bistånd, jämfört med övriga rika länder som i snitt ger 0,4 %. Vi gröna i Sverige yrkar nu fram 1 % och kommer att lyckas med det i Sveriges budget år 2006.

Nu frågar jag till slut: Kan det finnas en koppling mellan Amerikas krav på ensamrätt att ingripa militärt, på att åtnjuta sin så kallade livsstil som till exempel bilåkande på fossila bränslen innebär, och krigsplanerna av i dag? Kan det faktum att Irak sitter på 112 miljarder fat oexploaterad olja, och som Saddam nu kontrollerar, vara av en viss betydelse? Är amerikansk demokratiutbildning av tusentals irakier kanske tänkt att garantera kontroll över denna världens näst största oljereserv? Vi vet sedan gammalt att även kontroll över vattentillgångar är av stor strategisk betydelse.

Jag säger er: Leta efter den dolda agendan, det som döljer sig bakom kravet på avväpning av andra!
(Applåder)

Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Vi hade Irakdebatt i riksdagen för ett par veckor sedan. Då var jag glad att se att vi hade en bred enighet. Tyvärr har jag en känsla av att vi under den gångna tiden inte bara har sett EU:s gemensamma politik och Nato splittras upp. Vi ser även tydligare sprickor i den svenska riksdagen. Folkpartiet vill att Sverige utlovar militärt stöd till USA utan att FN ens har fattat beslut om en militär aktion. Vänsterpartiet och Miljöpartiet säger nej i alla lägen till en militär aktion.

Den svenska regeringen och, som jag ändå uppfattar det, en bred majoritet i den svenska riksdagen har hela tiden hävdat – och nu upprepar jag det igen, fast en del av kritikerna inte verkar ha hört det hittills:

1. Vi måste ha handling. Genom vapeninspektörerna kan vi avrusta Irak på fredlig väg.
2. I sak: Vi måste ge vapeninspektörerna tid. Det är inte dags för en militär aktion nu eftersom vapeninspektörerna fortfarande finner det meningsfullt att arbeta och fortsätta sitt arbete. Det är först när vapeninspektörerna ger upp som de ska sluta sitt arbete. På fredag får vi höra nästa rapport från Hans Blix. Om de vill ha fler vapeninspektörer tycker vi att de ska ha fler vapeninspektörer. Vill de ha mer tid tycker vi att de ska ha mer tid. Vi vill inte föregripa vapen-

inspektörernas rapport på fredag. Vi vill ge dem det stöd som de kommer att kräva på fredag.

3. I form: När och om vapeninspektörerna ger upp och säger att det inte går att samarbeta med Irak är det säkerhetsrådet och ingen annan än säkerhetsrådet som ska fatta beslut och som också har rätt att fatta beslut om en militär aktion.

Jag kan hålla med om att denna linje inte är lika aktivistisk som den där man säger: Gå till krig nu! Den linjen kan vi ana bakom Storbritannien, Spanien och kanske Folkpartiet efter dess inlägg i tidningar och dagens debatt. Den är heller inte lika pacifistisk som den där man säger: aldrig krig, aldrig militär aktion – som Tyskland och som Vänsterpartiet och Miljöpartiet i dagens debatt. Observera att Frankrike inte har gått den vägen.

De här tre stegen – för det första handling genom vapeninspektörerna, för det andra allt stöd till vapeninspektörerna så länge de kan arbeta och ingen militär aktion nu utan först när vapeninspektörerna ger upp samt för det tredje att bara säkerhetsrådet får fatta beslut – är alltså inte den mest aktivistiska och inte den mest pacifistiska vägen. Men det är otvivelaktigt den mest realistiska vägen för fred och nedrustning. Jag tycker att det är detta som är viktigt. Det är också på den grunden vi vill verka för enighet – i Sveriges riksdag, men också i EU, mellan EU-länderna, och i FN.

Den kamp och splittring vi ser i dag mellan den mycket aktivistiska och den rent pacifistiska vägen förlorar alla på – alla utom Saddam Hussein. Mest förlorar naturligtvis människorna i Irak. Jag lyssnade i dag noga på Lars Ohly för att se om han någon gång kunde säga något kritiskt om Saddam Hussein, men han förnekar sig inte: Inte heller i dag gjorde han det. Men det är ju människorna som är offer i Irak, och de är offer för Saddam Husseins politik. Barnen har inte slutat skolan på grund av sanktionerna. Barnen har slutat skolan och lider därför att Saddam Hussein två gånger har startat krig mot sina grannar, därför att han har angripit sin egen befolkning, därför att han inte bryr sig om sina fattiga.

Iraks regering importerar i dag mer varor till Irak än vad man gjort någon gång tidigare i historien, mer än vad man gjorde innan sanktionerna började. Men inte går den importen till de fattiga! Den går till eliten och regimen i Irak. Man importerar de bästa strålkänslorna för cancerbehandling till eliten – men inte barnmediciner till de fattiga. Det är de civila, vanliga kvinnor, män och barn, som är offren i Irak.

Vi kan i dag se olika risker med de här linjerna. Risker med den aktivistiska linjen – föregrip FN, föregrip vapeninspektörernas rapporter, gå till militär aktion nu – är att vi inte utnyttjar möjligheten att faktiskt avrusta Irak med vapeninspektörernas hjälp. Vi urholkar och försvagar FN och ökar därmed kraftigt de globala spänningarna. Regeringen har varit glasklar: Det här vill vi aldrig acceptera. Vi kan inte acceptera att ett eller flera länder enskilt beslutar sig för en militär aktion.

Men den pacifistiska linjen är också farlig. Man säger: aldrig krig! Vad innebär det? Jo, det innebär ingen press på Saddam Hussein. Hade vi inte haft någon press på Saddam Hussein hade vi inte haft några vapeninspektörer där. Då hade vi inte haft något samarbete med FN och vapeninspektörerna. Då hade vi till exempel inte haft några rapporter i

dag från vapeninspektörerna. I så fall skulle vi också kraftigt försvaga FN, inte bara i dagens kris med Irak utan också i framtida kriser. Framtida diktatorer och våldsverkare kan då säga: Vi behöver inte vara rädda för FN, för de kan aldrig ingripa mot oss.

Jag tycker inte att man ska hyckla om ett stöd till FN, som till exempel Lars Ohly gör, om det i realiteten inte är ett stöd till FN. Han säger: Vi stöder FN bara om FN gör som det svenska Vänsterpartiet vill.

Vi måste vara konsekventa i vår politik. Krig är alltid en sista utväg. Men ska vi sätta press på Saddam Hussein i dag och få en fredlig lösning måste vi också ställa upp bakom FN.

Sedan, herr talman, vill jag säga några ord om Nato. Jag tycker att det är lite rart att Bo Lundgren och Carl B Hamilton passar på att kämpa för Nato just i dag när organisationen mer eller mindre slåss för sin överlevnad i Bryssel.

När det gäller militär säkerhet ska vi agera på det sätt som är bäst för Sverige. Sverige har inget, som man kallar det, säkerhetsunderskott. Därför ökar det inte Sveriges säkerhet att gå med i Nato. Det ökar inte möjligheterna att verka för kärnvapenedrustning. Det ökar inte Sveriges handlingsfrihet och säkerhet. Det finns inga skäl för Sverige att i dag gå med i Nato.

Carl B Hamilton stannar inte vid att vi ska bli Natomedlemmar. Han tar också, både i en debattartikel i dag och här i kammaren, upp EU och det jag misstänker är början till ett kollektivt försvar inom EU. Vi har ju en långtgående solidaritet inom EU. Det är bra. Vi hjälper varandra i många olika krissituationer. Det är bra. Min uppfattning är att vi också bör hjälpa varandra vid till exempel terroristattacker. Men jag tror att det är farligt om man inte väldigt tydligt sätter en gräns vid en sådan solidaritet och en sådan så kallad solidaritetsklausul så att man inte i praktiken i EU får en artikel 5 om ömsesidiga försvarsförpliktelser och ömsesidigt försvar i EU som leder till ett kollektivt försvar. Den gränsen tycker jag att Carl B Hamilton har gått över.

Jag tycker inte att EU ska utveckla ett kollektivt försvar. Däremot måste vi fortsätta att arbeta för att stärka EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Ingen kan i dag förneka att vi som har arbetat för en gemensam utrikespolitik känner en oerhörd besvikelse över det som har hänt. EU:s gemensamma utrikespolitik klarade inte en sådan akut kris som Irakkrisen.

Vi kommer inte att ge upp. Vi kommer att fortsätta att verka för en samlad gemensam utrikespolitik i EU baserad på global rättvisa, på mänskliga rättigheter och i fallet Irak på att söka handling genom vapeninspektörerna, ge dem den tid de behöver och, i form, att EU måste ställa sig bakom FN:s säkerhetsråd och att inga ska gå vid sidan om FN:s säkerhetsråd. Det är också det vi kommer att verka för vid det extramöte som är inkallat på måndag med EU:s ledare.

Tyvärr tror jag att det är en realitet att det kommer att ta tid att bygga upp förtroendet för EU:s gemensamma utrikespolitik igen, men det är det som den svenska regeringen avser att arbeta aktivt för.

(Applåder)

Prot. 2002/03:56

12 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 9 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det var obehagligt att lyssna till Lars Ohly. Det var en kylig fläkt av det kalla kriget. På vilken sida Lars Ohly stod var väl ganska klart. Det är uppenbarligen inte bara partiledaren som har fallit utan också masken. Lars Ohlys anförande präglades av en våldsam attack, nästan ett hat mot USA, mot det stora land som inte alltid gör rätt i allt men som är marknadsekonomins banérförare, som är demokratins försvarare, som har sett till att stötta Europa de två gånger vi satt världen i brand.

Lars Ohly styrs mer av sitt USA-hat än av omtanken om människor. Precis som utrikesministern sade var det inte mycket som handlade om diktatorn Saddam Hussein. Förr var det Sovjetunionen som var alternativet, nu verkar det vara diktatorer i världen.

Det leder också till att Lars Ohly förvränger för att förvända synen. Han resonerar som om det var FN:s uppgift att gå in och få bevis på det vi redan vet, när det är Saddam Husseins och hans regims uppgift att ge besked och bevisa att man har uppfyllt FN:s krav.

Samma sak gäller Miljöpartiet. Jag hade i morse i TV en diskussion med Peter Eriksson där han säger att den resolution som antogs i november i fjol ingenting har att göra med vad som hände för tolv år sedan. Men det är just det den har. Språkröret för Miljöpartiet sitter alltså i Sveriges television och säger att den resolution som är ett utflöde av det som bestämdes för tolv år sedan och som inte har uppfyllts av Saddam Hussein nu ska uppfyllas. Det är klart att det inte kan vara fråga om tolv år eller ens ett år till. Det handlar om att *nu* uppfylla de berättigade krav som ställs av Förenta nationerna, därför att det är fråga om ett starkt hot.

Det här är ett dilemma också för regeringen. Jag måste säga att efter den här debatten, Anna Lindh – för det gärna vidare till Göran Persson, möjligen lyssnar han, men det är inte säkert – går det inte att i längden ens om man exkluderar utrikes- och försvarspolitiken ge legitimitet åt partier som Vänsterpartiet och Miljöpartiet genom den formella samverkan ni har i riksdagen. Ni har nu kommit till vägs ände. Ni måste fundera på vilken sida ni väljer i det avseendet. Lars Ohlys anförande i dag är verkligen betecknande. Ni står inför ett stort dilemma, och ni måste faktiskt välja väg.

Sedan måste jag säga att jag uppskattade den klarhet och tydlighet som Anna Lindh använde för att beskriva regimen i Irak och vad som händer i Irak. Även där finns en mängd resonemang som handlar om att det är USA som hindrar stöd till barnen, att det är USA som hindrar en utveckling som skulle kunna hjälpa människorna i Irak. Nej, det är regimen i Irak som förtrycker människorna, som använder vapen och som använder terror. Det är där problemet ligger.

Det finns kanske ändå anledning att rikta en viss kritik, bra kritik möjligen, mot regeringen. Vad är egentligen linjen? Vi kan komma i en situation, vilket skulle vara mycket bekymmersamt, där det finns en risk för att det inte blir som jag hoppas att FN:s säkerhetsråd ska kunna fullfölja det kraftfulla agerande som hittills har gällt. Vad händer om ett eller ett par länder blockerar säkerhetsrådets möjligheter, som skedde i en del av de fall jag tog upp tidigare? Ska världen stå passiv? Ska vi inte vidta några åtgärder?

Jag kan medge att det inte är något lätt ställningstagande. Vi måste hitta reformer som gör att säkerhetsrådet kan fungera. Det borde vi resonera tydligt och klart om. Det var bra att det fanns med i utrikesdeklarationen. Det krävs en reform. På samma sätt som det krävs en reform av Europeiska unionen och dess sätt att fatta beslut måste man fundera kring säkerhetsrådet.

Men det jag är rädd för är att det vi nu ser hända är att andra faktorer än bedömningen av vad som är ett hot mot mänskligheten kommer in. Vad måste göras när andra faktorer kommer att påverka beslutet i FN och det kan bli en blockering som gör att man ändå måste ha en linje? Den linjen har jag inte sett från regeringen sida. För mig är den linjen inte att sträva efter krig. Krig ska alltid undvikas. Det är ett lidande för alla inblandade parter.

Tyvärr har krigsriskerna ökat till följd av det agerande som Tysklands regering har ägnat sig åt – det var bra att utrikesministern också sade det – och för den delen den opinionsbildning som vissa partier i Sveriges riksdag ägnat sig åt. Det ökar krigsriskerna.

Men vi måste ändå kunna säga klart och tydligt att när en gräns har nåtts, när resolutionen 1441 inte uppfylls, finns det inget annat val än det hemska. Då måste vi använda de medel som behövs för att se till att utvecklingen blir en annan både i Irak och i världen.

Sedan gäller det Nato. Låt mig återge det försvarsministern sade i Sälen i det skriftliga anförandet: Debatten om Sveriges samarbete med och förhållande till Nato måste föras mot bakgrund av vår och Natos förändrade syn på säkerhet, framför allt vad det nya samarbetet och det nya Nato kommer att stå för. Med de förändringar som Europa och Nato genomgått och med sju nya medlemsländer får Nato som militärallians en annan struktur och en annan agenda.

Detta innebär ju att saker förändras. Det händer någonting. Jag är övertygad om att den omvändning som socialdemokratin gjorde när det gällde medlemskapet i EU 1990, visserligen kort och snabbt, också följts av en debatt och en realism som gör att vi kan få en seriös och bra säkerhetsdebatt. Men, Anna Lindh, ge besked om vilken regeringens egentliga linje är!

Och, Carl B Hamilton, vi kan vara överens om en hel del, men är ni beredda att också öka de svenska försvarsanslagen så att vi kan uppnå just det vi vill?

(Applåder)

Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Anna Lindh använde ordet rart. Det är rart att se att Anna Lindh behöver så många som fem medarbetare i kammaren för att klara en sådan här debatt.

Anna Lindh frågade om Folkpartiet kanske är aktivistiskt. Ja, det är möjligt att det är aktivistiskt. Vi är aktivistiska för fred i Irak genom en stark och hård press på Saddam Hussein så att det inte ska behövas ett krig. Jag tycker att det framgick mycket klart av mitt anförande att vi stöder FN:s säkerhetsråd, Hans Blix och vapeninspektörerna.

Jag tycker att det nästan är lite oförsäamt mot Storbritannien att, som Anna Lindh gjorde, säga att de är beredda att föregripa FN. Det var ändå Storbritannien som övertygade George Bush att gå FN-vägen i höstas.

Att driva den linjen nu att Storbritannien på något sätt skulle vilja gå före och undergräva FN:s roll tycker jag ändå är för magstarkt.

Utrikesministern säger själv att hon står på något slags fransk linje. Då kan jag säga att Folkpartiet väl står på något slags dansk-norsk linje, bortsett från att vi inte skulle skrivit under brevet i Times därför att det splittrade EU, men i sak. Vi är väl nordister även i denna diskussion.

När det gäller solidaritetsklausulen var jag extremt tydlig om att hela tanken med Folkpartiets stöd just är att den inte konkurrerar med Nato. Vi vill inte heller ha EU som en kollektiv militärallians. Men när Anna Lindh med ett leende på läpparna konstaterar att Nato har stora problem tycker jag att det är fel. Sverige har glädje av ett Nato som fungerar väl och som är någorlunda enigt för Europas säkerhet och därmed för Sveriges säkerhet. Alternativet, Anna Lindh, om Nato faller isär, fragmenteras, är ju att kraven på att EU ska ha en sådan här kollektiv säkerhetsgaranti blir oerhört mycket starkare. Vi har ju ett gemensamt intresse av att Nato fungerar.

Anna Lindh! Gläds inte åt Natos sönderfall! Försök att på något sätt se att Nato och EU är som kommunicerande kärl eller komplement i Europas politiska struktur.

Anna Lindh tog inte upp detta, men regeringen måste nu ta sitt ansvar och vara mer aktiv i denna medlarroll, det vill säga skapa en större sammanhållning inom Europeiska unionen. Det är ännu ingenting i det Anna Lindh har sagt som har övertygat mig, annat än att ni ska resa dit på måndag till mötet och diskutera. Men vilka initiativ tar ni? Var lite tydligare, tack.

Beträffande förfrågan från USA om ett stöd för att skydda eventuella FN-soldater – det är inte ens fråga om vapen, det är snarare fråga om gasmasker och kunskap – vill utrikesministern inte gå in i den diskussionen. Det är beklämmande om vi har en ledning för utrikespolitiken i landet som inte vågar, vill eller törs ta tag i verkligheten. Verkligheten är att Sverige har fått en förfrågan. Vad är utrikesministerns hållning till denna förfrågan? Att stoppa huvudet i busken är inte mycket av ett svar. Vilka andra förfrågningar har Utrikesdepartementet fått?

Utrikespolitiken är inte Anna Lindhs och kabinetssekreterarens egna lilla kabinet, eller låda. Det här är en demokrati. Det finns ett problem med demokrati i utrikespolitik och försvarspolitik. Men vi är för öppenhet, transparens och insyn, och det vore bra om jag kunde få besked på denna punkt om vilka andra förfrågningar och vilken hållning regeringen har. Jag står inte här som Carl B Hamilton utan jag står här som ett uttryck för riksdagens kontrollmakt.

Jag måste instämma med Bo Lundgren beträffande regeringens samarbete med Vänsterpartiet. Här står Lars Ohly och säger, Anna Lindh, att er statsminister bejakar kriget. Han säger det gång på gång. Hur kan ni samarbeta och stödja er på ett parti som gör djupt kränkande uttalanden mot er, nämligen att statsministern bejakar kriget? Det är fullständigt absurda, monstruösa anklagelser som Lars Ohly utslungar mot Socialdemokraterna. Ni tiger, tackar och tar emot. Det är ett uttryck för en fullständigt hållningslös maktsökarpolitik att acceptera den typen av uttalanden. Men det är klart: Makten betyder allt, innehållet är inte alltid så viktigt.

Herr talman! Först vill jag säga tack till utrikesministern för ett tydligt svar – även om hon inte använder de orden – att hon tar avstånd från partikollegans röstpolitik att splittra EU. Svaret var klart och tydligt.

Det går en tydlig skiljelinje i kammaren. Vi vill lägga ett hårt tryck på regimen Saddam tillsammans med ett sammanhållet EU och ett FN där också USA ingår för att stoppa regimen terrorism mot sina egna medborgare, för att stoppa dem från att hindra barnen att gå i skolan, att stoppa dem från att hindra Ibrahim att leva som vanliga barn. Det är detta trycket så småningom ska åstadkomma. Det är detta som vänsterpartierna inte ställer upp på. I stället mobiliserar de gatans parlament för det egna intresset att gå i spetsen. Det är ett stort ansvar att vilseföra människor när de tror att de går ut för fredens räkning men egentligen ger ett stöd och en respit för Saddam att sitta kvar.

Det är vi som står upp för trycket mot Saddamregimen, för medborgarna i Irak och deras grannar. Det är det vi kämpar för i kammaren. Ingen vill ha krig. Det vill inte ens George Bush ha, men det gäller att agera så att det inte skapas ytterligare utrymme för Saddam. Det gör vänsterpartierna.

Herr talman! Låt mig också gå över till en annan fråga som är aktuell i Sverige, nämligen folkomröstningen om gemensam valuta – som faktiskt också är utrikespolitik. Det handlar om svensk tillhörighet till ett evigt Europa.

Frågan är inte om euron ska finnas eller inte. Den finns i dag. Frågan är om Sverige ska delta fullt ut i det europeiska samarbetet och också i det ekonomiska samarbetet. Det handlar om huruvida Sverige tror på och vill satsa på den europeiska gemenskapen för att fortsätta att bygga ett Europa för fred och välfärdsutveckling, för att stå upp för de gemensamma västerländska värdena.

Om vi vill nå upp till en fördjupning och utveckling av dessa värden ska vi se på vad som är bra för Sverige men också vad som är bra för Europa. Kalkylen kan inte vara ensidig. Det som är bra för Europa är också bra för Sverige i det här sammanhanget.

Vi är många som är övertygade om att Sverige kommer att vinna både ekonomiskt och politiskt på ett fullt medlemskap i EMU och den gemensamma valutan. Den ekonomiska tillhörigheten med den gemensamma valutan ökar både den ekonomiska stabiliteten och ger trygghet i kristider. Den ger Sverige ett större inflytande i sådant som vi berörs av, sådant som vi debatterar här i dag. Det är inte heller svårt att se betydande fördelar för privatpersoners vardagsliv och för näringslivet på områden som export och import.

Till betydelsen och omfattningen av dessa fördelar kommer vi att få återkomma många gånger före den 14 september.

Herr talman! En utrikespolitisk debatt i denna kammare kan inte vara ärlig och sann om vi inte lyfter fram världens fattigdomsproblem och bristen på ens minimala mänskliga rättigheter, det vill säga mat för dagen. I dag lever mer än 1,2 miljarder människor i absolut fattigdom, det vill säga på mindre än 1 dollar per dag.

Basala vaccinationsprogram för små barn byggdes upp under 70- och 80-talen, och de nådde 80 % av de fattiga barnen i u-länderna. Under 90-talets situation i den ekonomiska politiken i västvärlden pressades bi-

ståndet ned på grund av budgetunderskott och ekonomiska kriser. För närvarande vaccineras ca 50 % av antalet fattiga barn. Därmed har barnadödligheten ökat katastrofalt. Hiv/aids gör tusentals barn föräldralösa varje dag.

Det råder inget tvivel om att huvudanledningen till världens fattigdom är korrupta och odemokratiska regimer, såsom den i Bagdad, som inte tar ansvar för sina länders medborgare. Där det råder brist på grundläggande mänskliga rättigheter, där finns heller inga förutsättningar för ekonomisk utveckling och ingen väg bort från hunger och svält.

Regeringen, riksdagen och politiska partier måste se de hungrande i världen. Sverige måste lägga ned större engagemang för ett effektivare bistånd som når ut till våra sjuka, svältande systrar och bröder. Vi måste se deras barn!

Det finns tusentals utgivande, ideellt arbetande, svenska biståndsarbetare som förtjänar ett bättre stöd från Sveriges regering och riksdag.

Anf. 12 LARS OHLY (v):

Herr talman! Det finns mycket som skulle behöva sägas i en utrikespolitisk debatt, och fler vänsterpartister kommer att delta och prata om Israel–Palestina-konflikten, Västsahara, Eritrea, hiv/aids, Venezuela, Colombia, Turkiet, irakiska Kurdistan. Jag hinner inte ta upp alla de frågorna, och jag hinner inte heller ta upp de självförhärlikande skrivningarna i den utrikespolitiska deklarationen om svensk asylpolitik, de felaktiga argumenten för EMU, skrivningarna om säkerhetspolitiken och Natos utvidgning. Denna debatt handlar i allt väsentligt om hotet om ett krig mot Irak.

Nu säger Anna Lindh att Lars Ohly sade ingenting kritiskt mot Saddam Hussein. ”Han förnekar sig inte: inte heller i dag”, sade hon. I den förra debatten beskrev jag slaktaren i Bagdad. Jag talade om hur viktigt det är för det irakiska folket att bli av med sin diktator och få en demokrati. Det lyssnade inte utrikesministern på. Hon låtsas påstå att de som är emot krig inte tar ställning mot Saddam Hussein.

Det är en intellektuell nivå som jag tycker att utrikesministern skulle överlämna åt de extrema och antiintellektuella krafterna, nämligen Holger Gustafsson, Carl B Hamilton och Bo Lundgren.

Saddam Hussein är en diktator, och en av de värsta. Men frågan är: Ska vi bomba bort alla diktatorer? Ska vi hota med krig?

Utrikesministern har föredragit en utrikespolitisk deklaration där man skriver om det allvarliga läget i Nordkorea. Ska vi inte hota med krig då? Varför är det rätt i det ena fallet och fel i det andra?

Utrikesministern står för en politik som sägs ha konsekvensen som grund, värnandet om FN-systemet som den viktigaste grundbulten i svensk utrikespolitik. Men tar då utrikesministern avstånd från den acceptans som den svenska regeringen uttryckte när Nato och USA bombade Belgrad 1999 utan stöd i FN:s säkerhetsråd? Är det dags att ompröva den linje som Göran Persson och Anna Lindh var ansvariga för då?

Utrikesministern säger att man inte ska hyckla stöd till FN, och det är alldeles riktigt. FN är en förlorare om kriget utbryter, oavsett vem som fattar beslutet.

Låt oss vara en aktör för fred. Låt Sverige vara en fredens röst, tillsammans med alla de människor som om man lyssnar till Holger Gus-

tafsson närmast har duperats och lurats till att vara en del av antikrigsopinionen.

Nej, det är inte så, Holger Gustafsson. Den mycket tydliga majoritet i Europas länder och i Sverige – till och med en mycket stor minoritet i USA – som demonstrerar och talar mot kriget är inte några lurade människor som har duperats av Vänsterpartiet. Det är den sunda mänskliga reaktionen mot en regim som säger sig vara beredd att gå till krig oavsett vad FN säger, som säger sig vara beredd att bomba för att få igenom sina egna intressen, för att trygga sina egna geopolitiska och ekonomiska intressen. Det kan vi inte acceptera.

Jag skulle, med samma låga nivå på debatten, kunna säga att Anna Lindh inte sade ett kritiskt ord om George Bush. Jag skulle kunna påstå att eftersom Bo Lundgren inte nämnde Kim Jong Il kanske han är för honom. Det är en så usel debatteknik att jag tycker att de borde fundera över att i stället debattera i sak och svara på frågorna.

Om säkerhetsrådet fattade beslut om användning av kärnvapen, hur skulle Sverige ställa sig då? Skulle Anna Lindh stå upp och säga att vi måste försvara FN-systemet och därmed respektera ett beslut om användande av kärnvapen? USA har hotat med att använda kärnvapen i konflikten. Jag antar att Sverige, med den konsekvens som utmärker den svenska utrikespolitiken, skulle protestera vilt om USA använde kärnvapen utan ett FN-beslut. Men om FN:s säkerhetsråd fattade beslutet att ställa sig bakom kärnvapenanvändning, hur skulle den svenska linjen se ut då?

Ändå tycker jag att det är bra att den svenska regeringen har flyttat sig från passiviteten till den franska hållningen, för mer tid åt vapeninspektörerna, för mer tid åt möjligheten att trygga freden.

Men ni är fortfarande inte tydliga. Ni är fortfarande inte en tydlig aktör för att förhindra ett krig med alla dess konsekvenser – för Ibrahim, för människorna i Irak, för människorna i regionen, för människor som kommer att förtryckas av andra regimer i skuggan av ett krig.

Det är viktigt inte bara för det irakiska folket. Det är viktigt också för det amerikanska folket, som ska bekosta kanske 10 miljarder dollar per månad i ett krig, samtidigt som George Bush vill sänka skatterna med 700 miljarder på tio år. Det är viktigt för världen att vi inte får en ordning där USA sätter dagordningen, bestämmer reglerna, och där vi andra trasar patrull. Vi måste protestera.

Anf. 13 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag är inte förvånad över att Lars Ohly vill gå förbi FN, försvaga FN, och inte ta möjligheten att sätta den press på Saddam Hussein som måste till. Jag är möjligen förvånad över att regeringen, som hävdar FN-linjen så starkt, kan samarbeta med ett sådant parti.

Jag är möjligen också förvånad över att vi från Sverige skulle svara på frågor från USA om stöd av olika slag, i USA:s syfte att kringgå FN, att sätta press på Tyskland, på Natostaterna, för att hitta sin väg att fortsätta hetsa mot krig.

Jag delar de tre punkterna som utrikesministern gjort sig till tolk för för att lösa Irakkrisen. Det är inte en aktiv linje och inte en passiv linje, men det är en realistisk linje, säger utrikesministern. Jag skulle vilja tillägga att det är en mittenlinje, en säker linje.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Men den linjen utesluter inte aktivitet, utrikesministern: aktivitet från regeringens sida för att just förmå USA att gå FN-vägen, aktivitet från regeringens sida för att försöka ena EU att också sätta tryck på en fredlig lösning i Irak, aktivitet för att ge stöd åt Ryssland som nu erbjudit sig att medla i Nordkorea, aktivitet för att hävda och driva frågor om mänskliga rättigheter. Jag vill stanna upp en stund där.

Det finns en oroande tendens att just mänskliga rättigheter sätts i skymundan efter de dramatiska händelserna den 11 september. Jag har hört utrikesministern uttala den oron, och jag delar den till fullo. Det är viktigt att terroristbekämpningen bedrivs på bred front, men det kan aldrig få ske till priset av att mänskliga rättigheter sätts åt sidan. Att driva frågor om mänskliga rättigheter är att driva och bilda opinion.

Regeringen har öppnat webbsidor och tryckt broschyrer, och det är bra. Regeringen hade en stark deklaration i den delen i dag.

Men när det verkligen gäller, vad gör regeringen då? När Libyen nu senast valdes till ordförandeland för FN:s deklaration för mänskliga rättigheter lade Sverige ned sin röst. Det tycker inte jag är att stå upp för de mänskliga rättigheterna. Sverige var beklagligt nog inte det enda land som lade ned sin röst, utan ett flertal av EU:s medlemsländer gjorde det också. Varför, måste man fråga sig? Kampen för mänskliga rättigheter sker bäst med ett ordförandeland som har bättre klang än Libyen i det sammanhanget.

Det finns en rad konflikter som man skulle kunna ta upp, men inte heller jag hinner ta upp dem alla i den här debatten. Det är frågor om bistånd, hållbar utveckling, bättre miljö och mycket annat. Jag vill hänvisa till att Viviann Gerdin, Roger Karlsson, Annika Qarlsson och Håkan Larsson från Centerpartiet kommer att ta upp det senare i den här debatten.

Låt mig för ett ögonblick något stanna vid Tjetjenien som ett exempel. Vad gör den svenska regeringen för att lösa den konflikten? Vi pratar om den breddade hotbilden, det osäkra världsläget och att detta ska ha hög prioritet i Sveriges säkerhetspolitiska tänkande och i utrikespolitiken. Sverige har agerat i flera liknande sammanhang, men varför gör vi inget åt kriget i Tjetjenien? Det har hållit på i århundraden, och flera tusentals människor har fått sina liv sönderslagna. Ockupationen från Rysslands sida tillåts fortgå. Människor torteras och förföljs. Hur ser regeringen på den situationen? Det är fyra rader i deklarationen där Ryssland stryks medhårs men inget om vad regeringen vill göra för att bidra till att lösa det här. Vågar eller vill regeringen inte engagera sig?

En första viktig åtgärd vore ju att stoppa alla utvisningar av tjetjenska flyktingar från Sverige till Ryssland och ge dem permanent uppehållstillstånd här medan konflikten får en fredlig lösning.

Anf. 14 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Som jag antydde i förra omgången är krig inte rationellt. Det vilar aldrig på heltäckande konsekvensanalyser, men vi vet att det faktiskt utgör det allra största miljöhotet, som man känner till. Till och med börserna skakar nu vid tanken på krig igen, och oljepriserna sjunker, eller stiger, oförutsägbart. Bushs rådgivare Condoleezza Rice sägs ha starka privata intressen i oljeindustrin, och oljemagnaterna sponsrade

Bush presidentvals kampanj. Makten över energin ger makten över ekonomin. Det är någonting att tänka på.

Det är egentligen bara vapenkrämare som verkligen tjänar och tjänar grovt på krig. Säkert mycket mer än de där 18 plus 12 miljarderna, som jag tog upp i mitt förra inlägg, finns ackumulerat i vapen- och drogindustrin och i människo- och sexhandeln.

Hur rationellt eller logiskt, herr talman, är det då att använda massförstörelsevapnet kärnvapen i kampen mot just massförstörelsevapen? Det gick visst lite för fort där, herrarna Powell, Rumsfeld och Bush. Artikel 9:i i millenniemålen inlemmar nämligen kärnvapen i massförstörelsevapen kategorin. Gäller inte det USA?

Och gäller det inte Israel? Får vissa länder bryta mot FN-resolutioner men inte andra? Uppenbarligen får medborgaren Vanunu ensam i dag plikta i israeliskt fängelse för det kärnprogram han offentliggjorde medan USA nu tar itu med Nordkoreas program. Det borde vara FN som tar itu med dem båda.

Saddam Husseins vidriga folkmord med gasen i Halabja, 5 000 döda, fick passera utan att USA-stödet för Saddam då, på den tiden, drogs in. Pinochet i Chile, Savimbi i Angola och Suharto i Indonesien fick alla åtnjuta storebror USA:s stöd vid tiden för sina värsta förbrytelser, så vem är egentligen fiende, och vem är vän?

Det är inte underligt att USA inte vill se en internationell brottmålsdomstol operera fullt ut.

Till Bo Lundgren skulle jag vilja säga att positionerna i historien ändrar sig, men analysen måste göras utifrån nuets positioner och inte utifrån vad till exempel USA bidrog med 1945 eller 1998. Se USA:s roll i dag!

USA:s regering, herr talman, borde i stället snällt och årligen betala hela sin medlemsavgift till FN, donera mycket mer i bistånd, ta hand om sina egna hemlösa och sjuka, avskaffa sitt eget dödsstraff, räta upp sin egen avsmnade demokrati, frige de kidnappade på Guantánamo, inklusive svensken, ratificera fler konventioner och återupprätta sin heder och sitt världsförtroende.

USA:s reservationslösa stöd till Israels ockupation av Palestina spelar stor roll för det förödda förtroendet. I det ingår nämligen internerandet av palestinska barn, svåra övergrepp på hela byar, nya murbyggen på Västbanken, mångårig ekonomiska utpressning, krossandet av den palestinska administrationen och konsekvent ignorering av flera FN-resolutioner, nr 194, 242, 338, 446, 465 och 478.

Hur kan sådana förbrytelser få passera okommenterade?

Bästa sättet, herr talman och utrikesministern, att i dag stödja FN och dess fredsuppdrag, texter och konventioner – för det vill Miljöpartiet göra, Anna Lindh, som du hade vetat om du hade lyssnat noga på vad jag sade – är faktiskt att öppet våga konfrontera och kritisera det militärindustriella komplexet samt Amerikas förenta staters utrikespolitik. Det handlar om att våga göra det och om att avslöja att de arbetar både med hot och med påtryckningar för att skaffa sig stöd för sina egna intressen, som till exempel häromveckan, med handelshot mot Tyskland.

Kan Anna Lindh garantera att inte USA har utövat påtryckningar också på Sverige om lojalitet för att få support för sin sak? Kan Anna Lindh lova att Sverige gör allt för att få loss den svensk som helt rättsvidrigt hålls fången på Kuba? Vågar hon även kritisera USA för dess egen-

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

mäktighet och vidriga behandling av fångarna? De här svaren vill vi ha innan den här debatten är slut.

Bästa åhörare! Hela Mellanöstern, med Irak som tändstift och Israel–Palestina som bensintank, kan skapa en fullständig världsbrand. Men det är inte Saddam, ”slaktaren från Bagdad”, som håller i tändaren utan Bushmannen från Texas.

Nelson Mandela säger att ”Bush är kortsiktig, arrogant och rasistisk och vill kasta världen in i förintelse”. Passa på att i kväll, halv åtta i sammanbindningsbanan, höra vad Nelson Mandelas sonson, Dumani Mandela, har att säga om saken.

Nästa år, herr talman, ska jag ägna hela den utrikespolitiska debatten åt mekanismerna bakom svälten i Eritrea och Etiopien.

Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Om två dagar presenterar Hans Blix vapeninspektörernas rapport i FN. De behöver stöd, och det är det vi vill verka för. Det handlar om stöd från Sveriges riksdag, stöd från EU och stöd i FN för att de ska få göra färdigt sitt arbete men också för att de ska ha ett så starkt stöd bakom sig att Saddam Hussein verkligen samarbetar.

Sverige gör inget, säger en del. Det finns väl ingen som har agerat så mycket för vapeninspektörerna som Sverige. Vid två tillfällen och – det vågar jag säga – när vapeninspektörerna har varit som mest framgångsrika har de letts av svenskar. Inget land har gjort så mycket för att aktivt få vapeninspektörerna att verka för att avrusta Irak som Sverige.

Tidigare har vapeninspektörerna också varit framgångsrika när det gäller att avrusta Irak från biologiska och kemiska vapen och när det gäller möjligheten till kärnvapen. I dag vet vi att det fortfarande finns vapen kvar i Irak, om inte Irak kan bevisa att de försvunna vapnen verkligen har förstörts. Det är därför som de måste få fortsätta sitt arbete. Och det är därför som jag tycker att det är viktigt att vi, åtminstone här i den svenska riksdagen, ger dem vårt oreserverade stöd för att de ska få fullfölja sitt arbete. Men vapeninspektörerna säger också att de, om de ska få kraft bakom sitt arbete, måste ha möjligheten från FN:s säkerhetsråd till ett militärt hot därför att annars samarbetar inte Saddam Hussein.

Lars Ohly säger att det inte får vara en dagordning som USA bestämmer. Men vem blir det i realiteten som bestämmer, Lars Ohly, ifall vi tar ifrån FN all makt att agera? Då blir det USA kvar som bestämmer. Därför är Vänsterpartiets linje inte bara felaktig i dag utan också farlig för framtiden.

Sverige har fått förfrågningar, Carl B Hamilton, från USA om stöd vid en militär konflikt. Det har funnits i medierna. Det har inte varit en hemlighet. Det här har också inkluderat bland annat massförstörelsevapen. Vi har svarat att ett eventuellt svenskt bidrag förutsätter FN-beslut och beslut av riksdagen, och vi vill inte föregripa det. Det tycker jag är en fullt korrekt linje, och den har ett brett stöd i svenska riksdagen.

Till Bo Lundgren vill jag, när det gäller Natofrågan, säga att försvarsministern sitter här. Försvarsministern säger att hon håller med mig, inte med dig, i Natofrågan. Det är inte aktuellt med svenskt Natomedlemskap.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis nämna några av de oerhört aktiva och viktiga områden som vi har tvingats att gå förbi väldigt snabbt i

den här debatten där jag känner att det finns en bred svensk enighet, även om vi har delade uppfattningar när det gäller Irak. Irak påminner oss om det viktiga och långsiktiga arbetet mot massförstörelsevapen där Sverige har varit ett av de mest drivande länderna. Vi kommer att fortsätta att vara aktiva och drivande.

Det är inte en slump att utrikesdeklarationen inleds med mänskliga rättigheter och demokrati. Jag kan hålla med Agne Hansson om nästan allt som han sade, men vi har verkligen inte strukit Ryssland medhårs i fråga om Tjetjenien. Sverige är ett av de få länder som allvarligt har kritiserat brotten mot mänskliga rättigheter och mot folkrätten i Tjetjenien. Vi har också sagt att hela EU måste ställa upp bakom detta och ta upp Tjetjenienfrågan vid toppmötet med Ryssland. OSSE måste få fortsätta att verka i Tjetjenien.

Mellanöstern är en av våra absolut värsta krishärdar i dag där problemen bara kan lösas genom en tvåstatslösning, genom att det bildas också en palestinsk stat.

Lotta Nilsson Hedström tog upp en hållbar utveckling. Det är ett oerhört viktigt område. Jag är glad för att ni ska diskutera det vidare i riksdagen i dag.

Holger Gustafsson tog upp fattigdomen. Vi måste fortsätta att öka biståndet från Sverige och från EU och kombinera det med rättvisare handel och rättvis globalisering för en bättre värld.
(Applåder)

Anf. 16 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är tur att ni är överens, och det ligger faktiskt någonting i det. Det jag fick läsa i efterhand – eftersom jag var tvungen att ge mig i väg tidigare från Sälén – gjorde mig positivt stämd därför att det fanns en öppning för en diskussion. Mitt skäl till att skapa en bred enighet kring den doktrin som vi och ni står bakom är att den ger möjlighet till den framtidsdiskussion om säkerhetspolitiken som är så viktig.

Jag konstaterar att Anna Lindh bekräftar den bild som Leni Björklund målade upp genom att hon i utrikesdeklarationen talar om allt som Sveriges säkerhet är avhängigt av: Nordkorea, Mellanöstern, Irak och mycket annat. Det visar att det som står i doktrinen om gemenskap och samverkan är det som måste vara styrande för framtiden. Sedan kan vi göra olika tolkningar av det ena eller det andra skälet. Men vi har satt i gång diskussionen, och det var dit jag ville komma, och så småningom kommer den säkert att leda ganska rätt.

Herr talman! Skälet till att vi över huvud taget diskuterar risken för militära insatser i Irak är den regim som styr där. Vi diskuterar ju inte detta därför att det finns en stormakt som heter USA och som till varje pris vill starta krig mot den ena eller andra nationen, utan det handlar om vad Irak och den regim som man har i dag står för. Det handlar om Saddam Hussein och också om andra länder där olika insatser kan bli nödvändiga i framtiden – förhoppningsvis inte militära insatser. Det är detta som är problemet.

Om man utesluter möjligheten till militär aktion spelar man diktatorerna, folkförtryckarna, i händerna. Det är ju det som Vänstern gör. Ni stöttade ju folkförtryckarna för 30–50 år sedan. Historien är ju sådan. Det är beklagligt att nu höra den upprepas på ett annat sätt av Lars Ohly. Det

är därför som ni socialdemokrater måste fundera över om ni över huvud taget ska samverka med dessa partier.

Sedan är linjen lite otydlig. Det går inte att rygga tillbaka för frågan hur säkerhetsrådet ska agera. Jag ser en uppenbar risk, utrikesministern, för att vi får en situation där säkerhetsrådet kan blockeras. Då måste vi alla ta ett ansvar som är större än det som har diskuterats här i dag.

Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag vill använda mina två minuter till att ta upp det som Lotta Nilsson Hedström diskuterade, nämligen frågan om ifall det finns en dold agenda med olja och oljepengar. Jag tror att svaret på den frågan är nej. De summor som Lotta Nilsson Hedström rabblade upp pekar på att ett eventuellt angrepp är ett oerhört dyrbart och komplicerat sätt att skaffa olja på. Det är det som är så skrämmande i steg 2 eller 3 i en sådan här utveckling. Även om säkerhetsrådet står bakom kan det medföra dominoeffekter i regionen som gör att andra odemokratiska regimer i till exempel Förenade Arabemiraten, Saudiarabien och Egypten faller, och då blir det kanske ännu mindre olja för världsmarknaden. Så det går inte att göra någon enkel och rationell kalkyl på det sätt som Lotta Nilsson Hedström frågade om. Jag tror att det är helt fel spår.

Däremot är det rätt spår att vi måste betona demokrati och mänskliga rättigheter i denna del av regionen dels för att – som jag tidigare sade – få en stabil fredlig utveckling, dels för att man ska få en bra miljö. Som någon tidigare sade här har demokratier också en bättre miljö. Det finns väljare som vill ha en bra miljö. Därför är det oerhört viktigt inte bara med mänskliga rättigheter utan också med en långsiktig demokratisk utveckling i den här delen världen, det vill säga i Mellersta Östern.

Avslutningsvis: En läxa av det senaste årets händelser är ändå att vi i Europa har underskattat farorna med kombinationen av terrorism och massförstörelsevapen. Det är en ny tid vi lever i, och det här kommer inte att vara den sista gången som vi diskuterar detta, även om Irakfrågan skulle lösas i dag på något svärförutsägbart sätt.

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det känns tryggt att få negativa epitet av Lars Ohly. Då vet jag att den politik som jag för går åt rätt håll. Jag har sagt det förut, och jag står för det.

Vänsterpartiets och Ohlys metod att beskriva en sådan här allvarlig situation är som att måla upp sin fobi om USA på väggen, beskriva den med alla negativa saker – det finns naturligtvis sådana – som man kan hitta. Man späder på och breder ut denna bild inför allmänheten. Sedan attackerar man den som om den vore sann. Detta är ett sätt att vilseleda alltför många människor.

Låt oss ändå konstatera att vi här i Europa har samma grundläggande värderingar som också USA står för: demokrati, mänskliga rättigheter, öppenhet och kamp för ett fritt samhälle. Det är nog för att vi ska kunna göra sällskap i en attack mot en regim som Saddams.

Vi ska vara glada för att vi har en situation i världen där de kommunistiska rötterna förlorade kampen om världsherraväldet. Vi ska vara glada för att de inte vann i stället för USA. I dag har vi en måttlig situation att

hantera, men hur skulle det ha varit om Sovjet hade vunnit kampen eller om Kina hade haft den roll som USA har i dag?

Kristdemokraterna står bakom ett starkt tryck på Saddams regim. Vi vill inte ha krig. Vi vill att han ska inse att han måste backa ur situationen. Vi vill se ett samhälle där man kan leva i fred och frihet. Detta kan aldrig misstolkas när vi framträder i denna talarstol eller av vårt agerande i övrigt.

Anf. 19 LARS OHLY (v):

Herr talman! Ärade ledamöter och åhörare! På lördag sker demonstrationer över hela världen mot planerna på ett angreppskrig mot Irak. Jag har förstått av dagens debatt att Bo Lundgren inte kommer att delta. Jag har förstått att Holger Gustafsson kommer att sitta hemma och titta på TV. Jag har förstått att Carl B Hamilton snarare planerar en demonstration till stöd för USA:s krigsplaner.

Men vi andra, vi som är övertygade om att krig inte är lösningen i detta läge, vi som är övertygade om att det inte är värt priset att lemlästa och döda barn, kvinnor och män, vi som är övertygade om att vi inte vill leva i en värld där USA bestämmer dagordningen och där USA:s intressen styr hur världssamfundet agerar, vi kommer att demonstrera. Delta då! Visa att opinionen mot krig finns och blir allt starkare! Vi vill i alla fall kunna se oss själva i spegeln när vi blir gamla.

Vi vill kunna säga att vi gjorde vårt. Vi gjorde vad vi kan för att förhindra en världsordning där den enda kvarvarande supermakten bestämmer. Vi gjorde vårt för att förhindra krig.

Inget svenskt stöd till USA:s krigsplaner! Inget missbruk av Förenta nationerna för ett angreppskrig mot Irak! Inget krig i vårt namn!

Anf. 20 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Det är bra att utrikesministern fortsätter med arbetet att lösa konflikten i Tjetjenien. Fortsätt med arbetet att inte skicka tillbaka flyktingar dit förrän krisen är löst. Men det är svårt att av utrikesdeklarationen få någon annan uppfattning än att regeringen står ganska passiv gentemot Ryssland i den här frågan.

I debatten har också frågan om EMU varit uppe. Centerpartiet har svårt att se att EMU är en fortsättning på ett fredsprojekt. Det finns uppenbara risker att det snarare ökar spänningarna mellan staterna när ekonomierna skiljer sig åt. Därför säger Centerpartiet nej till EMU, men vi är beredda att diskutera EMU-omröstningen parallellt med att vi diskuterar hur vi ska lösa de frågor som EU-konventet arbetar med.

Herr talman! För att få en säkrare och tryggare värld att leva i måste vi göra allt för att få bort grogrunderna till konflikter, så att de försvinner. Fattigdomsbekämpningen är en viktig del i det arbetet. Ett arbete för bättre hälsa och miljöansvar är också viktigt.

När det gäller miljön finns det en rad hot som ständigt flyter på Östersjön. Det är viktigt att vi arbetar också för att skydda Östersjön genom att klassificera den som ett känsligt innanhav.

Anf. 21 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Det är bra att så många här i dag hade velat ha en helt annan debattagenda med helt andra länder och med mer konstruktiva teman än USA:s krigshot mot Irak.

Som avslutning vill jag bara säga att säker blir världen med fyra punkter:

1. En värld utan vapenproduktion och utan vapenexport.
2. En värld där inte oljans hala grepp styr ekonomin utan oljan är ersatt av flödande och lokala energikällor.
3. Med ett starkt och rikt FN med ett moderniserat säkerhetsråd får vi en säkrare värld och – Holger Gustafsson –
4. med demokrati överallt, där folkstyret, det vill säga gatans parlament, faktiskt sitter i högsätet.

Miljöpartiets position är mycket klar: Stöd FN, men våga se USA:s roll, och våga kritisera den!

Anf. 22 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Den 11 september steg 16 flygplanskapare ombord på fyra passagerarplan i USA, utsända av al-Qaida, stödda av talibanregimen i Afghanistan. Deras mål var att rikta två passagerarplan mot ekonomins hjärta i World Trade Center i New York, med tusentals civila som dödsoffer. Det tredje planet riktades mot militärens hjärta i USA, mot Pentagon, med hundratals människor dödade. Det fjärde planet riktades – vilket vi vet nu – mot Kongressen, demokratins hjärta.

Detta terroristattentat väckte djup avsky runt hela världen. USA fick en närmast enig uppslutning från jordens befolkning och jordens länder i sitt arbete mot internationell terrorism. FN agerade resolut. FN agerade snabbt med beslut, och en stor mängd lagstiftningsarbete ägde rum i mängder av nationella parlament världen över för att täppa till små hål som de internationella terroristerna kunde använda.

Det var bra. USA gick till FN för att få stöd av FN i sin kamp mot den internationella terrorismen. Senare, när man hade undersökt varifrån dessa terrorister hade fått sin näring, gick man till FN:s säkerhetsråd och fick också därifrån hjälp för att göra en internationell insats i Afghanistan. Det är bra. Det fanns ett oerhört starkt stöd för USA:s politik efter den katastrof som USA:s befolkning hade råkat ut för.

Efter detta – ett och ett halvt år senare – ser vi en ökande antiamerikanism i opinionen. Vad som faktiskt var ett slags *all time high* när det gäller stöd för USA och president Bush har närmast blivit en *all time low*. Vad är skälet till detta? Låt mig ge den amerikanska administrationen några små idéer om detta enormt förändrade opinionsstöd.

Vi har en svensk på Guantánamobasen. Fortfarande vet han inte vad han anklagas för. Han vet inte när han kommer att ställas inför rätta och hur han ska behandlas. Detta är otillständigt. USA måste snarast reda ut de rättsliga reglerna.

USA agerar unilateralt i frågor som berör ungdomar alldeles speciellt: Kyotoprotokollet. Man ställer sig vid sidan av den internationella brottmålsdomstolen.

Rumsfeld och andra ägnar sig åt uttalanden om *the old Europe* och *the new Europe*. Bush säger: De som inte är med oss är mot oss.

Men det kanske allra viktigaste är att den politik USA för i Mellanöstern uppfattas som en politik med dubbla *standards*. Varför ägnar man oerhört stor kraft mot länder som Irak, Iran och andra medan man håller länder som Saudiarabien och Israel under armarna? Fler och fler människor uppfattar detta som en icke konsekvent politisk hållning. Glöm inte att 15 av de 16 flygplanskapare som steg ombord den 11 september var från Saudiarabien – en auktoritär monarki som under många år har hållits under armarna av USA och anses vara en av de främsta vännerna.

USA har en hel del att bevisa i sin politik i Mellanöstern. Om Bush menar allvar med att det långsiktiga målet för amerikansk utrikespolitik är att stödja fred, internationell säkerhet, mänskliga rättigheter och demokrati måste det naturligtvis gälla alla länder i regionen. Det finns en hel del att bevisa.

Låt mig bara ta ett exempel: Den enormt enögda hållning den amerikanska administrationen har när det gäller konflikten mellan Israel och Palestina. Menar USA allvar med sitt engagemang måste USA sluta med att låta kortsiktiga intressen överskugga de långsiktiga intressen som man anser sig ha. USA och Bush har en hel del att bevisa.

Min uppmaning till den amerikanska administrationen är: Lyssna till den antiamerikanism som råder! Fundera över orsakerna, och fundera lite grann också på den politik ni har. Är den konsistent i alla sina delar? Men lyssna inte till de politiker och de politiska ledare som försöker profitera på den antiamerikanism som i dag råder. Lyssna i stället till de politiker som delar era åsikter i sak men som kanske inte alltid delar era val av medel för att nå målet.

Vi är helt eniga om att den internationella terrorismen ska bekämpas och utrotas. Vi är helt eniga om att Irak ska avväpnas. Men vi är några som tror att detta bäst görs genom att FN stärks och att man arbetar inom FN-systemet.

Lyssna till de politiska ledare som har samma mål men som kanske inte alltid delar åsikten om val av medel.

Fram till nu har Irakfrågan sköts i säkerhetsrådet, vilket är bra. USA har förhandlat under en lång tid i FN:s säkerhetsråd om resolution 1441. Det är bra. Powell har suttit inför FN:s säkerhetsråd och rett ut vad han anser vara bevis för det som pågår i Irak. Det är bra.

Jag är dock lite mer orolig för framtiden. Vi hör röster här från Vänsterpartiet som faktiskt i själva verket skulle försvaga FN. För vem skulle bry sig om FN om man alltid avväpnade FN det sista steget som man faktiskt kan använda i sin press mot diktatorer i världen, nämligen att tillgripa militärt våld om de inte lyder FN:s resolutioner?

Vänsterpartiets hållning är säkert att man tror att man förstärker FN gentemot USA. Men i själva verket försvagar man faktiskt FN. Jag är inte riktigt klar över vad Lars Ohlssons politik egentligen är. Ena stunden säger han att FN är viktigt. Men det sista som han sade innan han gick var att USA styr FN och världssamfundet. Så FN går alltså i USA:s ledband? Nej, så är det inte. FN styr i dag, och beslut fattas i säkerhetsrådet, och USA är tvunget att ta sig dit. Det är oerhört positivt. Var rädda om

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

FN, slå vakt om FN:s säkerhetsråd, och ge FN:s vapeninspektörer den tid som de anser sig behöva för att kunna göra ett bra jobb.

Mina sista 30 sekunder skulle jag vilja använda till den kanske största utmaningen som vi har framför oss. Den 16 april kommer utvidgningsfördraget att undertecknas. Tio nya länder kommer att bli medlemmar i Europeiska unionen. Fyra är direkt grannar till oss – Estland, Lettland, Litauen och Polen. Detta kommer att ha stor betydelse i framtiden för svensk utrikespolitik och för Sveriges säkerhet i vårt område. Låt oss tillsammans med dessa länder arbeta med de nya grannarna till Europeiska unionen – Ukraina, Moldavien, Vitryssland och Ryssland. Låt det inte bildas nya gränser och fattigdomslinjer i Europa. Se till att arbeta med dessa länder så att vi alla kan leva i ett tryggt och fritt Europa.

Anf. 23 KENT OLSSON (m):

Herr talman! I dagens debatt har mycket kommit att kretsa kring Irakfrågan och EU:s utvidgning. I den utrikespolitiska deklarationen tar utrikesministern upp många viktiga områden. Och jag är medveten om att man inte kan ta upp allt i denna deklaration. Men jag måste ändå säga att jag blir lite förvånad när man i denna deklaration inte någonstans omnämner det som jag tänker tala om i dag, nämligen om situationen i Tibet.

Det sägs visserligen på s. 3 att vi kommer att hålla fast vid vårt långvariga engagemang mot dödsstraff och tortyr. Det har ingen plats i moderna samhällen. Vi ska fortsätta att kämpa för kvinnors och barns rättigheter, och vi tvekar inte att påtala brott mot mänskliga rättigheter och demokratiska principer. Det sägs också att man i UD:s rapport om de mänskliga rättigheterna kan läsa om att Kina använder dödsstraff för en lång rad brott och att Sverige ska fortsätta att verka för mänskliga rättigheter, folkrätt och demokrati över hela världen.

Men det är i princip det som sägs om situationen i Tibet. Ändå vet vi att situationen i Tibet är besvärlig för tibetanerna. Kinas förtryck är hårt. Tibets unika kultur och tibetanernas nationella identitet förstörs medvetet. Mer än 6 000 kloster, tempel och religiösa platser har förstörts, och tibetanerna har förvägrats yttrandefrihet, mötesfrihet och religionsfrihet. Tvångsaborter och tvångssteriliseringar förekommer. Hundratusentals tibetaner har dött som följd av ockupationen, och många har placerats i fängelser och fångläger. Situationen för de tibetaner som bor i Tibet är svår. Det primära undervisningsspråket i skolorna är numera kinesiska. Och tibetaner omskolas och berövas sin historia. Varje år flyr mer än 3 000 människor över gränsen till Nepal och till andra platser, detta trots att denna flykt tar väldigt lång tid. Det fortsätter också att strömma in kineser i Tibet, och man beräknar att det i Tibet i dag finns sex miljoner tibetaner och ännu fler kineser.

I en sexpartimotion med mig som första namn framför vi att vi vill att regeringen snarast verkar för att Tibetfrågan löses genom fredliga medel och dialog som Dalai lama förespråkar. Vi anser också att Sverige och EU bör verka för att FN:s kommission för mänskliga rättigheter gör en noggrann granskning av situationen för de mänskliga rättigheterna i Tibet. Men det är viktigt att regeringen gör något och att man gör det snabbt. Det tibetanska folket och dess kultur får inte förstöras.

Men trots det som jag har sagt finns det en del positiva tecken som har syns under den senaste tiden i Tibet. Två sändebud från Dalai lama inbjöds till Beijing och Lhasa i september förra året för förhandlingar som det hette. Det är den första officiella kontakten mellan Kina och den tibetanska exilregeringen sedan 1993 då kommunikationerna bröts. I Beijing fick den tibetanska delegationen träffa bland andra Li Dezhu, ministern för nationalitetsfrågor. Man diskuterade en del saker. Premiärministern i Tibet Samdhong Rinpoche sade att sändebuden behandlas som jämlikar och att han hoppas att de båda parterna skulle kunna inleda förhandlingar om Tibets status i juli 2003.

Kina har dock tonat ned dessa diskussioner och förhandlingar, och vi vet alla vad som har skett sedan dess. Två personer har dömts till döden, och Lobsang Dhondup har avrättats av den kinesiska regeringen.

Vi anser att det som nu sker är en hårdare linje. Och protester mot denna avrättning har kommit från många håll både i Europa och från andra håll runtom i världen.

Man kan konstatera att EU har antagit en resolution och sagt att man protesterar hårt mot förtrycket mot de mänskliga rättigheterna och mot att Lobsang Dhondup blev avrättad och att Kina måste hålla sig till de mänskliga rättigheterna.

Min fråga till utrikesministern, som nu har gått, är: Vad gör nu Sverige i denna fråga? Jag kanske kan få svar från utrikesutskottets ordförande, om inte han också har gått, om vad Sverige gör specifikt i denna fråga när det gäller att diskutera och ta upp frågan om Tibet och det förtryck som Kina utövar.

Det skulle också vara intressant att höra om utrikesministern har för avsikt att träffa Dalai lama när han kommer till Sverige den 3 juni eller om statsministern har för avsikt att träffa honom för att få tillfälle att med honom diskutera hur han ser på konflikten mellan Tibet och Kina och hur han ser på dödsdomarna och vad som ska göras.

Som ordförande i Svensk-tibetanska Parlamentarikerförbundet anser jag att det är viktigt att utrikesministern tar tillfället i akt att möta Dalai lama och agera mot Kinas avrättningar och den situation som är i Kina med dess behandling av mänskliga rättigheter.

Men jag får nog konstatera att jag inte kan se vare sig utrikesutskottets ordförande eller utrikesministern här. Det är tråkigt att man redan på ett så tidigt stadium i en utrikespolitisk debatt avlägsnar sig. Det visar knappast högaktning inför riksdagen att på detta tidiga stadium inte vara med och diskutera.

Herr talman! Jag har ändå fått framföra mina synpunkter vad gäller Tibet. Dock känner jag mig mycket besviken över att ingen kan svara på mina frågor men det får jag väl stå ut med. Tack i alla fall!

Anf. 24 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Mörkret sänker sig över Zambezifloden. Stillheten är total där jag sitter på verandan. Men minnesbilderna sköljer åter över mig. Plötsligt är jag tillbaka i helvetet igen.

Timmar tidigare besökte jag aidssjukshuset i Kadoma i Zimbabwe med magra, febriga kroppar täckta av koppärr, levande döda som drabbats av vår tids digerdöd, aids – en farsot som i tredje världen omges av skam, brännmärkning och framför allt tystnad. Små barn ensamma utan

anhöriga tittar en rakt in i ögonen – barn som i västvärlden kunde ha levt i 30 år med bromsmediciner. Men i Afrika är döden ond, bråd och smärtsam.

Det finns ungefär 2 miljoner människor i väst som är hivsmittade. Men mer än 30 miljoner människor i södra Afrika har sjukdomen.

I dagens värld finns det människoöden som är så grymma att de känns ofattbara. 30 000 barn dör varje dag av svält, undernäring och torka. Mer än 800 miljoner individer är konstant undernärda. 30 miljoner människor i Afrika riskerar att dö av svält. Det är ungefär som att hela Nordens befolkning utplånades. Tänk vilket liv det då skulle bli!

Denna djupt orättvisa värld och utplånandet av det mänskliga förtrycket och fattigdomen är vår politiskt absolut viktigaste fråga. Men det var inte bättre förr.

Under de senaste 30 åren har antalet u-länder halverats. Andelen fattiga i världen har minskat mellan år 1990 och år 1998 med ungefär 25 %. Under de tre senaste decennierna har spädbarnsdödligheten minskat med 50 %, och en 80-procentig ökning har skett av andelen barn som går i grundskolan. De här framgångarna hade inte kunnat ske utan demokratisk utveckling, ökad frihandel och bistånd som ökat både kvantitativt och kvalitativt.

Men fortfarande lever en miljard människor i extrem fattigdom. Knappt hälften av världens befolkning lever i fria demokratier.

Hoten mot utvecklingen i dag ligger för mig som liberal inte i globaliseringen. Tvärtom behövs det mer globalisering, och framför allt måste solidariteten globaliseras.

Winston Churchill sade en gång: ”Kapitalismens medfödda nackdel är att rikedom i grunden fördelas ojämlikt, men socialismens medfödda nackdel är att fattigdomen fördelas jämlikt.” Det krävs en ökad frihandel och också en mer rättvis sådan. Det handlar om tydliga spelregler.

Det handlar om att avskaffa västvärldens nationalstatsegoism och om att handeln inte får ske bara på våra villkor.

Det handlar om att avveckla EU:s jordbrukspolitik, om skuldavskrivning, om borttagande av handelshinder, om stöd till fria fackföreningar, om en öppen invandringspolitik, om konsumentmakt och, inte minst, om bistånd där demokratin står i centrum som viktigaste överordnat mål.

Vi i Folkpartiet anser att enprocentsmålet ska vara återställt senast år 2006 och har haft en tydlig plan för hur detta ska gå till. Vi har föreslagit att 1 700 miljoner kronor avsätts utöver regeringens förslag. Det är mer än något annat parti i Sveriges riksdag föreslår när det handlar om att höja biståndet.

Folkpartiet har också påpekat att vi bör använda oss av andra kanaler än u-ländernas regeringar och att det gäller att arbeta mer mot frivilligorganisationer. Även om partnerskapstanken är oerhört viktig mellan länder får den inte leda till att Sverige behandlar diktaturer som jämbördiga partner eftersom det skänker legitimitet åt makthavare som inte bör stöddas. Likväl gör Sverige detta gång på gång.

Sverige ger fortfarande ett omfattande bistånd till socialisdiktaturstater som Laos och Vietnam – länder där mänskliga rättigheter stympas. Åtskilliga miljoner kronor rullar från svensk statskassa rakt in i dessa

regeringars fickor. Manliga diktatorer i gröna uniformer ska aldrig stödjas finansiellt av Sverige. Ändå sker så.

Det räcker inte att fördöma regeringar som kränker mänskliga rättigheter, utan Sverige måste också ha en aktiv politik som stöttar demokratier och oppositionella exempelvis i Irak, Kuba och Eritrea – folk som jobbar för att mänskliga rättigheter och demokrati ska införas. Först då väger orden om demokrati tungt. Detta kräver mod och tydlighet.

Det handlar om att Sverige bör erkänna exempelvis demokratin Taiwan som suverän stat. Det är skamligt att Sverige inte tillhör det trettiotal länder i världen som vill låta det taiwanesiska folket självt bestämma sin framtid. I stället får man, som i dag är fallet, sitt öde dikterat av världens största diktatur, Kina.

Det handlar om att lyfta fram frågan om Västsahara, världens sista koloni som glöms i dagens debatt.

Det handlar om att agera tydligt.

För ett par veckor sedan skulle ordföranden i FN:s kommission för mänskliga rättigheter utses. Valet föll på Libyen. Sverige lade ned sin röst. I stället borde vi liksom USA och andra länder ha röstat nej till Libyen, som är en stat som hela tiden kränker mänskliga rättigheter.

För två år sedan hölls val i Tanzania, som är ett stort biståndsland för Sverige. Valet bedöms ha varit väldigt korrupt. Ett trettiotal individer ur oppositionen mördades. Ändå fortsätter svenskt bistånd som vanligt. *Business as usual.*

Sverige bör också uppmärksamma fler fall än den fängslade svensken på Guantánamobasen på Kuba. I Eritrea sitter svensken Dawit Isaac i fängelse sedan september 2001. Han torteras regelbundet men den svenska regeringen har inte alls gjort några större ansträngningar för att få hem honom.

Sverige bör alltså gå i spetsen för en global demokratirevolution där politiska rättigheter, till exempel fria val, sätts i centrum.

I dag ser vi hur diktaturstater konsekvent viftar bort medborgerliga rättigheter med hänvisning till att man i stället har gratis utbildning och sjukvård. I afrikanska stater har enväldshärskare länge hävdade att det är först när människor får en tillräckligt hög levnadsstandard som man kan ge demokrati och mänskliga rättigheter. Det synsättet får aldrig accepteras, för det finns bara ett styrelsesätt som är värdigt fria medborgare och det heter demokrati.

Det är viktigt att komma ihåg att människorna i tredje världen inte vill ha smulorna från vårt bord, utan de vill ha hela menyn av rättigheter – varken mer eller mindre.

Det handlar också om att vi behöver en tydlig feministisk agenda i utrikespolitiken. Kvinnor är andra klassens medborgare i alla länder på hela jorden. Trots att vi kvinnor utgör mer än hälften av jordens befolkning tjänar vi en bråkdel jämfört med männens löner. Våra kroppar kommersialiseras och säljs på den öppna fria marknaden. Totalt i världen är bara 14 % av parlamentarikerna kvinnor. Tio länder har inga höga kvinnliga politiker alls. I tre länder har kvinnorna inte ens rösträtt. I Afrika är 120 miljoner kvinnor könsstympade. I åldrarna 15–44 år dör fler kvinnor i världen av kvinnoemisshandel än man dör av svåra sjukdomar.

Det handlar om att vi måste se till att för att en bättre värld ska vara möjlig är kvinnors frihet och oberoende en grundförutsättning.

Det handlar om att Sverige i en tid då konservativa politiker – faktiskt USA:s George W Bush – bestämmer att man moralistiskt ska dra in finansiering till abortkliniker i u-länder måste agera. I morgon kommer UNFPA:s exekutivdirektör Thoraya Obaid till Sverige och besöker oss i utrikesutskottet. Vi i Folkpartiet tycker att det är viktigt att öka stödet just till befolkningsfondens arbete för att stödja kvinnors och flickors rätt till fri abort.

Det handlar om att sätta kvinnor i centrum vad gäller utbildning och egenmakt.

Genom dessa åtgärder och andra kan det bli realistiskt att nå FN:s millenniemål att utrota hälften av den fattigdom och svält som i dag finns. Det är den allra viktigaste uppgiften i dag för oss som politiker.

Anf. 25 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Varje år säljs minst en miljon kvinnor och barn runtom i världen som sexslavar, varav en halv miljon i Europa. Denna människohandel medför att mellan 200 och 500 kvinnor och barn kommer till Sverige varje år. Det stora flertalet av dessa kvinnor hamnar utanför de rättsliga och sociala skyddsnäten. Den snabbt accelererande handeln med fattiga kvinnor och barn sker allt oftare från Östeuropa till Västeuropas storstäder.

En kartläggning genomförd av Kvinnoforum visar att antalet prostituerade kvinnor från Baltikum och Östeuropa har ökat markant i Norden. Brist på makt, inflytande och kunskap i samverkan med arbetslöshet och fattigdom gör kvinnorna särskilt utsatta. Sexhandeln är i dag mycket lönsam, en mer lukrativ marknad än både droger och vapen. Straffsatsen är dessutom lägre för handel med kvinnor. Kvinnor är alltså en lönsam handelsvara eftersom de kan byta ägare flera gånger om. Handeln med kvinnor och barn anses årligen omsätta 70 miljarder kronor.

Sedan den 1 juli 2002 innehåller brottsbalken ett nytt brott, människohandel för sexuella ändamål. Brottet inriktar sig på den gränsöverskridande handel med människor som syftar till att dessa ska exploateras i prostitution, genom sexualbrott eller på annat sätt utnyttjas för sexuella ändamål, till exempel i pornografiska sammanhang.

De offer som utsätts för kvinnohandel måste ges laglig rätt att stanna kvar i landet för att vittna mot sina förövare. Våld eller hot om våld mot offrens familjer som syftar till att skrämja kvinnorna till tystnad måste förhindras. Det är därför uppmuntrande att Sverige under våren i en proposition kommer att följa upp Europaparlamentets och kommissionens förslag som syftar till att – jag citerar – ”bevilja uppehållstillstånd till offer för människohandel som samarbetar i rättsliga förfaranden mot personer som exploaterar och utnyttjar andra människor”. Vi kristdemokrater ser med stor förväntan fram mot denna proposition.

Det är viktigt att poängtera att kvinnohandel och prostitution är intimt sammanlänkade. Saknas en marknad för prostitution sker heller ingen kvinnohandel. Sverige måste aktivt arbeta internationellt för en lagstiftning som kriminaliserar brottsutövningen kring prostitution. En samordning inom EU avseende bland annat handläggning av misstänkta kvinnohandelsbrott skulle öka möjligheterna att komma åt dem som ägnar sig åt kvinnohandel.

I Europa ser vi tyvärr alltfler tendenser till en ökad legalisering av prostitution. I Holland upphävdes år 2000 det sedan 1912 gällande bordellförbudet. Arbetsrättslig lagstiftning som gäller för allmän affärsverksamhet gäller nu också för bordellverksamhet. I Tyskland har prostitution legaliserats och likställts med vanlig affärsverksamhet. Också i Spanien, i Ryssland och nu senast i Finland förs livliga legaliseringsdebatter. Kristdemokraterna arbetar starkt emot en legalisering av prostitution och anser att legaliseringen skapar ett kvinnofientligt samhälle som erkänner den manliga makt och kontroll som tar sig i uttryck i köp och utnyttjande av en kvinna.

Prostitution förekommer på grund av att det finns en efterfrågan på kvinnor och flickor. Om män inte såg som sin påtaga rättighet att kunna köpa och sexuellt utnyttja kvinnor och flickor skulle det heller inte finnas någon marknad för prostitution och sexhandel. Hallickar utnyttjar kvinnors sociala, ekonomiska, politiska och rättsliga underordning. Ogynnsamma uppväxtförhållanden, hemlöshet, missbruk och brist på utbildning nämns ofta av dem som arbetar med kvinnor som utsatts, eller som själva utsatts, som orsaker till inträdet i prostitution. Undersökningar visar också att en övervägande majoritet av de prostituerade kvinnorna har varit utsatta för sexuella övergrepp som barn.

Bland de prostituerade kvinnorna är självmord och självmordsförsök mycket vanliga, och risken att bli mördad är mångdubbelt större än för kvinnor i allmänhet.

Kristdemokraterna vill därför att man inom utrikespolitiken ska arbeta för följande när det gäller människohandeln:

1. att sambandet mellan kvinnohandel och prostitution uppmärksammas
2. att Sverige aktivt motarbetar all människohandel i sina utrikespolitiska kontakter med alla länder både inom och utom EU
3. att offer för kvinnohandel ska ha laglig rätt att stanna i landet för att kunna vittna mot sina förövare
4. att ingen sänds tillbaka till sitt hemland utan uppföljning, hjälp och stöd
5. att straffen för kvinnohandelsbrott skärps
6. att stödja EU-samverkan gällande handläggning etcetera av misstänkta kvinnohandelsbrott.

Dessa åtgärder skulle vara en början till att stävja vår tids slaveri, sexmänniskohandeln.

Anf. 26 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Mycket i debatten i dag har – med all rätt ska jag säga – handlat om ett eventuellt krig mot Irak. Låt mig understryka det som Lars Ohly har sagt tidigare: Krig eller våld är aldrig en lösning. Den uppfattningen delar vi med en stor opinion världen över. Den som tror att krig är lösningen uppmanas att besöka de flyktingförläggningar som vi har i Sverige och prata med de asylsökande som flytt undan våld och krig i sina hemländer. Där finns barn som sett sina föräldrar dödas eller som sett sin mamma våldtas av soldater. Där finns svårt traumatiserade barn

som alla bär spår av de krig de har genomgått. Ett krig drabbar alltid civilbefolkningen.

I dag ställs frågan till Vänsterpartiet: Varför vill ni inte ha krig? Är det inte märkligt att vi som inte vill ha krig tvingas motivera varför vi inte tycker att våld och krig är lösningen i stället för tvärtom?

Herr talman! I debatten som Irak och ett eventuellt krig har alltför lite sagts om konsekvenserna för den kurdiska befolkningen i norra Irak, det vill säga irakiska Kurdistan. Sedan gulfkriget har det blivit tydligt att den kurdiska befolkningen behandlas som en spelpjäs i motsättningarna mellan de olika staterna i området. Resultatet har varit ständigt återkommande angrepp från och oheliga allianser med grannarna samt splittring mellan kurderna själva.

Befolkningen i irakiska Kurdistan har nu gått samman och enats för att man ska kunna uppnå det som man så hett åstundar, nämligen en demokrati med fria val. De olika kurdiska organisationerna, KDP, PUK och det kurdiska kommunistpartiet, har sedan flera år varit eniga om ett gemensamt krav på regionalt självstyre i de kurdiska områdena. Man vill stanna kvar inom den irakiska statens ram i federation med övriga Irak.

Det parlament som tidigare inte kunnat fungera på grund av stridigheter har åter trätt i verksamhet och börjat fungera. Den regionala regeringen har inlett en spirande demokratisk utveckling och börjat göra upp med traditionalistiska föreställningar och kvinnoförtryck. De lagar som tidigare gett strafflindring för hedersrelaterade brott har avskaffats. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet uppfattar som mycket positiv och som vi under en lång följd av år på olika sätt försökt att understödja.

Vänsterpartiet stöder alltså kurdernas krav på nationella och kulturella rättigheter. Vi stöder kravet på att irakiska Kurdistan, eller norra Irak, ska ingå i en federation med övriga Irak, ett framtida demokratiskt Irak. Vi har även krävt att de flygförbudszoner som USA införde och som gjort det regionala självstyret i norra Irak möjligt ska få en ordentlig folkrättslig status, vilket de inte har i dag.

Saddam Husseins regim har dock hela tiden utgjort ett hot. Kurderna har erfarenhet av vad Saddam kan göra gentemot kurderna. Man har fortfarande ett starkt minne av Halabja, där 5 000 kurder gasades ihjäl. Vi har också i minne att när FN ville anta en resolution som fördömde Saddam Hussein och gasattacken mot Halabja stoppade USA den i säkerhetsrådet.

En stor del av de kurdiska områdena i norra Irak ligger utanför flygförbudszonen. Där bedriver Saddam Husseins regim en hänsynslös arabiseringspolitik. De som flyttar från övriga Irak till denna del av irakiska Kurdistan får generösa bidrag från regimen medan kurderna i området diskrimineras och förföljs. Resultatet har blivit en flyktingström från de kurdiska områdena utanför flygförbudszonen till den flygskyddade kurdiska regionalregeringens område. I de kurdstyrda områdena finns i dag följaktligen stora och tätbefolkade flyktingläger som Bardakaraman och Benislawa. Flera av dem ligger strax innanför gränsen till övriga Irak, och Saddams kanoner är riktade mot dem.

Det är därför högst troligt att norra Irak kommer att bli ett av de områden som Saddam Hussein angriper i den händelse USA – med eller utan säkerhetsrådets sanktion – angriper Bagdad eller någon annan del av Irak. Befolkningen i irakiska Kurdistan riskerar därmed att återigen bli

gisslan i ett stormaktsspel. Låt mig påminna om att kurderna själva vill ha bort Saddam Hussein, men inte vill ha krig. Det finns en stor risk för att Kurdistan blir den blodigaste krigsskådeplatsen vid ett angrepp på Irak. Detta scenario är giltigt och fullt tänkbart, därför att vi vet att de irakiska trupper som hela tiden finns vid den gräns som flygförbudszone-
nen utgör har försetts med gasmasker och annan skyddsutrustning. Befolkningen i irakiska Kurdistan saknar sådan utrustning. Risken är därför uppenbar att befolkningen i irakiska Kurdistan återigen kommer att bli gisslan i ett stormaktsspel.

FN, dess medlemsländer och säkerhetsråd har länge känt till vad Saddam Husseins regim är i stånd till. Kurderna vet dessutom vad USA kan vara i stånd till. USA förhindrade, som jag sade tidigare, i sin egenskap av medlem av säkerhetsrådet en FN-resolution som fördömde Irak för massakrerna i Halabja. Orsaken till det amerikanska agerandet var att USA då var Iraks bundsförvant i kriget mot Iran. Det som styrte USA:s politik har knappast varit humanitet och försvar av mänskliga rättigheter utan egenintresset. Denna hållning torde även i dag styra USA:s politik när det gäller Irak.

I denna situation borde Sverige se som sin uppgift att kräva att säkerhetsrådet när det gäller irakiska Kurdistan etablerar ett skyddssystem eller åtminstone ser till att gasmasker och annan skyddsutrustning delas ut i kurdiska områden och att livsmedelsförsörjningen säkras.

Herr talman! Med en blick tillbaka på historien är det lätt att se att kurderna blivit svikna många gånger. Och jag vill framhålla att när det gäller vårt stöd till kurderna i norra Irak, irakiska Kurdistan, står vi fast. Stormakter har dock en benägenhet att hålla fast vid starka bundsförvanter och svika de små. De små tycker man kan användas och förbrukas.

Det finns alltså all anledning för Sverige att stödja kravet på regional självständighet för ett demokratiskt norra Irak, och det av flera skäl:

- för de nationella och kulturella rättigheternas skull,
- för hoppet om ett framtida demokratiskt Irak,
- för jämställdhetens skull och
- för demokratins och frihetens skull.

Irakiska Kurdistan är inte en lekboll i starkare makters händer. Den autonoma zonen i norra Irak är en del av Irak som kämpar för att genomföra demokrati och mänskliga rättigheter och som tillsammans med den irakiska oppositionen vill ha en federation inom Iraks gränser.

Anf. 27 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Irakkonflikten vill också jag ta upp här.

Många människor känner stor oro för den upptrappade konflikten mellan Irak och USA, och rädslan är verkligen befogad. Det finns inga vinnare efter ett krig. Alla blir förlorare, men värst drabbas barnen som tvingas uppleva krigets fasor utan att förstå varför detta händer. Det internationella samfundet måste nu reagera och agera, men vi måste göra det gemensamt. De goda krafterna måste segra. Ett militärt angrepp är

absolut sista utvägen och kan endast ske på uppdrag av FN:s säkerhetsråd.

Det är en styrka om FN:s medlemsstater kan enas för att söka uppnå en fredlig lösning på Irakkonflikten. Ett krig mellan Irak och USA löser inga problem. Men fortsatt förtryck och isolering av civilbefolkningen i Irak löser heller inte den irakiska civilbefolkningens problem. Iraks utrotning av oliktankande, förtrycket av kvinnorna, Saddamregimens agerande, som sprider död och förintelse inom sitt eget land men även hotar omvärlden, utgör en stor fara.

I debatten om den pågående konflikten mellan främst USA och Irak saknar jag många gånger starka kritiska inlägg mot Iraks diktator och det hot som han verkligen utgör mot omvärlden. Den ensidiga kritiken ger fel signaler till allmänheten. Vi får aldrig förtiga och acceptera tyranner som går över gränserna. Det finns hot och risker som inte handlar om väpnade angrepp i traditionell mening men som utgör stor fara för överlevnadsmöjligheten, och det utgör Iraks kemiska vapen.

Att slå vakt om FN:s roll vid kris och krigshot är nu angelägnare än någonsin. I den fortsatta kampen för fred i världen och för att lösa de stora globala överlevnadsproblemen måste kvinnorna ges större inflytande inom FN. Vi kvinnor har ambitioner att söka fredliga lösningar, och vi är tålmodiga. Därför vill jag föreslå att mer tid ges för vapeninspektörerna, och det kanske också behövs fler vapeninspektörer för att fortsätta arbetet. Här har FN:s säkerhetsråd en nyckelroll i avvärjningen. Det är FN:s uppgift att agera för ett liv utan rädsla, terror och kemisk krigsföring som drabbar oskyldiga människor.

Det är väsentligt att lyfta fram kvinnornas deltagande i de kommande fredsförhandlingarna inför ett beslut om FN:s insatser. De perspektiv och erfarenheter som kvinnor har måste också tas till vara på ett bättre sätt. Världen måste få upp ögonen för kvinnors kunskap. Och exploatering av kvinnor som objekt måste upphöra.

FN:s resolution 1325/2000, som antagits av FN:s säkerhetsråd i oktober 2000, pekar just på vikten av kvinnors fulla engagemang för försvar och bevarande av fred och säkerhet.

Det civila samhället bärs under väpnade konflikter vanligen av kvinnor, samtidigt som kvinnorna är de första i det civila samhället som erfar de omedelbara konsekvenserna av krig. Vi i Centerpartiet förespråkar att kvinnor i ökad utsträckning aktivt deltar i FN:s insatser.

Fattigdomen har kommit att feminiseras i världen. Det är kvinnor och barn som drabbas mest av fattigdom. Det är därför viktigt att biståndet i högre grad inriktas på stöd till kvinnor. Kvinnor producerar mer än hälften av all mat i utvecklingsländerna, upp till 80 % i Afrika och 60 % i Asien. Däremot äger kvinnorna bara 2 % av jorden och erhåller endast 1 % av alla jordbrukskrediter.

Fattigdomen ska halveras till år 2015. Det målet har världens ledare satt upp. Men för att bekämpa fattigdomen och för att den ska kunna halveras måste alltså biståndet till de fattiga länderna omfördelas till kvinnornas fördel, de som till största delen står för försörjning och livsmedelsproduktion. I dag går utvecklingen av fattigdomsbekämpningen åt fel håll – detta på grund av krig, naturkatastrofer, terrorism med mera.

Jag vill också ta upp arbetet i kampen för de mänskliga rättigheterna. Jag anser att det är Sveriges skyldighet att agera kraftfullt mot de folk-

mord som i dag sker i Tjetjenien, men också att ta ställning för offren – de människor som tvingas på flykt från Tjetjenien, de människor som är statslösa och som tvingas fly från land till land inom Europa.

På s. 3 i den utrikespolitiska deklarationen står det att den förföljda människans säkerhet är asylrätten och att vår migrations- och flyktingpolitik präglas av just humanitet och säkerhet. Men gör den verkligen det? Jag har tagit del av andra erfarenheter.

Jag anser det inte vara humant när Utlänningsnämnden här i Sverige kan fatta beslut om att utvisa en tjetjensk familj som är statslös, som har varit på flykt i åtta år, och inget europeiskt land vill ha dem. Dessutom har familjen en flicka som är allvarligt sjuk – hon ligger medvetlös sedan sju månader tillbaka – och ingen vill behålla henne, utan Utlänningsnämndens beslut är att flickan ska utvisas. Jag tycker inte att Sverige har en human flyktingpolitik och en human inställning vid asylansökningar när vi är villiga att här i vårt land utvisa en familj med en medvetlös flicka.

Fattiga länder med odemokratiska regeringar utgör de största hoten mot fred i världen. Fattigdom föder missnöje. Missnöje leder till uppror och stridigheter. Exempel finns i Afghanistan och nu i Irak. Min förhoppning står nu till FN och dess förmåga att kunna ena och lösa konflikter och att vi ska kunna göra det på en fredlig väg. Endast som sista utväg får det ske ett militärt angrepp.

Anf. 28 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! I dagens utrikespolitiska debatt har den allvarliga situationen och utvecklingen i Irak som förväntat kommit att stå i fokus. Jag ska inte upprepa utrikesministerns anförande eller andra väl övervägda inlägg här i kammaren under dagen. Jag vet att jag också har partikamrater som efter mig kommer att utveckla vår syn på situationen.

Herr talman! Jag kan bara konstatera att det för närvarande finns uppslutning bakom den svenska linjen. Samtidigt kan vi följa hur det europeiska och det internationella samfundet mer kan liknas vid ett tillstånd av "hela havet stormar". Det är djupt allvarligt för möjligheten att kunna lösa den pågående konflikten men också för möjligheten att kunna bemöta och hantera många andra utrikespolitiska gemensamma frågeställningar.

Jag vill vidare peka på den kritik som Hans Blix utsatts för inte minst i svenska medier. Pinsamt nog leds de attackerna av ett före detta statsråd och en ledamot av denna kammare. Det är ett agerande som måste betraktas som nära nog landsförräderi. Vapeninspektörerna gör ett viktigt arbete och har rätt att veta att de har vårt fulla stöd. Därför känns det bra att det är så många som uttalat stöd för vapeninspektörerna från talarstolen här i dag. Jag vill understryka att det också är min mening att de ska få den tid och det stöd de behöver för att fullgöra sitt arbete.

Herr talman! I den utrikespolitiska deklarationen finns rubriken Vår säkerhet förutsätter utveckling i Afrika. Det är oerhört positivt att Afrika finns med i utrikespolitiska deklarationen och att även Afrikas olika problem har kommit till uttryck från denna talarstol. I dessa båda textstycken pekar man på framgångar. Själv skulle jag vilja lägga till valet i Kenya nyligen. Men man pekar även på uppblossande konflikter, varav några nämns.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Jag vill särskilt peka på att vi inte kan gå förbi situationen i Zimbabwe. Vid en cricketmatch i måndags under cricket-VM bar två av landets ledande spelare Henry Olonga och Andy Flower svarta armbindlar över den rödgröna landslagsdressen. Vi vill visa vår sorg över demokratis död i Zimbabwe, sade de. I tysthet vädjade de till ansvariga att stoppa kränkningarna av de mänskliga rättigheterna. Vi hoppas att vår handling kan hjälpa till att återupprätta klokhet och värdighet i vårt land, sade de i ett uttalande. Politik och idrott hör ihop. Än en gång har vi fått det visat för oss.

Herr talman! Samtidigt nås vi av uppgifterna att EU låter Zimbabwes president Mugabe resa in i Frankrike, in till EU. Min oro över de signaler detta olyckliga beslut sänder till zimbabwierna och andra som kämpar för demokrati både i Zimbabwe och också utanför gav jag uttryck för här i kammaren i torsdags. Jag nöjer mig därför med att i den delen understryka att det planerade toppmötet mellan EU och Afrika bör skjutas på framtiden om ett genomförande av det viktiga mötet skulle innebära att Mugabe fick ännu ett visum till EU. Det är inte värt det priset att ha även viktiga möten. Låt inte Mugabe ha möjlighet att få ännu ett visum till Europa. Skjut mötet på framtiden.

Sverige har hört till de länder som varit tydligast i sin hållning till regimen i Zimbabwe under senare år. Men jag kan inte acceptera att regeringen fortsätter att stödja parlamentet och därigenom också dess talman. Jag har hört zimbabwiska parlamentariker tala om sin rädsla för att verka politiskt i landet, verka för demokrati, besöka sina valkretsar och jobba på ett sätt som för oss är väldigt självklart. De säger: Vi är rädda. Men vi är allra räddast för vår egen talman i det egna parlamentet.

Jag tror att flera ledamöter än jag säger nej till detta stöd liksom det som går via organisationer som till exempel AWEPA. Det är bra naivt att hoppas på att till exempel en databas kan kompensera att många parlamentariker förhindras av samma majoritet, Zanu-PF, att resa till sina valkretsar. Vilka är de hungrande i byarna som har tillgång till Internet? Vilka kan känna sig hoppfullare av att få fram riksdagstrycken på skärmen? Man måste ställa förtrycket som finns i Zimbabwe mot den möjlighet och det positiva som eventuellt skulle komma ut av att kunna läsa de tryckta handlingarna och handlingarna på dataskärmen. Min mening är att det inte är värt priset. Bryt genast detta samarbete och redovisa en gång för alla om det finns mer samarbete mellan Sverige och Zimbabwe än vad jag har grävt fram.

Under kampen mot kolonialmakterna och under det kalla kriget förekom att mänskliga rättigheter och demokratiutveckling fick stå tillbaka för frihetskampen och olika intressesfärer. Det var den tidens villkor man arbetade under. Man blundade. Såvitt jag förstår tonade man också ned det i en del av ambassadernas rapporter hem till Sverige. Till exempel tonades massakern i Matabeleland ned. Övergrepp och våldtäkter förekom. Det är sådant som en del av dem som i dag är ansvariga för politiken i Zimbabwe då var en del av och direkt ansvariga för.

Detta förfarande är också en delförklaring till dagens situation. Vi blundade då och sade inte ifrån mot dem som fick möjlighet att växa sig starka politiskt. Ännu lever på något sätt denna undfallenhet kvar i västvärldens utrikespolitik och inom biståndet. Gamla koloniala samband och motsättningar finns kvar och spelar fortfarande en roll. Det ska vi vara

medvetna om. Det faktumet understryker bara att vi måste stå för en rakare linje. Biståndet till parlamentet utgör en ovälkommen krök på den svenska raka linjen.

EU släpper in president Mugabe samtidigt som information om ökat inslag av tortyr och grov misshandel under polisförhör och i häkten förekommer. Man ser hur en våg av arresteringar och trakasserier av oppositionella politiker sköljer över landet. Det droppar in information av det slaget. Tre ledande oppositionspolitiker från MDC, Tendai Biti, Paul Madzore och Gabriel Chaibva greps häromdagen. Det gör EU:s beslut djupt olyckligt samt får dess linje att mer likna berg- och dalbana än en fast politik. Till min oro bidrar att ansvariga för EU:s bistånd har en klart uttalad undfallande attityd mot Mugabe och hans regim. Inte en biståndskrona borde enligt min mening gå till att förstärka Mugabes regim.

Det kan inte vara så att rätt partibok ska ge matbistånd, att mat får användas som politiskt vapen, att medier kan stängas och reportrar slängs ut och insynen i landet begränsas. Samtidigt behöver Zimbabwe folk humanitärt bistånd och sådant som vi vet kan utveckla. Olika NGO:ers demokratibistånd måste naturligtvis kunna få fortgå.

Jag är också oroad över de reaktioner jag har mött från parlamentariker i grannländer och länder i regionen. Jag känner att Mugabe får ett allt större stöd i många av de politiska kretsarna. Det bådär inte gott för framtiden. Här måste vi hitta ett sätt att bygga broar mellan vår syn på demokratiutveckling och mänskliga rättigheter och det jag med oroliga ögon ser växa fram i flera av dessa länder som är grannar till Zimbabwe.

Herr talman! När finansminister Herbert Murerwa i november presenterade 2003 års budget var det en dyster information. Men han talade även om behovet att återigen länka Zimbabwe:s ekonomi till den globala ekonomin. Det var viktigt för landet att få signalen att man kan tänka sig att vara en del av NEPAD-processen för att åstadkomma detta. Det var en positiv signal.

Samtidigt informerade finansministern om behovet av att återkapitalisera försvaret för att förbättra dess kapacitet att försvara landet. Men inget svar gavs på frågan: Mot vem ska man försvara sig? Det hot Zimbabwe borde kraftsamla att försvara sig mot är aids.

Anf. 29 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Låt oss gå tillbaka till Irak och Saddam. Jag tror att jag är en av de mycket få ledamöter här som har en direkt erfarenhet av terror. Egentligen har halva mitt liv, det icke svenska livet, varit ett liv under terror. Därför tycker jag att vittnesmål från terrorlivet är viktiga i dag.

Jag kommer aldrig att glömma den 15 november 1989. Vi, en grupp rumäner, ville demonstrera framför den rumänska ambassaden och påminna om ett uppror som hade ägt rum i en rumänsk industristad och som hade blivit kvävt på ett blodigt sätt. Men det var väldigt svårt att få svenska journalister att komma och lyssna. Det stod inte på dagordningen. Jag minns att jag grät i telefonen när jag talade med min dåvarande chefredaktör på ledarsidan på Dagens Nyheter, och då fick jag äntligen löfte om att en reporter skulle komma och lyssna på oss. Detta hände en månad innan diktaturen i Rumänien föll. Då plötsligt blev Rumänien den viktigaste aktören på världsarenan, men en månad innan dess existerade vi knappt.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Vad jag vill säga är att det inte finns någonting så plågsamt, någonting så smärtsamt som att leva under terror och samtidigt ha en känsla av att världen har glömt bort detta, att man inte längre existerar för världen, att världen har accepterat terrorn. Det är vad som under en alldeles för lång tid har hänt med Saddam Husseins regim i Irak.

En långvarig diktatur blir som en kronisk sjukdom. Man lever med den dag och natt. Man vaknar med den, och man går och lägger sig med den. Den är alltid närvarande i vars och ens vardag, i det inre livet i familjen och i det yttre livet ute på gatorna, på arbetsplatser och på marknaden.

Varför ska vi nu tänka på det? Jo, därför att vi måste komma ihåg en mycket enkel sanning. Hårda terrorregimer kan inte demokratiseras av sig själva. En hård terrorregim bygger på två mycket starka element. Det är fruktan och det direkta förtrycket mot det egna folket, och det är också desinformation och dubbelspel.

Här ska jag plocka fram ett annat av mina minnen. Samtidigt som vi, de unga som levde i ett kommunistiskt land, hela tiden manades att arbeta för fred, samtidigt som vi minst en gång i veckan matades med otroliga tal och slagord om försvar för freden, tränades vi för militära handlingar. Vi skulle lära oss att skjuta och agera som soldater, också kvinnorna, därför att vi var soldater i världsrevolutionen. Det står klart och tydligt för mig att hela demagogin om freden bara var ett sätt att lura de naiva idealisterna i västvärlden. Vad de naiva idealisterna i västvärlden inte begrep var att de hjälpte de kommunistiska diktatorerna när de gick ut på gatan och demonstrerade för fred. Det borde vi komma ihåg i dag.

Hårda terrorregimer kan inte demokratiseras inifrån. Vänsterpartiet i Sverige kan önska sig hur mycket som helst att det irakiska motståndet ska göra slut på den hårda regimen, men detta kan inte ske. Väldigt många uppror inom Irak har redan kvävts i blod. Väldigt många människor har offrats för att Saddam ska behålla sin makt.

Vi måste komma ihåg alla dessa saker i dag när vi tänker på den mycket allvarliga situation som vi befinner oss i. Trycket på Irak är absolut nödvändigt. Det är det bästa vapen vi har i försvaret av det irakiska folket. Sådana diktaturer som Saddams diktatur ger inte efter för övertalningskampanjer eller för utifrån programmerade demokratiseringsprocesser som inte kan äga rum inom landet.

Vi lever i en historisk tid. Vi lever i en tid där demokrati och terror konfronteras direkt. Det är vad som händer i dag.

Innan jag avslutar vill jag påminna om en rad händelser som hela tiden låg i bakgrunden till den permanenta katastrof vi levde i under kommunistiskt förtryck. Det var faktiskt de våldsamma handlingar som hade ägt rum mot slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet i Ryssland. Det kallades på den tiden för anarkistiska angrepp på tsarregimen. Och det var faktiskt dessa dåd, som vi i dag skulle betrakta som rena terroristdåd, som öppnade vägen för katastrofen, för hela samhällets sammanbrott och för bolsjevikernas statskupp som ledde till en fruktansvärt lång tid av lidande för väldigt många miljoner i väldigt många delar av världen.

Vi måste försöka att mobilisera all kraft vi har i kampen mot terrorismen. Det var liknande företeelser, men med mycket svagare vapen på den tiden, som ledde till Östeuropas tragedi under 1900-talet. Om vi inte

arbetar i mycket stark samordning, i enighet och på ett fredligt sätt mot terrorn i dag kommer vi helt enkelt att lämna demokratin utan försvar.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Anf. 30 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Dagens debatt fokuseras ju med nödvändighet på situationen i Irak, men jag vill ändå ägna min talartid åt att fästa uppmärksamheten på tre andra områden i världen där jag vill varna för potentiellt väl så stora problem som de i Irak.

Det gäller först Kashmirområdet. Om och kring den regionen har redan flera krig utkämpats, inte bara, som ofta nämns, mellan Pakistan och Indien utan även mellan Kina och Indien, då Kina för 40 år sedan gick in i delar av området. Inte mindre än tre kärnvapenmaktens intressen löper samman i Kashmir.

Fundamentalism finns inte bara i Afghanistan, Pakistan och delar av Indien utan också i Kina, som visat hårdhet mot grupper med sådan inriktning. Fundamentalisterna rör sig över gränserna mellan konfliktområdena, vilket är starkt destabiliserande. Det är mycket svårt att upprätthålla gränserna mellan länder och regioner i denna del av världen.

Tidigare har Pakistan traditionellt samarbetat med USA och Indien med Sovjet. Numera ser världen annorlunda ut, och det finns oro för en ny strategisk uppdelning med Kashmir som ett nav omkring vilket konflikten kretsar. Så sent som häromdagen utvisade Pakistan och Indien ett antal av varandras diplomater, och vi har kunnat se att det förekommit artilleridueller över gränsen. Vi kan konstatera att ett nytt fullskalekrig lätt kan få förödande konsekvenser. Jag vill påstå att inget land i regionen lär bli opåverkat, särskilt inte om kärnvapen kommer till användning, och spridningsrisken är uppenbar.

Det andra område som jag vill uppmärksamma är Korea. Det har formellt inte slutits fred mellan Nord- och Sydkorea efter Koreakriget, och vi har även där genom åren sett återkommande och upprepade strider med dödsoffer som följd.

Nordkorea är ett av världens fattigaste länder och samtidigt en av de allra hårdaste diktaturerna, som i snart sagt alla avseenden kränker mänskliga fri- och rättigheter. Miljoner nordkoreaner har drabbats av svält samtidigt som ledningen satsat oreserverat på militären. Nordkorea har en miljonarmé och enligt uppgift 10 000 artilleripjäser som kan nå mål så långt som inne i Seoul, Sydkoreas huvudstad.

Nordkorea har återupptagit sitt nukleära program, sagt upp icke-spridningsavtalet och återstartat kärnkraftverk som bedöms ha väldigt liten förmåga att bidra till elförsörjningen men som däremot kan ge klyvbart material för kärnvapen. Landet bedöms ha ca 8 000 bränslestavar, som kan ge fem till sex kärnladdningar. Nordkorea påstås i mars månad i år kunna ha nytt plutonium för kärnvapenframställning. Anläggningen sägs ”i nuläget” ha fredliga syften, men misstanken finns att Nordkorea redan har enstaka kärnvapen sedan tidigare kärnprogram.

Nordkorea har kastat ut de internationella inspektörerna i samband med kärnprogrammets återupptagande. Nordkorea vill inte att den rådande krisen ska bli en fråga för FN:s säkerhetsråd. Man har förklarat att ekonomiska sanktioner skulle ses som en ren krigsförklaring. Man verkar använda kärnvapen som utpressning för att få fördelar av omvärlden och

Utrikespolitisk debatt

en dialog öga mot öga med USA, och Nordkoreas ton är mycket aggressiv.

Så nyligen som under de senaste dagarna har Nordkorea hotat att anfalla USA i förebyggande syfte. Man har talat om att skapa ett eldens hav i regionen samt om att hela den koreanska halvön kan komma att läggas i aska på grund av USA:s agerande.

Vi vet också av erfarenhet att den nordkoreanska ledningen agerar mycket irrationellt. 1998 skickade Nordkorea en missil över Japan, vilket naturligtvis skapade stor oro i regionen och i världen i övrigt. Landet har tidigare även varit inblandat i internationell terrorism, till exempel vid sprängning av civila trafikflygplan.

Det är mycket svårt att se att landets utveckling är hållbar. Nordkorea har försörjts av omvärlden i årtal, enligt uppgift närmare bestämt i sju år. Vi kan också se att det måste göras förberedelser för oerhörda humanitära insatser den dag då förändringen kommer. Jag tror inte att en diktatur av denna kaliber kan upprätthållas i längden samtidigt som landets hela ekonomiska bas är förödd.

Den tredje region som jag vill fästa uppmärksamheten på är Taiwansundet. Folkrepubliken Kina har hundratals robotar utplacerade vid Taiwansundet, riktade mot Taiwan. Kina har nu, vilket sällan uppmärksammas i västvärlden och i Sverige, tillsammans med USA och Ryssland full nukleär förmåga och kan avlossa robotar från marken, luften och havet, dessutom från ubåtar.

Kina arbetar vidare som ett av få länder i världen officiellt för att skaffa sig ny kapacitet vad gäller både multipla stridsspetsar och kärnvapenbärare. Med ny långdistansförmåga som är under utveckling utsträcks Kinas kärnvapen till att bli ett globalt hot. Man uppger redan nu att man kan nå mål i USA.

Kina uppträder regelbundet mycket hotfullt mot Taiwan. Ytterst finns hotet om invasion, om Taiwan skulle förklara sig självständigt. Folkrepubliken Kina har återkommande försökt påverka utgången av fria val i Taiwan. Samtidigt ser vi att det interna förtrycket av all opposition är mycket hårt i folkrepubliken, särskilt nu i samband med maktöverlämnandet.

I Japan och Sydkorea är människor rädda för Nordkoreas oberäknelighet. Taiwan har anledning att frukta Folkrepubliken Kinas rustningar. Varför sker de? Taiwans exempel visar ju att västerländsk demokrati och kinesisk kultur inte bara är fullt förenliga utan också en mycket lyckad kombination. Taiwans och Sydkoreas demokratisering är goda exempel för hela regionen, inte minst för Folkrepubliken Kina.

Om 23 miljoner kineser kan åtnjuta det vi har – demokrati, marknadsekonomi och mänskliga rättigheter – och varför skulle inte alla kineser kunna göra det? Om människor i Sydkorea kan leva fria och i välstånd, varför ska inte alla koreaner kunna göra det? Det är inte främst militärt som Taiwan och Sydkorea ses som hotfulla av sina grannar. Varken Taiwan eller Sydkorea kan anklagas för offensiva ambitioner. Det är i stället det goda exemplet som regimerna fruktar. Därför har Kina försökt censurera Internet, och därför är Nordkorea kanske världens slutnaste land, med en informationsstyrning som liknar hjärntvätt, och därför är agitationen mot grannarna så hård.

Det är i ljuset av de här konflikterna som man ska se behovet av ett missilförsvar. Jag talar då inte bara om de amerikanska planer som i Sverige beskrivs som *Star Wars* utan om försvar mot alla olika typer av robotar som utgör det stora hotet i det här perspektivet.

När Kina hotat Taiwan har USA tidigare kunnat placera styrkor i Taiwansundet som en sköld för demokratin, men USA dimensionerar sin försvarsmakt för att klara två krig samtidigt, och det är tyvärr möjligt att se scenarier där USA knyts upp av flera konflikter samtidigt och därmed tvingas ägna de asiatiska demokratierna mindre intresse. Det är nog därför ingen slump att Nordkorea agerar som det gör just nu när USA måste vända blickarna åt annat håll.

Fru talman! Jag är övertygad om att frågan om kärnvapenrustningar i Asien kommer att dominera den säkerhetspolitiska agendan framöver, och jag skulle vilja se en mycket aktivare politik från den svenska regeringen, både med och utan EU, för att i tid stoppa de kärnvapenrustningar som annars riskerar att bli ohanterliga i framtiden.

Anf. 31 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag tänker börja i den andra änden av den tråd som Sten Tolgfors senast tog upp, nämligen Koreafrågan och Kina. Nu är kanske inte allting totalt nattsvalt. Kina är världens folkrikaste nation, och det råder inget tvivel om att vi i likhet med Sten Tolgfors betraktar Kina som en diktatur, men det är också ett land som är under utveckling. Vi kan nu se ett embryo till att det åtminstone på den lägsta av sex beslutsnivåer i det kinesiska samhället inte minst med svenskt stöd växer fram någonting som kan vara en början till gräsrotsdemokrati.

Om jag minns rätt genomfördes fram till år 2000 två val på bynivå, den lägsta av de sex beslutsnivåerna i det kinesiska samhället. Det talas ganska lite om detta. Jag läste själv på sommaruniversitet i Kina för ungefär tio år sedan. Vid den tiden gick det inte att kritisera regimen på gatan eller ens öppet människor emellan. I dag är situationen en helt annan. I dag kan man kritisera regimen, och man kan prata öppet om de här sakerna.

Väl har jag sagt det så måste jag också säga att det självklart fortfarande finns en oerhört stark repression i det kinesiska samhället. Fortfarande är det omöjligt att organisera sig i fria fackföreningar eller andra former av sammanslutningar i det kinesiska samhället. All form av regimkritik i organiserad form slås ned hårt och brutalt. Vi vet också att andra former av frihetsyttringar och frihetsrörelser – vi kan titta på Tibet och Taiwan-frågan – slås ned med kraft. Även falungong-rörelsen känner vi väl till som en rörelse som oerhört brutalt över hela Kina med kraft fått känna av repressionen.

Anledningen till att jag tar upp det här är att det är lätt att man målar Kina i svart eller vitt. Det finns strimmor av hopp i det kinesiska samhället. Det finns också, som jag känner det – jag har rest mycket och tillbringat mycket tid där genom åren – progressiva krafter som ändå kommer till uttryck i olika sammanhang.

Men återigen: Kina är fortsatt en diktatur – det är ingen demokrati – men det finns saker som rör sig i det kinesiska samhället, och det tycker jag är viktigt att vi har med oss.

Dödsstraffet är en annan sak som vår utrikesminister tog upp i deklarationen tidigare i dag. Det är grymt och någonting som vi fortsätter kritisera från svensk sida.

Vad gäller situationen på Koreahalvön är ju USA inblandat i inte bara en kris på den koreanska halvön, utan faktiskt två. Det är ju inte så att den sydkoreanska regeringen är en tillskyndare av att man eskalerar trycket på Nordkorea. Tvärtom är både den lämnande Kim Dae Jung-regeringen och den nyttillträdde regeringen för att man fortsätter på solskenspolitikens linje, nämligen att med kraft visa att man har kapacitet att slå tillbaks varje form av angrepp från nordkoreansk sida, men att man samtidigt vill engagera sig på olika håll: kulturellt, utbyten vad gäller handel och sport och på alla andra områden.

Jag själv är en stark tillskyndare av Kim Dae Jungs solskenspolitik. Jag tror att det är den nödvändiga vägen fram. Jag tror att det har varit en olycklig tid av eskalering i trycket på Nordkorea som har gjort att det i dag har nått olyckliga nivåer. Hot har mötts med mothot och har lett till nästan absurda uttalanden från den Nordkoreanska regimen som har sagt att det är möjligt att den anfäller USA i preventivt syfte.

Eskaleringen av konflikten är, skulle jag vilja säga, fullständigt meningslös. Snarare borde vi vara tillskyndare av den sydkoreanska linjen i relationen till Nordkorea. Jag vet att min regering för en dialog med också den Sydkoreanska regeringen, och jag hoppas på att man med diplomati och fortsatt dialog ska kunna nå fram. Då kanske det vore önskvärt att det också kunde ske en direkt dialog mellan USA och Nordkorea.

Fru talman! Vi lever i en osäker tid. Människor i allmänhet känner med rätta oro inför det som ska komma. Ingen tycks känna sig riktigt trygg och säker. Efterskalven av händelserna den 11 september fortsätter att sätta sina avtryck på världsarean. Få av oss kan riktigt förstå på vilket oerhört genomgripande sätt detta fruktansvärda terrordåd har satt sina avtryck i den amerikanska politikens medvetande.

Vi känner intensivt hur världen är sammanflätad som aldrig förr. Ett krig mot Irak kommer att synas och påtagligt märkas för oss alla, både i stort och i smått. Flyktingströmmarna kommer att öka, sannolikt också till vårt land, resandet kommer att minska, bensinpriset kommer att rusa i höjden, och för en tid kommer världen med oro för ökade terrordåd att försätta sig i beredskap.

Det är inte märkligt att det finns å ena sidan de som betonar vikten av att vi fortsätter att med alla till buds stående medel med kraft kämpa för att utrota den internationella terrorismen och å andra sidan de som lägger betoningen på att det i huvudsak kommer att vara oskyldiga civila som kommer att komma till skada eller dö vid händelse av ett krigsutbrott. Många är de som känner olust och motstånd inför ett krig som tycks närma sig alltmer. Insikten om att det i huvudsak kommer att skörda civila liv, många av dem barn, är bekymmersam, för att uttrycka sig milt.

Samtidigt tycks många glömma det faktum att det finns en person som har möjligheten att undvika att dessa krigsplaner sätts i verket, och det är Saddam Hussein. Få av oss har väl några stora förhoppningar om att han kommer att fatta kloka beslut. Hans historia är blodbesudlad och maktfullkomlig. Han har inte tidigare visat att han nämnvärt bryr sig om

att hans politik skördar människooffer, tvärtom: Det har från tid till annan varit ett uttryck för den.

Men i detta sammanhang har han ett val. Aldrig tidigare tycks väl ett vägska! ha varit så tydligt utmärkt. Antingen väljer han att på alla sätt proaktivt och inte passivt välja samarbetsvägen och FN-linjen, detta med stöd av länder som Sverige. I annat fall kommer en ny FN-resolution och/eller ett unilateralt anfall från USA med flera att vara att vänta. Men låt oss hålla detta i minnet: Det är Saddam Hussein som väljer.

Om Irak på alla sätt samarbetar med vapeninspektörerna och FN så minskar krigsriskerna, och världssamfundet får nödvändiga argument för att tillbakavisa dem som företräder en linje som talar för krig.

Det finns de som tror att ett krig är oundvikligt. Jag tillhör inte dem. Men när som nu Saddam Hussein fortsätter att tricksa och undvika att redovisa korrekta underlag så blir paradoxalt nog Saddam Hussein hökarnas bästa allierade.

Fru talman! En väpnad konflikt kommer självklart att få återverkningar på regionen i stort. Det finns många olika maktintressen som är intresserade av vad som kommer att ske i Irak, och många har sina egna agendor.

För många av oss fortsätter Israel–Palestina-frågan att vara ett smärtsamt, öppet blödande sår. När USA i dag vänder sig för att få stöd i arabvärlden för sina väntade aktioner mot Irak möts man med frågan om när USA tänker ta itu med Israels ockupation av Palestina. USA:s trovärdighet i regionen är sammanflätad med att man också med kraft agerar i denna fråga. På sikt torde det inte finnas någon annan väg än att se till att den israeliska ockupationen får ett slut. Om man med samma beslutsamhet som man uppvisar i Irakfrågan tog itu med denna fråga vore snart ockupationen ett tråkigt minne blott.

Anf. 32 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! En sak konfunderar mig i Kent Härstedts resonemang, och det gäller synen på säkerhetsrådet och FN:s roll i konflikten på Koreanska halvön.

USA behövs ju i Korea. Man har 37 000 man där som ytterst garanterar demokratin. Härstedt avvisar ökat tryck och tycker inte att det hör hemma i säkerhetsrådet. Därmed för han ju samma resonemang som Nordkorea självt gör: Man vill inte ha upp frågan i FN. Samtidigt har säkerhetsrådet utpekats huvudansvar för internationell fred och säkerhet.

Vi vet att Nordkorea brutit icke-spridningsfördraget och att man kastat ut de inspektörer som tidigare var där för att se till att man inte utvecklade laddningar. Vi vet att man har missiler och har ambitionen att utveckla kärnladdningar och kanske till och med har gjort det. Vi vet att detta är ett hot mot omvärlden som dessutom har uttryckts ordagrant och uttryckligt.

Jag vill fråga Kent Härstedt: När, om icke i detta fall, är en fråga ett hot mot internationell fred och säkerhet som därmed bör bli en fråga för FN?

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 33 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Situationen på Koreahalvön är en fråga för FN alltså. FN har haft ett engagemang på Koreahalvön hela tiden, och det vet Sten Tolgfors om.

USA har inte 37 000 utan 40 000 man i trupper i Sydkorea just nu – det tror jag också att Tolgfors vet – eftersom man nu har höjt beredskapen i riktning mot Nordkorea. Man har också flyttat dit B52-plan.

Koreafrågan diskuteras kontinuerligt i FN och även i IAEA, och Sverige har också uttalat, genom utrikesministerns deklaration i dag, att vi är en stark tillskyndare av att Nordkorea skyndar tillbaka in i IAEA.

Anf. 34 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det var vackra ord men inget svar. I sitt huvudanförande avvisade Kent Härstedt att det här skulle vara en fråga för säkerhetsrådet. Det var det min fråga gällde. Det är alldeles rätt att USA tillför till exempel flygkapacitet *as we speak* eftersom situationen är så allvarig.

Jag upprepar alltså min fråga: Om inte detta anses vara en fråga som bedöms hota internationell fred och säkerhet, vad kan då vara det, och när? Varför avvisade Härstedt att just säkerhetsrådet skulle få hand om frågan?

Uppenbart resonerar regeringen i Nordkorea på samma sätt. Man gör på det viset för att man vill ha en direktdialog med USA. Det är därför viktigt för oss att säga att det inte är acceptabelt att agera på det sättet, och att sådant beteende inte kan premieras.

Jag vill också passa på att fråga Kent Härstedt om han har agerat för att Sverige ska ändra sin visumpolitik gentemot Taiwans demokratiska ledare. I dag tar Sverige emot företrädare för Kommunist-Kina samtidigt som man på grund av en inofficiell EU-praxis vägrar att låta Taiwans högsta demokratiska ledare besöka bland annat Sverige. Det tycker jag är djupt orättfärdigt. Har Kent Härstedt agerat i den frågan, och i så fall hur?

Anf. 35 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Nu hoppar vi snabbt mellan ämnena, från säkerhetsrådet till visumfrågor för ledare i Taiwan. Vad gäller om frågan ska upp i säkerhetsrådet delar jag den sydkoreanska regeringens bedömning att man borde lugna ned situationen snarare än att eskalera den. De närmast berörda parterna torde vara ledarna för Sydkorea, även om detta naturligtvis är en fråga som kan riskera att bli en global konflikt.

När det gäller de taiwanesiska ledarnas visum har den frågan varit uppe och besvarats av min utrikesminister då den var aktuell. Det var för ett halvår eller ett år sedan. Vad jag förstod då tillbakavisade Taiwans egen regering att dess president skulle vara på väg. Som jag uppfattade det hela var det en konflikt som eskalerade med utgångspunkt från en missuppfattning av Lars Leijonborg.

Anf. 36 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Med all rätt, vilket många har sagt tidigare, har den här debatten framför allt handlat om krisen i Irak, och jag ställer mig bakom det som Lars Ohly tidigare i debatten uttryckte när det gäller Irakkonflikten.

Jag hade önskat att också situationen i Palestina hade fått lite större utrymme så att vi också i den här debatten hade kunnat tillbakavisa den israeliska ockupationen och de brott mot folkrätten som Israel begår i Palestina.

Utrikesdebatten har emellertid vissa fördelar. Även konflikter som just nu inte står främst på dagordningen, och de delar av världen som inte dagligen förekommer i tidningarna, lyfts här fram. Jag tänkte beröra en fråga som jag har berört ett antal gånger tidigare i utrikesdebatterna, nämligen frågan om Turkiets hållning i människorättsfrågor. Det handlar om de brott som Turkiet begått, och begår, mot mänskliga rättigheter och mot folkrätten.

Det har tidigare rört sig om en begränsning av yttrandefriheten, tortyr och misshandel av politiska fångar, begränsad organisationsfrihet, undantagstillstånd i sydöstra Turkiet och förtrycket av minoriteter och kvinnor i landet.

Fru talman! Turkiet har fått en ny regering. Ecevits regim har fallit samman och tagit med sig det fascistiska partiet i fallet. De föll på eget grepp skulle man kunna säga. Vilka mål de krafter har som tagit över är fortfarande lite svårt att sja om. Det har sagts att det handlar om islamtiska krafter, dock inte av samma slag som de vi under senare tid har vant oss vid i en del andra länder. Det handlar alltså inte om fundamentalister utan om en modern variant. Själva vill de gärna likna sig vid ett europeiskt kristdemokratiskt parti.

Det har hänt en del positivt efter regimskiftet. En av de mer positiva sakerna är att i den turkiska delen av Cypern demonstrerar i dag turkar för ett enande av Cypern. Man vågar göra det utan risk för repressalier. Vi kan bara hoppas att också den turkiska staten beslutar sig för att låta Cypern bli den stat som den har rätt att vara – och därmed en del av EU.

En annan positiv sak som hänt är att det undantagstillstånd som under lång tid rått i sydöstra Turkiet äntligen har hävts. Därmed har kurdernas möjlighet att verka politiskt och kulturellt i detta område ökat. Det är därför med viss fasa man noterar Natos eller USA:s tankar på att låta Turkiet gå in 15 kilometer i norra Irak för att lägga beslag på stora delar av det kurdiska området där.

De turkiska militärerna har inget gott rykte i det området. Det är bara att se hur det kurdiska folket har förtryckts av denna militär i det egna landet. Att ge Turkiet möjlighet att få makt över oljetillgångar och annat i norra Irak är ingen bra lösning. Låt oss hoppas att Turkiet inte får den möjligheten.

Fru talman! När det gäller de nationella minoriteternas ställning har inte mycket hänt. Redan på Ecevits tid genomfördes smärre lagförändringar – ingenting i ord – och den nya regimen måste bedömas inte efter de lagar den stiftar utan efter de faktiska handlingar som kommer att ske. Kurder och andra nationella religiösa minoriteter, som assyrier/syrianer och kaldéer, har fortfarande mycket svårt att utveckla sin identitet, sitt språk och sin kultur. Ytterst bestämmer den turkiska militären över dessa frågor.

Ännu har vi inte sett några genomgripande förändringar när det gäller att praktisera de mänskliga rättigheterna på polisstationer och i fängelser. Fortfarande pågår tortyr och misshandel utan att förövrarna riskerar att

dömas för några brott. Det turkiska rättsväsendet är med andra ord oförändrat korrupt.

På pass och identitetskort anges fortfarande religiös tillhörighet. Där anges om man är muslim eller kristen, och så har gjorts under en ganska lång tid. Men nu har det skett en förändring. Den nya regeringen har tillfört ytterligare en dimension i legitimationshandlingarna. Nu står det inte endast "kristna" utan det står "övriga kristna" också – vad man nu kan mena med det. Med "övriga kristna" avses med största sannolikhet assyrier/syrianer och kaldéer, och med "kristna" avses uppenbarligen andra kristna trossamfund.

Det är otillständigt att över huvud taget sätta ut religiös tillhörighet i pass- och legitimationshandlingar, särskilt i ett land som betraktar sig som modernt och sekulariserat. Man måste rimligen ha något syfte med den markeringen i officiella handlingar. För mig är detta ytterst suspekt, i synnerhet som vissa kristna grupper tydligen utpekats som så kallade reservkristna.

Det största problemet för Turkiet, bland annat i dess vilja att inträda i EU, är dock militärens överhet i förhållande till parlamentet. Som jag ser det kan EU under inga omständigheter släppa in Turkiet så länge de har en grundlag som ställer det nationella säkerhetsrådet, som domineras av militären, över parlament och över alla andra organ i samhället. Det är inte parlamentet som, när det kommer till kritan, fattar besluten och är landets högsta nivå utan det nationella säkerhetsrådet.

Så kan parlamentet till exempel besluta om lagar som ger kurderna nationella och kulturella rättigheter, men dessa lagar och rättigheter kan sedan upphävas av det nationella säkerhetsrådet. Man kan tillåta partier i parlamentet, och det nationella säkerhetsrådet kan förbjuda dem. Det är en alldeles omöjlig ordning i ett land som ska betraktas som en demokrati.

En annan fråga som måste lösas om Turkiet ska beviljas medlemskap i EU är Turkiets och Azerbajdzjans blockad mot Armenien. För ett tiotal år sedan inledde azerbajdzjanerna en häftig etnisk rensning av armenier i enklaven Nagorno-Karabach, men slogs tillbaka. Armenierna var då, och är fortfarande, i majoritet i området. Resultatet av angreppet på armenierna blev i stället att azerbajdzjanerna i Nagorno-Karabach fick fly till Azerbajdzjan. Efter att denna etniska rensning slagits tillbaka har armenierna utsatts för en blockad av Turkiet och Azerbajdzjan. Det är en ekonomisk blockad mot hela Armenien, och den har blivit mycket kännbar för det armeniska folket.

Armenien hade de första åren bland annat stora svårigheter med energiförsörjningen. Så fick man i gång ett gammalt kärnkraftverk. Detta kärnkraftverk ligger i Kaukasus, som är ett jordbävningsdrabbat område. Det är alltså livsfarligt beläget om olyckan skulle vara framme. Det gäller inte bara Armenien, utan också alla andra länder i området.

Följaktligen måste frågan om Nagorno-Karabach lösas. OSSE har presenterat olika förslag, men Turkiet och Azerbajdzjan har lagt hinder i vägen. Blockaden som sådan bryter mot folkrätten och har på intet sätt vunnit FN:s godkännande.

För Turkiet måste därför gälla att så länge landet bryter mot folkrätten i fråga om Cypern och blockaden mot Armenien, så länge man diskriminerar nationella och religiösa minoriteter, så länge man inte respek-

terar mänskliga rättigheter och så länge man begår dagliga övergrepp mot politiska och andra fångar kan det inte vara tänkbart att Turkiet beviljas medlemskap i EU. Jag kan bara beklaga att utrikesminister Anna Lindh så snabbt är beredd att tro att den nya regimen, utifrån vad den säger, är beredd att göra så stora förändringar.

Ta det lugnt! Se vad som händer! Se till att det sker rejäla förändringar i Turkiet innan Turkiet bjuds in till samtal om att delta i demokratiska institutioner som EU!

Anf. 37 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Inledningsvis sade Sten Lundström att han instämde i vad Lars Ohly tidigare sade i debatten i dag. Vänsterpartiets huvudspår i denna debatt har varit att våld aldrig kan vara en lösning på den internationella scenen. Samtidigt hänger på partiledarens tjänsterum en bild av proffsrevolutionären Che Guevara. Samtidigt har man ett antal år kunnat möta Fidel Castro på Vänsterpartiets partikansli på Kungsholmen. Samtidigt planerar Vänsterns biståndsorganisation denna sommar en resa till Kuba för att träffa diktaturens hantlangare men inte en enda ur demokratiörelsen på Kuba.

Min fråga till dig, Sten Lundström, och Vänsterpartiet är: Hur kan man å ena sidan säga att man aldrig accepterar våld och å andra sidan hylla personer som Che Guevara och Fidel Castro? Hur man kan åka till Kuba utan att planera ett möte med oppositionen? Hur kan man mycket våltaligt tala om mänskliga rättigheter i Turkiet? Det är mycket viktigt. Men när tar ni upp mänskliga rättigheter på Kuba?

Anf. 38 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Låt oss börja med den sista frågan. Jag har valt att i mitt inlägg tala om Turkiet och de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Jag skulle naturligtvis kunna ha valt att prata om ett annat samhälle och ett annat land. Men jag gjorde det valet.

Vad Lasse Ohly har på sin vägg får du prata med Lasse Ohly eller någon annan om som hade Che Guevara på väggen. Det är inte min fråga.

Om jag skulle ha åkt med till Kuba skulle jag naturligtvis, precis som när jag åker till Turkiet, sett till att träffa både regeringsföreträdare, NGO:er, fackliga organisationer och andra för att inleda en diskussion. Men i Vänsterpartiet kommer vi aldrig att ge upp stödet till organisationer som verkar för demokratisering och förbättringar i samhället. Det ingår i den internationella solidariteten. Stödet för befrielseörelser runtom i världen som vill kasta av sig bland annat det amerikanska förtrycket kommer vi aldrig att ge upp. Stödet till den chilenska oppositionen mot Pinochet har varit ett viktigt stöd för mig. Stödet för vietnamesernas rätt till nationellt oberoende har varit viktigt för mig. Stödet för det kubanska folkets uppror emot en diktaturstat har varit ett viktigt stöd för mig.

Anf. 39 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag läser högt ur den annons som publiceras angående den resa som Vänstern ska göra i sommar: På Kuba utvecklas intressanta former för folkligt engagemang och delaktighet i lokalsamhället. Lite längre ned står det: En annan värld är möjlig.

Kuba hade parlamentsval i januari. Man hade 609 kandidater att välja på till 609 platser. Jag var där i januari. Jag träffade människor som hade fått sina barn fängslade för sina politiska åsikters skull.

Hur kan man då i en annons och inför en resa publicera ett program utan att över huvud taget planera in möten med oppositionen? Hur kan man skriva att ett spännande arbete pågår när det är ett land där man med våld har behållit makten i 40 år? Hur kan man samtidigt stå i riksdagens talarstol i andra sammanhang och fördöma våldet?

Det bekymrar mig att Sten Lundström säger att det inte är så allvarligt om partiledaren Ulla Hoffmann har Che Guevara på väggen. Che Guevara är en proffsrevolutionär som hade ansvar för avrättningarna på borgen i Havanna. Det sänder rätt starka signaler att ha honom på väggen.

Vad ska jag säga till mina vänner i demokratiörelsen som suttit fängslade? Att det var en intressant del i ett folkligt engagemang?

Er Kubapolitik lämnar mycket i övrigt att önska. Tyvärr visar den att ni fortfarande inte har gjort upp med er historia.

Anf. 40 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det vore klädsamt om Erik Ullenhag hade haft samma patos när det gäller att prata om USA:s brott mot de mänskliga rättigheterna, USA:s brott mot det nationella oberoendet och USA:s blockad av Kuba som under en lång tid tvingade Kuba att vända sig till Sovjetunionen och andra för att få stöd för sin utveckling. Det vore intressant om Erik Ullenhag hade orkat titta lite längre och granskat sitt eget partis oerhörda stöd för USA-imperialismens rätt att härja i världen.

När jag åker till Turkiet och andra ställen talar jag alltid med folk. Jag vill vara en del i en demokratiseringsprocess. Jag känner inte till partiets syfte med denna resa till Kuba. Jag ska inte åka med själv. Men för mig är det ganska självklart. När vi åker till Kuba handlar det om att stödja det kubanska folkets möjlighet till demokrati och utveckling. Vad de som reser dit väljer att titta på är deras sak. Det är inte din sak att bestämma vad Vänsterpartiet ska göra på Kuba.

Anf. 41 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! Ingen av oss vill ha krig. Krig är aldrig önskvärt. Krig kan ändå vara nödvändigt som den allra sista åtgärden när alla andra vägar har prövats men misslyckats.

FN:s arbete med att avväpna Irak startade 1991 efter Gulfkrigets slut. Det har inte varit ett lätt arbete eftersom den irakiska regeringen inte har varit samarbetsvillig. Arbetet med att avväpna Irak regleras av FN-beslut. Det är de irakiska myndigheternas ansvar att redogöra för vilka biologiska och kemiska vapen landet innehar, att visa var de finns och att förstöra dessa vapen. FN:s vapeninspektörers primära uppgift är inte och har inte varit något annat än att verifiera den avväpning som sker, inte i första hand att själva leta upp och förstöra vapen.

Från 1991 höll vapeninspektionerna på i åtta år innan de avbröts av Irak i december 1998. Efter avbrottet dröjde det fyra år innan FN:s vapeninspektörer i december förra året kunde återuppta sitt arbete under Hans Blix ledning. Irak var inte avväpnat när vapeninspektörernas arbete avbröts 1998. Ingen utanför Irak vet med säkerhet vad som hänt i Irak

under det fyra år långa avbrottet i inspektionerna. Har fler vapen förstörts? Det är i så fall alldeles utmärkt, men det måste kunna bekräftas.

Har nya vapen tillverkats? Det är möjligt, bland annat att nya biologiska vapen har tillverkats. Man vet att Irak under de senaste åren köpt in kemikalier som enligt FN:s vapeninspektörer gör det möjligt att tillverka 5 000 liter mjältbrandsvirus. När mjältbrandsvirus skapade panik i framför allt USA för inte så länge sedan handlade det om små kvantiteter som postades ut i vanliga brev. Nu handlar det om 5 000 liter.

FN:s vapeninspektörer anser att det kan finnas kvar mjältbrandsvirus som tillverkats tidigare, och det kan ha tillverkats nytt. Irak påstår att dessa biologiska stridsmedel förstördes 1991 och att inte någon ny tillverkning har skett. Men någon övertygande bevisning från Iraks sida angående dessa uppgifter har inte visats upp hittills. De genomgångar som FN:s vapeninspektörer gjort av irakisk dokumentation visar däremot att det finns 6 500 kemiska bomber för vilka det saknas entydiga uppgifter om de redan har använts eller om de finns kvar.

Mycket är alltså oklart kring Iraks innehav av kemiska och biologiska vapen. Därför är det ytterst viktigt att vapeninspektörernas arbete fortsätter och att den irakiska regimen börjar samarbeta. Det räcker inte att bara låsa upp de dörrar som vapeninspektörerna pekar på. Iraks myndigheter är de som vet vilka vapen som finns och vilka vapen som har förstörts. De är skyldiga att berätta detta och ta fram trovärdiga bevis i de fall vapen påstås ha förstörts.

De vapeninspektioner som just nu sker i Irak grundar sig på beslut i FN:s säkerhetsråd. Arbetet avrapporteras regelbundet till säkerhetsrådet. Det är just så sådant här arbete måste gå till i en sådan konflikt som den med Irak. Iraks möjliga innehav av biologiska och kemiska stridsmedel är ett hot mot vår gemensamma säkerhet. Sådana hot ska hanteras i FN och dess säkerhetsråd.

I FN:s regler finns en lång rad möjliga åtgärder när världen ställs inför sådana hot som nu är aktuella. Det yttersta medlet i denna långa rad i FN:s regler är att använda vapenmakt. Det är viktigt att ha detta klart för sig. FN:s arbete syftar till fred och säkerhet, och bland de möjliga verktygen finns vapenmakten. Den används av fredsbevarande styrkor som är beväpnade, och den har använts för att befria Kuwait från den irakiska ockupationen. Det kan bli nödvändigt att använda denna vapenmakt igen om inget annat fungerar mot Irak.

Någon enskild aktion av till exempel USA mot Irak kan aldrig accepteras. Skulle detta ske är hela FN-systemet starkt hotat, och det innebär ett enormt hot mot vår gemensamma säkerhet. Det innebär också ett hot direkt mot USA:s säkerhet. President Bush utsätter därför sitt eget land för oerhörda risker om han skulle fatta beslut om ett eget krig mot Irak.

Det är inte heller acceptabelt med en aktion vars enda syfte är att störta Iraks ledare Saddam Hussein. Hur illa vi än tycker om diktatur är det inte med vapen den ska bekämpas. Demokrati kan bara växa fram genom långsiktigt och fredligt arbete.

De bevis som finns hos USA eller hos andra länders underrättelsetjänster måste bli tillgängliga för FN:s vapeninspektörer. Med hjälp av de bevisen kan vapen hittas och förstöras. Vapeninspektörernas arbete blir mycket svårt om varken Irak samarbetar eller de som säger sig ha information delar med sig av denna.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Avslutningsvis, fru talman: Det finns bara en bra lösning på Irakkonflikten, och det är att Irak frivilligt nedrustar sina biologiska och kemiska stridsmedel under FN:s vapeninspektörers övervakning. USA får absolut inte agera på egen hand och själva starta krig mot Irak utan beslut i FN:s säkerhetsråd. Krig är den absolut sista lösningen och måste grundas på ett beslut i säkerhetsrådet. De beslut som FN:s säkerhetsråd har fattat och kommer att fatta ska respekteras. Det gäller Irak, det gäller USA, det gäller alla andra länder och det gäller också Sverige – även om säkerhetsrådet till slut måste fatta det beslut vi alla hoppas slippa se, nämligen ett nytt krig mot Irak. Låt oss hoppas att denna konflikt äntligen kan få en lösning, en fredlig lösning.

Anf. 42 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Återigen manifesterar USA sin ovilja till samarbete och samförstånd om det inte sker på deras villkor. I många år har USA som stormakt tagit sig rätten att härja runt om i världen för att säkra sina intressen, detta med mer eller mindre tyst godkännande från Västeuropas ledare. I Irakkonflikten har dock fler EU-länder valt att tala klarspråk och tydliggöra var i processen de befinner sig – Storbritannien på ena sidan, Tyskland, Frankrike och Belgien på den andra.

Sverige väljer dock att inte inta någon ståndpunkt utan att fullt ut acceptera FN:s och säkerhetsrådets beslut. Frågan är bara: Var hamnar vi om det visar sig att FN och säkerhetsrådet inte uppnår enighet? Vore det inte bra såväl för ledamöterna i denna kammare som för väljarna att veta hur Sverige kommer att ställa sig inför ett sådant faktum?

Regeringen borde våga ha åsikter om hur ett krig ska genomföras och när vi i Sverige tror att ingen annan väg finns utan att FN bör ta till våld. Den svenska regeringen väljer dock att inte säga något. På det sättet kan Göran Persson förbli bästa kompis med alla.

Folkpartiet har i medierna framställts och av väljarna uppfattats som krigsivrare. Jag vill i denna talarstol passa på att återigen upprepa Folkpartiets ståndpunkt: Folkpartiet vill att Irakfrågan ska lösas med fredliga medel. Men vi vill också göra det tydligt att i den mån Irak vägrar att samarbete måste världssamfundet ha ett trovärdigt hot om avvärpning.

Om Saddam Hussein vägrar att samarbeta eller inte vet vi först när vapeninspektörerna lägger fram sin rapport och sina vittnesmål.

Utrikesminister Anna Lindh har tidigare i diskussionen avkrävt ett svar på hur Sverige ställer sig till en förfrågan från USA om att vid en FN-aktion mot Irak hjälpa till med skydd mot Saddam Husseins kemiska och biologiska vapen. Hon sade då: Tydligen anser Folkpartiet att vi bör säga ja till denna förfrågan. Jag vill tacka utrikesministern för detta svar. Det är nämligen inte Sveriges uppgift att svara på en förfrågan från ett enskilt land i en fråga som gäller hela världssamfundet. Sverige bör endast svara på frågor som kommer från FN. Kommer det en sådan förfrågan om att hjälpa till i skyddet mot Saddam Hussein – då, och först då, bör vi säga ja.

Anf. 43 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! I början av sommaren förra året åkte jag till Israel för jag vet inte vilken gång i ordningen och försökte hålla mig informerad om situationen och freds rörelsen där. Den här gången var det mer deprime-

rande än någonsin. På olika vägar, genom kontakter med palestinier, lyckades jag ta mig ända fram till Betlehem. När jag var framme vid födelsekyrkan slöt en guide snabbt upp vid min sida. Guiden sade att på tre månader hade inte en enda turist tagit sig fram dit med den fruktansvärt svåra säkerhetssituation man haft. Jag var den förste på tre månader.

Efter att ha tittat på födelsekyrkan gick jag och tittade i souvenirbutikerna. Det var stängt överallt och neddragna jalousier. När man öppnade såg man att hyllorna var alldeles fulla. Överallt stod de fint snidade julkrubbearbilder och andra saker som görs i olivträ, som spritts över världen och som är så uppskattade. Palestinierna fick inte sälja en enda sak.

Ändå, fru talman, talas det om att genomföra en bojkott mot varor som kommer från Palestina och Israel. Jag vill ta upp den föreslagna bojkotten av israeliska varor till debatt här i riksdagen.

Den 18 januari publicerades på DN Debatt ett upprop av 73 personer som uppmanade företag, organisationer och enskilda att bojkotta varor från Israel och de ockuperade områdena. Man krävde också att frihandelsavtalet mellan EU och Israel skulle brytas med hänvisning till Israels politik.

Visst är det lätt att förstå människors upprördhet inför Mellanösternkonfliktens onda cirkel av våld och motvåld. Den här konflikten är ju en av de mest exponerade konflikterna i medierna över huvud taget. Det beror på att Israel är en demokrati och har yttrandefrihet. Dit kommer medierna, där kan de arbeta fritt. Men när såg vi senast från en diktatur eller en bristande demokrati ett fritt arbete med TV-kameror?

Det är inte svårt att förstå upprördheten. Det är svårare att förstå varför undertecknarna – jag nämner ett par namn: ambassadören Carl Tham och ärkebiskop K.G. Hammar – väljer att ensidigt och okunnigt, enligt min mening, lägga skulden för den uppkomna situationen på Israel. Inte ett ord nämns om den andra partens skuld till konflikten. Palestinierna ses enbart som offer. Den långsiktiga freden tror jag endast kan vinnas genom att länderna i regionen blir demokratier. Demokratier krigar inte mot varandra. Frihandel och turism stärker i stället fredliga ansträngningar och är värda att uppmuntra.

Undertecknarna tycks inte känna till de fredsmöjligheter som faktiskt skapades genom Osloprocessen. De förhandlingar som pågick ända till för knappt två år sedan innebar att palestinerna kunde ha fått ett fredsavtal som omfattade en egen stat bestående av hela Gaza, de arabiska delarna av östra Jerusalem, de muslimska helgedomarna, 97 % av Västbanken och ersättning för de resterande tre procenten från Israels landområde. Inte ens ett motbud från Arafat var detta erbjudande värt.

Under fredsprocessen drog sig Israel tillbaka från alla tätbefolkade palestinska samhällen, den administrativa makten över 98 % av palestinerna tillföll den palestinska myndigheten själv. Samarbetet spirade mellan de två folken på alla områden. 120 000 palestinier arbetade i Israel och drog in pengar, både genom sin egen ekonomi och genom skatter. Situationen har sedan dess kontinuerligt försämrats för israeler och palestinier alltifrån intifadans början. Det var detta jag såg i Betlehem med de stängda affärerna eller längs Via Dolorosa i Jerusalem.

Självmoordsbombningar och krypskytte mot civila har blivit en fruktansvärd verklighet för israelerna. Hur skulle vi själva reagera om vi och våra barn ständigt var mål för mycket intelligent riktade attacker. Motåt-

gärder från Israels sida för att försvara sin civilbefolkning drabbade och drabbar palestinska civila i stor omfattning. Det är en fruktansvärd verklighet. Men vi måste inse att skulden till upptrappningen inte ensidigt kan läggas på Israel. Israels tidigare militära övertag har undergrävt. Hur strider man mot självmordsbombare? Med stridsvagnar? Hur skyddar sig ett samhälle mot levande bomber, mot människor som inte aktar sitt eget liv?

Palestiniernas strategi med självmordsbombare har visat sig vara ohygglig men framgångsrik i deras kamp för frihet. Människorättsorganisationerna Human Rights Watch och Amnesty International har med rätta kallat dessa illdåd för brott mot mänskligheten. Detta skifte i styrkebalans till palestiniernas fördel är viktigt att se i det som nu synes ske bakom rök, damm och blod i nyhetssändningarna.

Vad är då medicinen mot detta lidande?

Jo, på DN Debatt föreslår man att vi ska bojkotta produkter från de av Israel ockuperade områdena och bryta frihandelsavtalet mellan EU och Israel. Men har man över huvud taget funderat på konsekvenserna av ett sådant handlande?

Först och främst utgör produkter från de ockuperade områdena bara någon promille av Israels totala export till Sverige. Undertecknarnas uppmaning innebär i praktiken ett krav på en bojkott mot alla Israels produkter. I dag kan man i en mataffär hitta tomater som är märkta *Palestine* och likadana som är märkta Israel. Men båda har samma exportör, Agrexco. Hur ska en bojkott drabba det ena folket men ändå inte det andra? Man frågar sig: Har den israeliska oppositionen framställt dessa krav? Nej. Har palestinska odlare framställt detta krav? Nej.

För det andra är avtalet mellan EU och Israel ett av flera liknande avtal med länderna runt Medelhavet. Det är knappast mer förmånligt än andra länders avtal. De krav på respekt för mänskliga rättigheter och demokrati som finns i avtalets förord gäller även beträffande andra länder som har liknande avtal. Sanktionerna saknar rättsligt bindande grund i EU:s associationsavtal med Israel. De skulle, även om avtalet och förmanerna slutade gälla efter sex månaders uppsägningstid, strida mot internationella WTO-regler. Dessa binder såväl EU – där Sverige ingår – som Israel. Handelssanktioner mot Israel skulle drabba enskilda producenter, både israeler och palestinier.

Nu behövs det sans och balans i synen på konflikten i Mellanöstern. Den fred som vi alla längtar efter gynnas inte av orättvisa, olagliga åtgärder som vidtas mot någon part i konflikten. Denna konflikt är inget nollsummespel. Den drabbar den ene och den drabbar den andre i en förlängning. En uppmaning om bojkott av Israel drabbar alla inblandade, israeler som palestinier. Den drabbar de människor jag mötte på Västbanken. Och det, fru talman, får inte ske.

Anf. 44 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! ”Ett skott mer – en arab mindre.” Så står det att läsa med stora bokstäver på en av de vägspärrar som den israeliska regimen har upprättat mellan Jerusalem och Ramallah, på ockuperad palestinsk mark. Det är visserligen ingen officiell paroll för den israeliska regimen, men det verkar vara utgångspunkten för hur politiken i dag bedrivs från Israels sida.

Jag tycker, fru talman, tvärt emot vad en och annan kanske tror, att man ska vara försiktig med begrepp och inte använda överdrivna paroller. Men efter att även jag har rest i Israel och Palestina nyligen och träffat människor, både palestinier och israeler, är det för mig uppenbart att man inte kan betrakta Israel som någonting annat än en rasistisk apartheidstat. Jag tvekar nämligen inte att säga som det är. Klarspråk är också ibland nödvändigt.

Det vi ser är en regim som har upprepade brott mot mänskliga rättigheter och mord på sitt samvete. Den insikten måste vara vägledande också för Sveriges regerings agerande, inte en flummig halvdan beskrivning som den utrikesminister Anna Lindh i dag presenterade om att båda sidor är ungefär lika skyldiga. Eller som den Tuve Skånberg just presenterade, där det mesta visst fanns att skylla på den palestinska sidan, det folk som är ockuperat.

Fru talman! Israel har många gånger, också här i kammaren, kallats Mellanösterns enda demokrati. Det måste ses, menar jag, som en skymf mot själva demokratibegreppet. Vad är det egentligen för stat vi här talar om?

Det är en stat som leds av en brutal krigsförbrytare med blod från hundratals mord på sina händer. Det är en regim som genomför till synes godtyckliga massarresteringar. Tungt beväpnade soldater rusar in i palestinska byar, understödda av pansar och helikoptrar. Man tar urskillningslöst ut samtliga palestinska män på stadens torg, sätter ögonbindlar på dem, förnedrar dem och för dem till förhör utan att några konkreta anklagelser finns. I operationer som dessa "råkar" ofta flera personer skjutas ihjäl.

Kollektiva bestraffningar är vardagsmat för palestinier. Om någon på en gata begår ett brott demolerar militären några hus på gatan och passar på att skjuta granater på en del närliggande byggnader när man ändå är i gång.

Vi talar om en regim som genomför angrepp på sjukvårdspersonal. Soldater skjuter prick på sjukvårdare som gör sitt arbete, och bomber faller över sjukhus. Man genomför utomrättsliga avrättningar. Armén ger sig själv rätten att utan genomförd rättegång avrätta och lönnmörda politiska aktivister som man ogillar. Det finns dokumenterade exempel på tortyr. Polis och militär använder sig av systematisk tortyr, såväl fysisk som psykisk, för att få fram bekännelser. Den israeliska regimen stjälar de värdefulla vattentillgångarna från de palestinska områdena, och man hindrar effektivt palestinsk handel med omvärlden.

Exemplen på systematiska trakasserier är otaliga. Och många är de vittnen som kan berätta om detta. På ett målmedvetet sätt slås civil och ekonomisk verksamhet sönder. Godtyckliga ingripanden och vägspärrar gör det omöjligt att bedriva handel, studera eller organisera annan civil eller politisk verksamhet.

Fru talman! En ny mur håller nu på att byggas, och alla vi som välkomnade fallet av den gamla har anledning att vara vaksamma. Låt vara att byggandet av muren av Israel motiveras som en säkerhetsåtgärd; man vill skydda sig mot självmordsbombare. Men denna mur följer inte den så kallade gröna linjen mellan Israel och de ockuperade palestinska områdena som har dragits upp av FN. I stället byggs den ett gott stycke in på den palestinska sidan. Gränsdragningen innebär att ytterligare 10 % av de

palestinska områdena kommer att överföras till Israel. Vad det alltså handlar om är en definitiv ytterligare annektering av viktiga palestinska områden, i full strid mot folkrätten. Den israeliska regimen påstår sig vara för en tvåstatslösning, men efter en blick på en karta över Västbanken ser man snart att det strategiska målet på sikt för den israeliska politiken snarare är att *förhindra* en tvåstatslösning. Avsikten är i stället att successivt annektera palestinska områden. Mursten fogas till mursten när de folkrättsvidriga bosättningarna fortsätter att växa.

Fru talman! I den mediala rapporteringen, och i en del inlägg i kammaren, kan man säkert tala om att Israel "slår tillbaka" eller "hämnas" när Israel till exempel angriper en flyktingförläggning med F 16-flygplan. Och visst lever också den israeliska befolkningen i skräck för självmordsbombare. Det är en verklig skräck värd att ta på allvar. Det är uppenbart att dessa enskilda våldsdåd i dag fyller funktionen att ge Israel ursäkter för sin brutala politik, och de är destruktiva och rent kontraproduktiva. Självklart måste man ta avstånd från sådana dåd. Men låt oss ha i minnet att det finns en ockupationsmakt och det finns ett folk vars land är ockuperat.

Vad gör då den svenska regeringen? Som så många andra av västvärldens regeringar reagerar man på sin höjd med ett hövligt diplomatiskt avståndstagande. Är det möjligt att tänka sig en sådan lam reaktion om de mördade och torterade inte var araber utan amerikaner, tyskar eller svenska medborgare? Man talar, men man handlar föga. Man sprider ord, men man vägrar att ställa upp på bojkott av israeliska varor, trots att detta krävs av såväl palestinier som av stora delar av den israeliska fredsrörelsen.

Fru talman! Vänsterpartiet menar att palestinerna har rätt att bekämpa ockupationen, och de förtjänar vårt stöd i den kampen. Om den svenska regeringen inte tillerkänner palestinerna den rätten, då har man sagt att ockupation och terror mot civilbefolkningen är okej – så länge den riktas mot araber. Låt det stå klart härifrån i dag: Varje lösning av konflikten i Mellanöstern måste börja med ett fullständigt och villkorslöst upphävande av den folkrättsvidriga israeliska ockupationen. För att tala med Nelson Mandela: "Bara fria män kan förhandla." Varje militärpostering, varje bosättning, måste avvecklas.

Fru talman! På den andra sidan av vägspärren mellan Jerusalem och Ramallah, som jag nämnde i början, kan man läsa: "En god arab är en död arab." På oss alla som står upp för mänskliga rättigheter vilar ett ansvar. Det handlar inte bara om att på lördag sluta upp i demonstrationerna mot USA:s krigsplaner mot Irak utan också om att med alla rimliga medel bekämpa den israeliska regimen brutala förtryck av det palestinska folket. *Tear down the wall* – riv muren!

Ytterst handlar det om att stå upp för människovärdet.

Anf. 45 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är sällan ett sådant ohöjlt Israelhat har exponerats så i kammaren. Jag skäms å Sveriges vägnar för vad vi just nu har lyssnat på. Här är ett ohöjlt försvar för palestinernas kamp utan att ta avstånd från de metoder som palestinerna har använt.

Kalle Larsson skyller israelerna för den graffiti där det står att det skulle vara önskvärt att döda en arab. Det har aldrig hänt att någon har

skylt ett land för vad som skrivs som graffiti. Han skyller Israel för att vara en rasistisk apartheidstat. Men i det israeliska parlamentet ryms människor av helt olika bakgrund – etiopisk, arabisk, drusisk, kristen och så vidare. Det är ett av de mest mångkulturella länderna man kan komma till. På Israels gator i Jerusalem och Tel Aviv talas all världens språk vid sidan av de tre officiella, arabiskan, engelskan och hebreiskan.

Kalle Larsson vill ge fribrev till palestinierna. Han säger att den demokrati Israel utövar är en skymf av demokratibegreppet. Upp till bevis! Det är fruktansvärt att komma med sådana beskyllningar.

När det handlar om sjukvårdspersonal vet vi att den första kvinnliga självmordsbombaren tog sig in i Jerusalem i en ambulans.

Anf. 46 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, jag hatar inte Israel. Jag hatar ingen nation, inget land, på det sättet. Men jag hatar den politik som i dag fördriver människor från deras hem. Jag hatar den politik som gör att gravida palestinska kvinnor får föda sina barn i väntan på att få passera en vägposter – som godtyckligt har satts upp av den israeliska regimen.

Jag har sett och talat med människor som har förlorat sina släktingar därför att de råkade köra bil på fel ställe. Det är inte slumpmässigt. Det är inte olycksfall i arbetet. Det är ett systematiskt förtryck som i dag pågår mot den palestinska befolkningen.

När man skiljer på folk och folk, en del får vänta i åtta timmar i kö, inte får passera till sin universitetslokal på flera veckor, medan andra har det mesta serverat i ett lyxigt liv i den nya bosättningarna till rabatterad hyra, då kallar jag det för det rätta namnet, nämligen rasism.

Anf. 47 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Med det sättet att definiera skulle allt kunna försvaras.

Låt mig påminna kammaren att i Israel drabbas palestinier, druser, araber, judar och kristna lika av de självmordsbombare som är riktade inte minst mot gravida kvinnor, mot barn och mot ungdomar. Mot disko-tek och bussar, där den vanliga befolkningen har råd att vara och åka, slår man till. Det är riktat lika systematiskt och lika djävulskt illasinnat från självmordsbombarna.

Jag var själv med om ett bombattentat. Jag satt inne och samtalade hos palestinska vänner när bomben smällde, tre kilometer från där vi var. Genast började de att ringa för att höra om deras vänner var indragna och skadade. Det drabbar urskillningslöst, men riktat mot barn och ungdomar. Hur kan Kalle Larsson över huvud taget solidarisera sig med Hamas och Hizbullahs djävulska kamp?

Anf. 48 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Vem som fylls av hat eller inte låter jag vara osagt. Men om Tuve Skånberg hade lyssnat på vad jag sade hade han där hört ett klart och tydligt avståndstagande från självmordsbombare, en förståelse för dem som drabbas, både av rädslan och av de brott som begås av dessa illgärningsmän på den israeliska sidan – också. Men man hör med selektivt öra om man har stängt båda, tycks det.

Men jag säger också att vi på grund av detta inte kan låta den stora bilden försvinna. Det är enligt FN:s folkrätt inte lagligt, inte tillåtet, för

någon att ockupera ett annat folks territorium. Det är det som i dag sker i Palestina. Dagligen utsätts människor, bara på grund av att de tillhör fel folkgrupp, för trakasserier och för systematiskt förtryck. Det Tuve Skånberg tyvärr gör sig skyldig till nu är att relativisera det förtryck som det palestinska folket utsätts för. Det tänker jag inte ställa upp på, utan jag tänker fortsätta att bekämpa den israeliska regimen förtryck med alla de rimliga medel som står till buds.

Anf. 49 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har just hört ett märkligt utfall av Kalle Larsson där han tar sin grund i graffiti. Det någon har sprejat på en husvägg tar han till intäkt för att helt ensidigt ta ställning för en bojkott av israeliska varor. Det är pinsamt, och det är konstigt att Kalle Larsson inte med ett ord kommenterar den situation som har rått i två år med intifadan. Före det fanns en spirande fredsprocess där bägge sidor kunde leva tillsammans. Och det här var i ett läge då Arafat var erbjuden en väldigt stor del av vad man begärde. 97 % av Västbanken fick man i den här Osloprocessen, men det var inte ens värt ett motbud. Hur vill Kalle kommentera den saken?

Anf. 50 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag sade inte att det som Mikael Oscarsson kallar graffiti var en officiell israelisk ståndpunkt. Men det står sprejat på själva vägposteringen, och den israeliska militär som bevakar den posteringen borde vara skicklig nog att ta bort den graffiti om man inte instämmer i den. Men vi behöver inte använda graffiti som bevismaterial. Vi kan mycket väl titta på vad som faktiskt sker dagligen, och jag har redan gett exempel på de trakasserier som palestinierna faktiskt utsätts för.

När det gäller det fredsavtal som du talar om är ju skälet till att detta inte genomförs att den israeliska ockupationen fortsätter. Stad efter stad, by efter by drabbas av utgångsförbud. Man får inte lämna sitt hus på veckor, inte ens för att inhandla livsmedel. Inte för att ta sin sjuka mamma till läkaren får man lämna sitt hus utan att riskera att få en kula i pannan. Det är verkligheten i den israeliska ockupationens Palestina i dag. Tala gärna om en fredsprocess, men kom ihåg Nelson Mandelas ord: ”Bara fria män kan förhandla.”

Anf. 51 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var Arafat som avbröt fredsprocessen, och vi beklagar allesammans att detta inte var värt att diskutera. Jag har haft tillfälle att vara i Israel, och jag har själv varit på plats nära ett självmordsattentat och den fruktansvärda terror som Israel nu upplever. Sedan är det ju också ett läge internationellt sett då antisemitismen ökar.

Jag vill också säga någonting apropå uttalanden. Du tog en graffiti-målning som utgångspunkt. För ett år sedan sade Syriens försvarsminister i ett uttalande att lösningen på problemet i Mellanöstern var att varje arab dödar varsin jude, och det vi ser runtom i hela världen är att antisemitismen ökar. Vad är din kommentar till det här uttalandet från Syriens försvarsminister?

Anf. 52 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Om det är ett korrekt citat är det fullständigt vedervärdigt. Det finns inget försvar för sådana uttalanden, oavsett vilken sida de kommer ifrån. Jag och Mikael Oscarsson kan stå skuldra vid skuldra när det gäller försvaret av mänskliga rättigheter och i kampen mot rasism och antisemitism.

Men Mikael Oscarsson får också vara försiktig så att han inte låter sin beundran för staten Israel övergå i en omvänd rasism som riktar sig mot de arabiska medborgare som i dag utsätts för det förtryck som Israel står för. Ska vi tala allvar måste vi se att verkligheten på ockuperad palestinsk mark i dag är den att Israels militärregim dikterar villkoren för hundratusentals människor, bestämmer när de får gå och handla, när de får gå till sjukhuset och vad de får göra i sina liv.

Man begränsar människors rörelsefrihet med det enda uppenbara målet att människor ska trivas så dåligt och känna sig så pressade att de lämnar områdena. Ser man på en karta över Västbanken i dag finner man att det är uppenbart att målet för den israeliska ockupationen inte är den tvåstatslösning som jag vill se, som Vänstern vill se och som många säger sig vilja se, utan i stället att successivt ta över hela de ockuperade områdena. Vi kommer från Vänsterns sida aldrig att acceptera en sådan lösning.

Anf. 53 LEIF JAKOBSSON (s):

Fru talman! Jag blev oerhört glad när jag tidigare i dag hörde utrikesministern i debatten så tydligt markera att rättvis handel och demokratisering av globaliseringen är den grundläggande frågan att ta tag i om det är en hållbar fred vi söker.

Det är så lätt att tro, inte minst i den aktuella heta debatten om Irak, att det är militära styrkeförhållanden som avgör säkerheten på vår jord. Men lika lite som vaktbolag och taggtråd i längden kan skydda de omåttligt rika i *gated communities* när de fattigare bara blir fattigare, lika ohållbart är det att tro att den rika världen kan profitera på resten av världen och hålla kraven på rättvisa stången med militära medel eller andra maktmedel.

Ökad internationell handel är en grundbult i arbetet med att utrota fattigdomen, om den sker på rättvisa villkor och medvetet syftar till att stärka den svaga parten. Jag säger så därför att frihandel ibland används som ett mantra. Det är alldeles klart att frihandel på rättvisa villkor hjälper alla parter. Men det finns lägen – det har inte minst en rapport som kom bara för ett par dagar sedan från UNDP visat – då frihandeln sker på den starkes villkor, och då kan det till och med vara till förfång för tredje världens länder.

Tyvärr har handeln de senaste århundradena inte haft den här inriktningen. Vi kan gå från kolonialmakternas utsugning över det moderna globala kapitalets hänsynslösa utnyttjande av råvaror och människor till ett par decennier av påtvingad nyliberal politik in absurdum. Det är inte konstigt att tredje världens folk betraktar vår del av världen med stor skepsis och våra avsikter med viss misstänksamhet.

De senaste åren har vi sett en viss tillnyktring i det internationella umgänget. Lika lite som de nyliberala teorierna bidrog med något gott till Malmös eller Stockholms befolkning under de moderata experimentre-

Prot. 2002/03:56

12 februari

Utrikespolitisk debatt

gimerna, lika lite har de fattiga i världen fått ut av privatiserat dricksvatten eller stängda skolor och minskad sjukvård. De krav som har ställts på u-länderna för att de ska få låna – stora nedskärningar i offentlig verksamhet som utbildning och sjukvård – är absurda och kortsiktiga. Om jag själv lånade ut mina pengar till någon skulle jag nog vilja att han både utbildade sig och höll sig frisk så att han kunde betala tillbaka pengarna.

Det är en lång väg till en rättvis handel. Jag har med några riksdagskamrater studerat effekterna av globaliseringen i Indien, av kraftigt sänkta priser på exportgrödorna samtidigt som multinationella koncerner slår ut lokal inhemsk produktion och senare chockhöjer priserna. Vi såg byar som fått privatiserat dricksvatten i rörledningar som ingen hade råd att köpa. Vi fick höra hur de gamla patenten för medicin ett efter ett gick ut. De internationella läkemedelsbolagen fick i stället rätten att sälja sina produkter. Priserna gick upp 5–7 gånger, och den obevekliga följden är att många människor faktiskt går under därför att de inte längre kan köpa medicin.

Men jag har också träffat massor av människor, organisationer och rörelser som arbetar för en förändring och för rättvisare villkor. I Porto Alegre samlades för ett par veckor sedan över 100 000 människor till World Social Forum. Ofta beskrivs dessa organisationer och träffar i svenska medier slentrianmässigt som att det handlar om globaliseringsmotståndare eller globaliseringskritiker. Det var inte den bild jag fick. I huvudsak handlar det i stället om en kritik av de orättfärdiga villkor som globaliseringen sker på och det faktum att den rika världen ofta säger en sak men gör en annan. Och det är väsentligt.

Den europeiska jordbrukspolitiken eller snarare EU:s jordbrukspolitik är en källa till oerhört mycket irritation och bidrar kraftigt till att minska trovärdigheten i det vi säger och det vi gör. Det är obegripligt för resten av världen att vi använder skattemedel för att subventionera jordbruksproduktion. Och allra värst är det att vi använder skattemedel för att dumpa överskott. Den politiken är dubbelt skadlig. Den skadar marknaden, men framför allt slår den undan benen för u-ländernas export av jordbruksprodukter. Därför var det ytterst glädjande att ett första steg, även om det är långt ifrån tillräckligt, togs för ett par veckor sedan när EU förklarade sig berett att börja avveckla en del av subventionerna, framför allt sluta med dumpningen, inför WTO-förhandlingarna.

Men samtidigt kände jag en stor oro när jag lyssnade på förra veckans frågestund här i kammaren, när flera ledamöter från borgerliga partier ansatte jordbruksministern med frågor som andades krav på fortsatta subventioner och fortsatta tullar. Vi måste inse att om EU ska ha någon trovärdighet i världshandelsfrågor får vi allt sopa rent framför egen dörr. Då har vi ett gemensamt ansvar i denna kammare.

Men det räcker inte med att den rika världen öppnar upp för export av jordbruksprodukter. Ska tredje världens länder ha en chans att utvecklas måste de få realistiska möjligheter att bygga upp konkurrenskraftig hemmaindustri. Därför behövs långa övergångsperioder – man kan inte från en dag till en annan förvänta sig att tidigare skyddade hemmaindustrier ska kunna ställa om och möta en mördande konkurrens från multijättar och deras marknadsföringsbudgetar. Det ligger i allas intresse att tredje världen också kan industrialiseras på ett ordnat sätt.

Globaliseringen kräver sociala skyddsnät. Den kräver att vi hävdar mänskliga och fackliga rättigheter om inte globaliseringen ska innebära en negativ spiral av social dumpning och försämrade levnadsvillkor – även här i Sverige. Se till exempel hur den amerikanska leksakskedjan Toys R Us för ett antal år sedan försökte etablera sig utan att erkänna löntagarnas rätt till kollektivavtal. Den striden, som Handelsanställdas förbund i Malmö vann efter en lång kamp, är en försmak av vad som kan komma om inte politiken, fackföreningsrörelserna och folkrörelserna agerar på den globala arenan.

Därför, fru talman, måste det vara en förstahandsuppgift för Sverige att i alla sammanhang driva kraven på rättvisa villkor i världshandeln, på att mänskliga och fackliga rättigheter ska ligga till grund för ekonomiskt samarbete. Det är viktigt att säga det i dag – det är den i särklass viktigaste långsiktiga säkerhetspolitiska insats vi kan göra.

Anf. 54 CECILIA NILSSON WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill använda min tid i denna utrikespolitiska debatt till att fokusera på Europa. 2003 är ett viktigt år för Sveriges engagemang i Europa. Dels har vi vår folkomröstning om euron, dels pågår en framtidsdebatt om hur EU ska fungera framöver.

För att illustrera hur dessa frågor, som av vissa anses vara abstrakta eller långt borta, vill jag nämna ett exempel som visar att Europa och Europafrågor har bäring på oss i vår vardag.

För ett år sedan var jag på vårdcentralen i Majorna, där jag bor, i Göteborg. Det var en tysk läkare som tog emot mig, och det glädde mig. Jag visste att regionen hade jobbat hårt för att rekrytera tyska läkare, eftersom vi har läkarbrist i Sverige. Därför blev jag också lika besviken när han berättade att han tänkte åka tillbaka till Tyskland. Han hade varit här i två år, och han trivdes. Det var inte det som var anledningen till att han skulle flytta hem, utan problemet var den svaga svenska kronan.

Han hade hela tiden behållit sin lägenhet i Berlin, men i takt med att den svenska kronan försvagades gick mer och mer pengar till hyran, som ju betalades i euro. Han åkte hem, och vi förlorade en eftertraktad läkare.

Framöver kommer Sverige att ha ett stort behov av arbetskraftsinvandring för att klara välfärden. Personalbrist finns redan i dag inom sjukvården. Och vi kommer att konkurrera om arbetskraft med övriga europeiska länder som också har en åldrande befolkning. Hur tror ni att läkare och sjuksköterskor kommer att välja i framtiden – ett euroland eller Sverige utan euro? Innan ni för er själva formulerar svaret på den frågan, tänk då på att det redan är 54 länder som har knutit sin valuta till euron.

I och med östutvidgningen i maj nästa år kommer EU att släppa in tio forna kommunistländer i det europeiska samarbetet. Då kommer rätten till fri rörlighet för personer att omfatta 455 miljoner människor, kanske.

Kanske, säger jag, därför att det finns en fara att den fria rörligheten begränsas. Tyskland och Österrike fick ju med sig övriga EU på att den fria rörligheten för arbetskraft inte ska gälla för de nya medlemsstaterna förrän tidigast två år efter inträdet, eller eventuellt först år 2011. Det var den traditionella främlingsrädslan som slog till i opinionen i Tyskland och Österrike. ”De kommer hit och tar våra jobb.” ”De kommer att välla in och leva på våra bidrag.”

Som tur är behöver vi inte följa detta EU-beslut. Fem EU-länder har redan deklarerat att de kommer att tillämpa egna regler och öppna gränserna för östeuropéer. När kommer den svenska regeringen med samma besked? Folkpartiet och svenska folket väntar otåligt på detta. Sverige riskerar att hamna sist på önskelistan för européer som funderar på att jobba utomlands.

Den statliga utredning som nyligen föreslagit att vi ska begränsa öppenheten och diskriminera de nya EU-medborgarna är en skam och faller offer för samma rädslor som i Tyskland och Österrike. Dessa rädslor har alltid vid alla olika EU-utvidgningar visat sig vara obefogade. Exempelvis när Portugal och Spanien blev medlemmar i EU minskade antalet portugisiska gästarbetare i Tyskland. Det blev ingen sådan ökning som man trodde. Det finns inte samma anledning att söka sig utomlands när det egna landets utvecklingsmöjligheter dramatiskt har förbättrats.

Fru talman! En annan nackdel med de stängda dörrarnas politik är att illegala brottssyndikat får chansen att tjäna pengar på att komma förbi dörrarna. Illegal arbetskraftsinvandring blir följden, liksom *trafficking*. Kvinnor i hundratusental är just nu sexslavar i Europas bordeller.

Drivna att ta sig ur den fattigdom som kommunismen lämnat dem i tackar de ja till att smugglas in i Europa för arbete. Väl i smugglarnas händer fråntas de alla rättigheter. Det som sker dagligen är ohyggligt, och vi står handfallna.

Utrikesministern sade tidigare i dag att vi behöver stärka polisinsatserna. Visst! Men varför inte låta dessa kvinnor komma hit och jobba lagligt som städare, vårdbiträden, kemister eller vad de nu har för yrken? Ett Europa öppet mot omvärlden med möjlighet till laglig arbetskraftsinvandring vore troligen ett viktigt och effektivt verktyg för att komma undan sexslaveriet.

Jag vill ta upp en annan fråga, nämligen EU:s framtidskonvent, som till sommaren ska lägga fram förslag till en ny författning. Vi är väldigt positiva till detta arbete, för det sker öppet och demokratiskt. Vi har i Folkpartiet länge efterfrågat att EU ska göras mer enkelt och förklarligt för medborgarna.

Tre saker är viktiga. Det första är att EU måste bli mer demokratiskt och öppet. Det uppnår vi bland annat genom att ge Europaparlamentet medbestämmanderätt i alla frågor.

Det andra viktiga är att EU:s arbete inte får blockeras genom oenighet eller användande av veton. Med så många medlemsstater som 25 är det orimligt att ett enda medlemsland kan blockera alla beslut. Kvalificerad majoritet måste därför vara det beslutssätt som gäller inom ministerrådet.

Det tredje är att vi som litet medlemsland är beroende av att det inte bara är de stora länderna som styr i EU. Därför avvisar Folkpartiet det förslag som kommit från regeringen och några stora länder om att ordföranden i ministerrådet skulle bli president. Det är bättre att kommissionens ordförande är president. Kommissionen är det organ som ska se till hela Europas intressen.

Konventsfrågorna är kluriga och tål att reflekteras över och diskuteras noggrant. Konventet har snart hållit på ett år, men tyvärr har inte mycket märkts av detta arbete här i Sverige. Ska man påverka saker och ting inom EU gäller det att vara tidigt ute. Det går inte att ha attityden att vi

först ska vänta och se vilka förslag som kommer fram och sedan agerar vi.

Även när det gäller euron har regeringen haft attityden vänta och se. Folkpartiet vill att Sverige ska ha en aktiv Europapolitik. Jag inledde med att beskriva hur ett utanförskap utan euron riskerar att undergräva vår välfärd. Låt mig avsluta med att säga att den viktigaste anledningen för oss i Folkpartiet att gå med i eurosamarbetet är att vi vill arbeta för ett enat och fredligt Europa med samarbete mellan länder och folk över nationsgränser. Euron är ett tydligt led i detta.

(Applåder)

Anf. 55 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Även jag ska beröra EMU-frågan.

Vi ska ha en folkomröstning i höst. Det viktiga nu är att folkomröstningsresultatet verkligen följs av politikerna. Annars riskerar man att få en svekdebatt.

Men innan folkomröstningen äger rum är det väldigt viktigt att alla som har tagit ställning, vare sig för eller emot, och alla andra som ännu inte har tagit ställning, men som är mitt uppe i processen att lära sig, stimulerar debatten. Ju fler som går ut och deklarerar vad de tycker och varför de tycker så, desto större chans är det att svenska folket gör det samma och sedan går och röstar den 14 september.

Jag är väldigt rädd för ett lågt valdeltagande. Vi kommer att leva med detta resultat i många år, och det är väldigt viktigt att man har legitimitet för beslutet.

Jag tänkte nu berätta om några av de viktigaste skälen till att jag är för EMU.

För mig hänger EU-frågan och EMU-frågan ihop. När jag tog ställning för EU tog jag också ställning för EMU. För mig är EMU bara en av byggstenarna. Det sägs ofta att man inte kan hävda att EMU-frågan handlar om fred. Det är ju ingen som tror att det blir krig om inte Sverige går med i EMU eller om de andra länderna lägger ned hela EMU-projektet. Det är helt riktigt. Däremot är EMU ytterligare en byggsten i fredsprojektet. Allt som kan bidra till att EU-projektet blir positivt är också bra för freden i Europa.

En annan anledning till att jag tog ställning för EU är att det inte längre är bara ett ekonomiskt projekt. Ursprungligen var grundtanken fred, och det skulle man uppnå genom ett ekonomiskt samarbete, fri rörlighet för människor, kapital, varor och så vidare. Detta gynnade företagen och tillväxten, men människorna, djuren, miljön, jämställdheten – alla de mjuka frågorna – diskuterade man inte i EU, utan det var helt upp till länderna själva att sköta det, om man över huvud taget var intresserad.

Men EU-projektet har utvecklats till att även ha en politisk dimension där dessa frågor har kommit in. Det är intressant att följa hur debatten förs ute i Europa. Där är det de mest konservativa krafterna som är emot vidareutvecklingen av EU. Tories med Margaret Thatcher i spetsen i Storbritannien var positiva till allting som hade med ekonomisk samverkan att göra. Men när det handlade om politiskt samarbete och mjuka politiska frågor drog hon och hennes parti öronen åt sig, medan fackföreningsrörelsen, socialdemokratin och även miljörörelsen ute i Europa är

positiva till denna utveckling med mer samarbete på dessa områden för att uppnå en balans så att det inte bara blir ekonomiskt samarbete.

EMU, den ekonomiska monetära unionen, kommer in i detta sammanhang. När man började att diskutera den politiska dimensionen med alla mjuka frågor – miljö och sociala rättigheter – talade man även om valutan. EU-området skulle ha en gemensam valuta för att underlätta handel, men även för att underlätta politikens makt i förhållande till marknaden och de större kapitalintressena.

I takt med att marknaden har blivit alltmer internationaliserad har också både större och i större utsträckning mindre länder blivit som barkbåtar på ett stormigt hav. Marknaden har väldigt mycket styrt det som händer, och den har vapen i form av valutan som kan tvångsdevalveras och även i form av räntan som kan drivas upp. Detta påverkar ländernas politik och tvingar dem att följa marknadens krav. Det var en grundsten i EMU-projektet att undvika detta beroende. Länderna skulle bli mer självständiga genom att samarbeta, på samma sätt som USA:s dollar har kunnat stärkas genom att delstaterna har samma valuta och givetvis också genom att föra en bra politik för denna valuta ska kunna upprätthållas inom ett större område.

Det här är ett skäl för mig att vara positiv till den ekonomiska monetära unionen, att stärka politikens makt på marknaden som ytterligare ett steg i EU:s utveckling mot ett mer politiskt projekt och inte enbart ett ekonomiskt projekt.

Ett annat skäl som är viktigt för mig är konsumentmakt. Ett argument för EMU är att man ska kunna jämföra priser mellan länderna. I ett land som Sverige där matpriserna ligger i genomsnitt 20 % högre än i övriga EU vore det värdefullt att kunna göra prisjämförelser. Nu kommer inte det att bli gratis. Det kräver naturligtvis ett engagemang både från konsumenterna själva och från alla myndigheter och politiker som är inblandade i form av att någon hela tiden måste agera priskontrollant. Det måste finnas rikligt med information så att även de som inte reser mycket får tillgång till den. Det är helt uppenbart att om man börjar att utnyttja konsumentmakten skulle vi kunna få ned dagens överpriser.

Sedan ska man inte bortse från de problem som man har haft i en del länder som har infört euro, nämligen smyghöjningar av priserna. Vår EMU-minister Gunnar Lund har satt i gång ett arbete tillsammans med andra ministrar, bland annat vår konsumentminister, för att se till att detta inte händer såvida svenska folket säger ja till euron.

När jag var i Grekland sade man där att anledningen till smyghöjningen av priserna på grekiska varor var inte EMU-medlemskapet utan det var att man hade tagit bort jämförpriserna i den gamla grekiska valutan. Folk kunde därför inte jämföra eftersom de inte hade lärt sig att räkna om i den nya valutan. Då passade affärerna på att höja priserna. Lösningen på detta problem är att vi har kvar den svenska valutan som jämförpris under en längre övergångsperiod, om vi går med i EMU.

Ett argument som är väldigt viktigt för mig när det gäller EMU är att vi redan är med i dag. Vi har gått med på konvergenskraven som handlar om en ansvarsfull politik, att hålla nere underskott, statsskuld, ränta, inflation och att ha en självständig centralbank. Det steget handlar egentligen om att flytta över den politik som vi för redan i dag till en högre nivå.

För mig är det vägledande hur det har gått att vara med i dessa två första steg mot EMU. Det har gått alldeles utmärkt. Vi har lyckats få ned underskotten som tidigare skenade. Samtidigt har vi kunnat satsa på ökad sysselsättning och på välfärdsreformer. Det har visat sig att de två stegen inte har varit ett hinder för detta utan snarare en förutsättning.

Sedan är det klart att man kan sköta ekonomin genom att sänka skatterna och göra nedskärningar, men då får man inte den kombination som vi har lyckats med när det gäller ansvarsfull ekonomi och hög välfärd. Det är ett skäl för mig att gå vidare. Vi har fått lite repetition av EMU-projektet genom att vi har varit med i de två första stegen, och då kan vi lika gärna gå med också i det tredje steget.

Vilken makt är det som vi avhänder oss? Tidigare när den europeiska centralbanken inte fanns följde vi väldigt tätt i spåren på Bundesbank som då var navet i den europeiska ekonomin. Nu följer vi tätt i spåren på den europeiska centralbanken. Då anser jag att vi får mer inflytande än vad vi har i dag genom att vi kan skicka svenska representanter till centralbanken. Vi tvingas ändå följa det som man beslutar. Anledningen till att vi följer centralbanken är inte att vi måste göra det enligt några regler utan det är för att vi är så beroende i dag.

Ingen människa är en ö, lika lite är ett land en ö i den internationella ekonomin. Jag tror snarare att vi kan stärka inflytandet på det sättet och naturligtvis allmänt öka vårt inflytande i EU när det gäller miljö, jämställdhet, global rättvisa, fackliga rättigheter, kamp för sysselsättning, ja, allt vi redan driver i dag i EU. Det är självklart att man kommer att lyssna mer på ett land som är berett att vara med fullt ut i EU-medlemskapet än på ett land som väljer att ställa sig vid sidan.

Det här var mina argument för EMU. Jag hoppas att vi kommer att få höra mera från både ja-sidan och nej-sidan så att det blir ett högt valdeltagande.

Anf. 56 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! ”Vi kommer att betrakta alla försök från deras sida att utvidga sitt politiska system ... som farlig för vår fred och säkerhet ... som en manifestation av ovänlig handling mot Förenta staterna.”

Fru talman! Detta uttalade den amerikanske presidenten James Monroe om Latinamerika i ett tal till kongressen 1823. Det var också då som Monroe deklarerade att Latinamerika skulle betraktas som Förenta staternas bakgård.

Fortfarande på 2000-talet betraktas Latinamerika på detta sätt av USA. När det gäller Latinamerika har det för USA:s del aldrig handlat om demokrati eller diktatur. USA har stött demokratiska strävanden när det passerat dem, lika väl som man har stött diktaturer när det har passerat dem bättre. Det handlar om USA:s dominans och ekonomiska intressen eller folkets rätt att bestämma i eget land.

Oftast har USA stött diktaturer. Man stödde general Videla i Argentina. Man stödde general Bánzer i Bolivia. Man stödde general Pinochet i Chile. Man stödde diktatorerna Stroessner i Paraguay och Somoza i Nicaragua. Man har stött Fujimori i Peru. USA har under olika perioder stött diktaturer och korrupperade regimer i praktiskt taget samtliga latinamerikanska länder.

I dag går den största delen av USA:s militära stöd till Colombia och den militära strategin *Plan Colombia*. Dess officiella syfte är att bekämpa drogproduktionen i landet. USA har redan anslagit nästan 20 miljarder kronor till programmet. Pengarna går nästan uteslutande till militära ändamål och massbesprutning av påstådda kokaplantage. Planen har utsatts för massiv kritik av människorättsorganisationer, EU och även av den svenska regeringen. Samtidigt mördas oppositionen i Colombia. Vänsterpartiet Unión Patriótica har fått över 3 000 av sina medlemmar dödade sedan starten 1984. Över två miljoner människor befinner sig på flykt i sitt eget land. Men det är inte de människorna USA hjälper, utan stödet går till en korrupt regim, som gång efter annan har avslöjats för nära samarbete med de högerextrema paramilitära grupperna som står för 80 % av brotten mot de mänskliga rättigheterna – allt enligt UD:s rapport om Colombia.

Fru talman! Var än folkliga rörelser för nationell och social frigörelse har uppstått har de slagits ned. Mord och tortyr har under långa perioder hört till ordningen för dagen i Latinamerika. Överallt har CIA varit inblandat för att med konspirationer, lönnmord och politiska manipulationer kväva folkliga rörelser. Tortyrspecialister och lönnmördare utbildade av CIA har varit i arbete överallt i Latinamerika. Detta är inga hemska skrönor utan en brutal verklighet.

Förtrycket i Latinamerika har varierat under olika presidentadministrationer. Under president Clintons tid var man inne på en annorlunda väg. I El Salvador och Guatemala fick man slut på mördandet. FMLN och URNG-gerillan kunde lägga ned sina vapen och övergå till att om-bilda sig till politiska partier – en utveckling som vi i Vänsterpartiet på olika sätt har understött. En liknande utveckling kunde man se i andra länder i Centralamerika. Ett mer normalt politiskt liv började ta form.

I flera länder försvann militärdiktaturerna. Videlas, Stroessners, Pinochets, Somozas och Fujimoris regimer försvann. En mer demokratisk ordning infördes. Folkliga rörelser har börjat växa sig starka. Starkast blev de i Brasilien, där Latinamerikas starkaste sociala rörelse, MST, gjorde stora framsteg när det gällde att genomdriva jordreformer och folklig expropriering av stora outnyttjade landområden. Denna rörelse möttes av jordägarnas revolvermän men har ändå inte kunnat stoppas. Denna mäktiga sociala rörelse har nyligen fört Lula till presidentposten i Brasilien.

Även i Venezuela och Bolivia har dessa folkliga rörelser börjat ta form. I Venezuela valdes Chávez till president, och under hans ledning har ett omfattande reformarbete inletts. Det handlar om skolreformer, alfabetisering och demokratisering. Men man har försökt att sabotera Chávez reformpolitik genom att låta nyckelpersoner – direktörer och ingenjörer – strejka och därmed knäcka landets ekonomi. Det är en metod som vi känner igen från andra länder. Ett exempel är Chile under Salvador Allende.

I Bolivia har det efter diktaturens fall införts politisk demokrati, men med en mycket korrupt regim. Sedan tusentals år odlar bönderna koka. Man odlar den i medicinskt syfte – ett tusenårigt bruk som inte har något med kokaintillverkning att göra. En del av kokan har dock nått uppköpare av mindre hedervärt slag. De som tjänar pengar på detta har dock inte varit kokabönderna. Oppositionspartiet MAS har krävt stöd för ett

program där kokaodlandet ersätts med andra grödor. Regeringen har bemött dessa krav med polis och militär.

I dag har det vuxit fram en social rörelse där det inte längre bara handlar om de kokaodlande böndernas villkor utan om betydligt större frågor. Regeringen har försökt genomdriva privatiseringar av landets vattentillgångar, vilket skulle få folkets kostnader för vatten att skjuta i höjden. Det har vållat häftiga protester. Regeringen har gått till rent fysiskt angrepp mot parlamentariker som tillhör MAS. Ledaren och parlamentarikern för MAS, Evo Morales, har tvingats under jorden.

Bland de rådgivare som USA har sänt till Bolivia finns David Greenlee, som utsetts till ambassadör. Greenlee har ett förflutet i Contras i Nicaragua. Man säger sig bekämpa kokaproduktionen, som är tämligen liten och där det drivande elementet inte är bönderna. Men vad man verkligen är ute efter är att göra slut på en växande rörelse som har social rättvisa på sin dagordning.

Fru talman! Under president Bushs tid har USA lagt om politiken från Clintonadministrationen. Man vill åter dominera Latinamerika på samma sätt som tidigare. Demokratiska strävanden ses inte med blida ögon. Vad det för USA:s del handlar om i Latinamerika är att när man inte längre kan påtvinga länderna en nyliberal politik inom demokratins ramar tar man till våld för att få igenom den. Hoppet står till de sociala rörelserna, som håller på att växa fram.

Anf. 57 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Rossana Dinamarca. Det var roligt att höra. Hon har insikter om en kontinent som vi andra kanske inte känner lika väl till.

Jag ska tala om ett annat område. Jag skulle vilja börja med att visa på vår egen historia.

På 1300-talet härjade en farsot som tog många människors liv här i Sverige, i övriga Europa och även i övriga världen. Stora delar av befolkningen – upp till hälften – dog utan att man visste hur man skulle kunna hindra smittspridningen eller bota dem som insjuknade. Då hette farsoten digerdöden. I dag sprider sig en annan farsot över världen. Stora delar av befolkningen – på vissa ställen upp till hälften – dör. I dag heter den aids.

Det som är så fruktansvärt med dagens situation är att kunskap om hur man förebygger smittspridning finns, mediciner som bromsar sjukdomen finns, resurser för att hejda utvecklingen finns i världen – men de kunskaper och resurser som finns kommer inte alla till del.

Det är totalt ca 65 miljoner som smittats sedan upptäckten i början på 1980-talet. Det finns i dag ca 42 miljoner med hiv/aids. Var sjätte sekund smittas en människa av hiv.

Afrika är väl den kontinent som har drabbats hårdast. Enligt WHO är Indien nästa kontinent i farozonen, och ett område nära oss – Estland, Lettland och Ryssland – är ytterligare en aids-bomb som måste desarmeras. Det är en global epidemi med centrum i de fattigaste regionerna i världen.

Hiv/aids slår hårt mot hela samhället på alla nivåer. Där den drar fram slås en rad verksamheter sönder, utöver alla personliga tragedier. Samhällen, familjer och människor klarar inte att sköta det gemensamma.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Seder och bruk påverkas. Traditionella nätverk urholkas, och när generationen mitt i livet försvinner åsidosätts omvårdnaden både om barnen och om de gamla. I vissa byar är hela generationer borta alldeles för tidigt. Hiv/aids har tyvärr vridit tillbaka decennier av social och ekonomisk utveckling i många utvecklingsländer.

Fru talman! Att stoppa spridningen av hiv/aids är ett av FN:s åtta miljenniemål som ska uppnås före 2015. Om inte detta mål uppnås är utsikterna för att nå de andra målen väldigt små.

Centerpartiet har i riksdagen motionerat om att Sverige måste ge sitt fulla stöd till UNAIDS världsomfattande kampanj mot hiv/aids-relaterad stigmatisering och diskriminering av personer som lever med hiv/aids för att ledare runtom i världen ska förstå vidden av problemet och reagera.

Vi kräver att regeringen agerar för att världens ledare ska erkänna att hiv/aids är ett problem och att de ska våga tala klarspråk om att mäns sexuella uppträdande är orsak till spridningen av hiv/aids för att förändra attityderna till kondom och "säker sex". Men vi måste också kräva att åtgärder för att stoppa prostitution vidtas. Att stärka kvinnors ställning i samhället runtom i världen är en mycket viktig del i detta arbete.

Fru talman! Om du har hälsan beror mycket på om du är rik eller fattig. Det kan vi se i Sverige, men vi kan se det med fruktansvärd tydlighet i världen. Hiv/aids slår hårt mot redan fattiga länder. Världens resurser måste mobiliseras för att utrota fattigdomen och förtrycket av de mänskliga rättigheterna för att det ska bli en långsiktigt hållbar utveckling och för att man ska komma åt spridningen av hiv/aids.

Utvecklings- och biståndspolitiken måste ges en sådan inriktning att människor i mottagarländerna ges långsiktiga förutsättningar att lösa fattigdomsproblemen. De fattiga länderna måste själva ta ansvar för att forma en framtid, men de måste också ges möjligheter. Hela världen måste vara med och ta detta ansvar. Bistånd och andra utvecklingsinsatser ska formas utifrån lokala behov och får därför inte omgärdas av detaljstyrning, men det ska finnas tydliga ramar och uppföljning.

Hivprevention i olika former måste integreras i alla länders biståndsprogram på alla de områden som bistånd ges. För att det ska bli verklighet finns det metoder och kunskap att hämta från arbete med könsfrågor. Hivfrågan ska alltid finnas med och ges särskild uppmärksamhet. För att snarast möjligt nå resultat behövs det resurser.

Därför anser Centerpartiet att Sverige senast 2005 ska ha nått enprocentsmålet, det vill säga att vi ger 1 % av vår bruttonationalinkomst i bistånd. Det är ett krav som vi har ställt i tidigare motioner här i riksdagen.

Först när vi åstadkommer mätta magar och god hälsa är det möjligt att få människorna i de fattiga länderna att engagera sig för miljömålen. Därför måste utvecklings- och biståndspolitiken ges en sådan inriktning att människorna i mottagarländerna ges långsiktiga förutsättningar att lösa fattigdomsproblemen och få en god hälsa. Fattigdomsmålet i svensk biståndspolitik finns redan men behöver förstärkas och förtydligas.

I svenskt bistånd ska samtidigt förebyggande hälsoinsatser ges en central plats och då med speciell tyngd vid målet att bromsa och motverka hiv epidemin. Detta har vi i Centerpartiet påtalat i vår motion inför FN:s toppmöte i Johannesburg.

Fru talman! Hiv/aids, fattigdom, miljöhot, terrorattacker och krig – allt hänger ihop. Med allt djupare klyftor i världen går vi mot en ohållbar utveckling. Då är det inte bara ett hot mot någon långt bort, utan det är ett reellt hot även mot oss här i Sverige. Det, om inget annat, borde få alla och envar att stå upp i de här frågorna.

Prot. 2002/03:56
12 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 58 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! I södra Algeriets ökenområden ligger ett jättelikt flyktingläger. Där vistas tusentals barn, gamla, kvinnor och män. Barnen är födda där och även många av deras föräldrar. De gamla och medelålders flydde dit när Marocko invaderade och ockuperade deras land för över 25 år sedan. De lever där under FN:s beskydd och på algeriers välvilja. Det finns inga permanenta arbeten och ingen produktion. De flesta bor i tält. Deras tillgång till sjukvård och utbildning är helt beroende av olika samfunds, länders och frivilligorganisationers bistånd.

I mer än 25 år har Västsaharas folk under Polisarios ledning kämpat för sitt nationella oberoende. Man har kämpat mot marockanska myndigheter och militärer som har ockuperat landet. FN:s avkoloniseringskommitté har fastslagit att det västsahariska folket har rätt att besluta om sin egen framtid. Det västsahariska folket och Polisario har folkrätten på sin sida. Polisario har krävt att Västsaharas framtid ska avgöras och angett hur en återflyttning ska organiseras. Och frågan ska avgöras i en folkomröstning. Denna folkomröstning har förhalats av Marocko i över tio år. På olika sätt har Marocko försökt manipulera FN. Kofi Annans särskilda ombud James Baker har försökt förhandla och komma fram till olika lösningar. Man har kommit på en tredje väg, vilket skulle betyda att man övergav folkomröstningen och att Västsahara skulle bli en del av Marocko. Denna linje förkastas av Polisario och FN:s säkerhetsråd.

Vi är många från olika partier i denna riksdag som anser att folkomröstning är den enda rimliga vägen. Andra vägar vore att frångå folkrätten.

Många länder är intresserade av det område som Marocko har ockuperat. USA och länder i Europa med ekonomiska intressen i Marocko kan vara intresserade av att Västsahara uppgår i Marocko då olika företag har börjat projektera olja på sahariskt territorium. Västvärldens dammsugning av världen efter olja får inte leda till att man tummar på folkrätten och folkets självbestämmanderätt.

Västsahara utgör en liten del av den afrikanska kontinenten, men den är principiellt viktig. Det finns andra länder där problemen är större och mer vittomfattande. Kontinenten har plågats av omfattande krig och strider med svält och nöd i spåren. I dag är situationen akut i Eritrea och Etiopien där 15 miljoner människors liv är i fara på grund av svält. Det är inte första gången som det inträffar. Eritrea och Etiopien måste uppnå stabila och normala förhållanden. Den hjälp som ges till området har till största delen haft karaktären av katastrofhjälp som inte övergått till hjälp till utveckling.

Utvecklingsländerna har själva ett avgörande ansvar för att bekämpa fattigdomen. Anna Lindh sade i dagens utrikespolitiska debatt: ”Vi behöver globalisera demokratin, men också demokratisera globaliseringen.”

Prot. 2002/03:56
12 februari

De fattiga länderna måste få ett eget självbestämmande över sina egna länder på sina egna villkor. Globaliseringen får inte förvärra och fördjupa orättvisor och klyftor. Bistånd måste bli mer träffsäkert då det gäller att bekämpa fattigdom, svält och sjukdomar. Det är barn och kvinnor som drabbas hårdast över hela världen.

Annika Qarlssoon tog just upp hiv/aids-epidemin, och jag vill också tala lite grann om den. Den slår med stor kraft sönder människors liv, ja till och med hela nationalekonomiska system i vissa länder. I Tanzania, som jag vistades i i höstas, finns områden där 30 % av de gravida kvinnorna är smittade, 30 % av kvinnorna i åldern 15–25 år. Mycket unga människor, studenter och barn, är sjuka och dör. Hela landet förlorar lärare, vårdpersonal, ekonomer och en arbetsför befolkning som kan producera mat och andra varor för landets tillväxt, utveckling och framtid.

Handel är ett sätt att öka välbefinnande. Men det är viktigt att vi som tillhör den rika världen också tar vårt ansvar när det gäller global handel, främst då via WTO.

Genom ett nytt WTO-avtal skulle världens 49 fattigaste länder kunna kringgå patentregler för att få köpa billigare kopior av vissa läkemedel. USA förhåller denna lösning i förhandlingarna och vill ha strängare regler och bestämma vilka regler och tariffer som ska gälla.

Utvecklingsländerna motsätter sig, med rätta, sådana listor och begränsningar och menar att det är upp till dem själva, inte upp till USA, att avgöra när de befinner sig i en hälsokatastrofsituation och behöver vissa mediciner.

Det är landet självt som ska bekämpa fattigdom och sjukdomar. Vi i rikare länder ger då ett bistånd som sker på mottagarlandets villkor. WTO-förhandlingarna om patentregler och läkemedel till de fattigaste länderna får inte förhållas på det sätt som USA gör. Övriga 144 medlemsstater i WTO måste aktivt stödjas av Sverige för att få ett avtal som gynnar att barn, kvinnor och män i de allra fattigaste länderna får tillgång till dessa patenterade läkemedel.

Dessa frågor kommer i skymundan av USA:s storsatsning på ett krig i Mellanöstern och dess ensidiga stöd till Israel. Med krig avskaffar man inte osäkerhet och fattigdom. Att bekämpa fattigdom och ohälsa är en säkerhetsfråga för hela världen. Tillsammans måste vi ta det ansvaret!

Anf. 59 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Barentsregionen är trots sin storlek, sina väldiga naturtillgångar och sitt strategiska läge en relativt okänd del av norra Europa. Därför tar jag så ofta jag kan tillfället i akt att tala om den här fantastiska regionen. Till och med när folk frågar mig varifrån jag kommer brukar jag svara: Jag är barentsbo. Det väcker oftast en undran om var Barents ligger.

Barentsregionen har etablerats genom avtal mellan Norge, Sverige, Finland och Ryssland. Intentionen är att regionen ska utvecklas och ytterligare stärkas.

Två mycket framträdande processer i dagens Europa är just integration och regionbyggande. Vid EU:s toppmöte i Feira antogs en handlingsplan för den nordliga dimensionen. Ett syfte med den är att undvika nya delningslinjer i Europa. "Samarbete" är ett nyckelord.

EU:s handlingsplan för den nordliga dimensionen kan ses som ett uttryck för EU:s engagemang i Barentsregionen.

Under många år har vi i norra Sverige utarbetat en unik modell ur ett underifrånperspektiv för kontakterna inom Barentsregionen och samarbetet med Ryssland. Modellen bygger på vår geografiska närhet och

saknar motstycke i övriga Europa. Aktörer från län, vänorter, näringslivsorganisationer, företag, universitet, folkhögskolor, övriga skolor, politiska partier, folkrörelser, kulturorganisationer och press samt inte minst enskilda individer medverkar mycket aktivt i samarbetet.

Dessutom är vår målsättning att bidra till att öka kompetensen i olika verksamheter och förbättra förmågan att använda olika finansieringsmöjligheter inom bland annat EU-systemet när det gäller att bidra till att utveckla Barentsregionen.

Men för närvarande tas ofta nya initiativ med otillräcklig samordning eller bristfälliga kunskaper om snarlika initiativ som tidigare tagits. Man utnyttjar helt enkelt inte tidigare gjorda erfarenheter på grund av att man inte känner till dem.

Sverige och även EU har en rad säkerhetspolitiska, näringspolitiska, miljömässiga, sociala och kulturella skäl att öka samarbetet med nordvästra Ryssland. För närvarande finns det ingen samlad bild av utvecklingsarbetet. Det finns ett stort behov av en organisation som utan att hämma mångfalden i samarbetet kan säkra en bättre anpassning till behoven, en bättre samordning av insatserna och en effektivare spridning av erfarenheter och resultat.

Ett Barentsinstitut eller ett Barentssekretariat i norra Sverige skulle kunna bidra till integrationsprocessen och främja ett gränsöverskridande regionbyggande i nordligaste Europa. Ett sådant institut skulle kunna ta sikte på att stödja ledning och samordning av Barentssamarbetet och tillhandahålla information, vara ett forum för visionärt och strategiskt framtids tänkande och engagera sig i arbetet med att utveckla nya idéer och projekt.

I dag finns det institut, centrum och organisationer i Finland, Norge och Ryssland men inte i Sverige. De bedriver information, rådgivning och bevakning men också forskning och studentutbyte. Inte bara i våra nordiska grannländer utan även i andra länder finns det institut, centrum, som skulle kunna vara en modell och förebild för ett Barentsinstitut på den svenska sidan och för vad det skulle kunna innehålla och prestera.

Vår utrikesminister Anna Lindh skrev i en artikel att den nordliga dimensionen måste ses som en gemensam angelägenhet för hela Europa, precis som EU:s politik riktas mot Medelhavet och västra Balkan. Det är mycket bra. Men till skillnad från Barcelonaprocessen och programmet för västra Balkan finns det ingen egen budgetlinje för insatser inom ramen för den nordliga dimensionen. Där måste vi och den nordliga dimensionen flytta fram positionerna.

EU måste avsätta specifika medel för den nordliga dimensionen. Insatserna bör ha en kompletterande inriktning och omfattning som innebär att norra Europa inte utesluts från stöd ur andra finansieringskällor inom EU som Tacis- och Phareprogrammen. EU måste dessutom bedriva ett bättre samarbete med befintliga nationella och regionala institutioner som Barentsrådet och regionrådet.

Om EU inrättade en plattform för samordning, information och service inom den nordliga dimensionen i norra Sverige och Sverige inrättade en för den nationella delen av Barentssamarbetet, som Norge gjort, skulle det kunna bli ett bra instrument för att bättre integrera norra Sverige och hela Barentsregionen i EU:s verksamhet.

För att permanent stärka det framtida arbetet inom Barentsregionen och den nordliga dimensionen tillsammans med olika aktörer bör vi i Sverige stödja tillskapandet av ett Barentsinstitut i norra Sverige där också EU ingår. Det kan vara ett led i strävandena att flytta EU:s och Europas tyngdpunkt norrut, vilket bör vara i allas intresse.

Fru talman! Genom ett Barentsinstitut får Barentsregionen ett ansikte utåt, vilket innebär att regionen blir känd för fler än för oss som bor där uppe. När jag säger att jag är barentsbo kommer jag då inte att få frågan var Barents ligger.

Anf. 60 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag ska delvis ta upp samma tema som Birgitta Ahlqvist. Det är ett tema som har varit alltför ovanligt under senare år, nämligen samarbetet mellan öst och väst, i det här fallet mellan öst och väst på den skandinaviska halvön och i norra Europa i övrigt.

Under 1900-talet förstärktes kontakterna nord-syd i de skandinaviska länderna. Makthavarna, vare sig de satt i Stockholm, Oslo eller Helsingfors, tänkte alltmer ensidigt nationellt, och betydelsen av de gamla öst-västliga kontakterna över gränserna i Norden tonades successivt ned.

Fortfarande härskar detta nord-syd-tänkande i hög grad i de styrandes perspektiv, men det finns en del positiva tendenser. I norr utvecklas Barentssamarbetet, som Birgitta Ahlqvist talade om, sedan snart ett decennium tillbaka. Det går sakta, och vi hörde här att det behövs samordningsinsatser för att det ska bli effektivt. Här har Sverige, som för närvarande är ordförande i Barentsrådet, en viktig roll för att driva på samarbetet över gränserna och finna strukturer och former som gör att det fungerar bättre.

Här finns en gemensam region där Norge, Sverige, Finland och Ryssland möts. Här behöver nya kontaktytor i öst-västlig riktning utvecklas, vilket inte minst kräver förbättrade kommunikationer över gränserna.

Själv vill jag särskilt i det här sammanhanget lyfta fram vikten av ett ökat öst-väst-samarbete i Mittnorden utifrån mitt hemlän, Jämtlands, perspektiv. Länge har intrycket varit att de centrala makthavarna i Sverige har levt i tron att det bara finns öde fjäll väster om Åreskutan, där de åker skidor någon vecka på vintern. Så är det inte. Bara några mil västerut lever en halv miljon tränder, de flesta av dessa tränder i högönskelig välmåga.

Medan Jämtlands län kämpar med negativ befolkningsutveckling och låg tillväxt hör grannfylket Sør-Trøndelag till Nordens främsta tillväxtområden just nu. En rapport som Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, i Östersund presenterar i dag visar att mellersta Norrland har den sämsta utvecklingen bland regionerna i hela EU. Läget är alltså allvarligt, och då måste man vidta åtgärder. EU-inträdet har inte stärkt regionen jämfört med andra regioner även om man fullt ut försöker ta vara på de möjligheter som strukturfonder och andra EU-insatser innebär.

Den nationella politiken har inte givit regionen förutsättningar att ta vara på de stora utvecklingsmöjligheter som faktiskt finns.

Ser man det här kan man tycka att situationen är dyster. Men det finns en stor framtidspotential som kan ge hela denna region ett välkommet lyft, nämligen ett närmare samarbete i öst-västlig riktning.

Regionen har självfallet ett stort eget ansvar för att ta vara på möjligheterna, men den centrala politiken måste ge bättre förutsättningar för samarbetet. Det finns alltför som jobbar med detta nu, inte minst i Jämtlands län. Själv deltog jag vid en gränsträff mellan jämtar och trönder i Storlien för en vecka sedan.

En viktig fråga som då diskuterades är självfallet kommunikationerna. Sedan i höstas går det äntligen ett direkttåg, Nabotåget, mellan Östersund och Trondheim som gör det möjligt att åka kollektivt fram och tillbaka mellan dessa metropoler över dagen.

Det finns en vision om snabbtåg, snabba bekväma tåg: Atlantbanan. Från svensk sida är vi i det här fallet faktiskt bättre än norrmännen. Vi har rustat upp banvallen ända upp till Storlien. Nu måste vi sätta press på Norge att elektrifiera och rusta upp sin del av banan så att snabbtågsförbindelsen snart blir möjlig. Snabba och bekväma kommunikationer över gränsen är nämligen av avgörande betydelse för att samarbetet över hela fältet i denna gemensamma, gränslösa region ska kunna utvecklas positivt.

Ett projekt som diskuteras alltmer i sammanhanget är att skapa en transportkorridor från nordvästra Ryssland genom hela norra Skandinavien till de isfria hamnarna vid Trondheimsfjorden. Här har självfallet järnvägsförbindelserna stor betydelse, men det gäller också att finna resurser och förutsättningar för att utveckla hamnkapaciteten i hamnarna i Trøndelag.

Det finns också gränshinder och gränskrångel kvar som försvårar samarbetet i de nordiska gränsregionerna. Det var positivt att höra att utrikesminister Anna Lindh i sin deklaration i dag underströk att Sverige som ordförande i det nordiska regeringssamarbetet ska verka för minskade gränshinder i Norden. Nu gäller det också att visa det i praktiken så att det inte bara stannar vid ord.

Jag hoppas också att det faktum att den minister som ansvarar nordiskt samarbete för närvarande heter Berit Andnor och kommer från Jämtland – och har förhållandena i denna region klara för sig – ska innebära att regeringen arbetar mer aktivt än tidigare för att undanröja hindren för att det här samarbete ska kunna utvecklas.

Potentialen för ett närmare samarbete i öst-västlig riktning är mycket stor, och den måste tas till vara. Historien visar att under de perioder då samarbetet i öst-västlig riktning har varit som mest intensivt, då har de här regionerna utvecklats positivt. De har växt, både ekonomiskt och befolkningsmässigt. Dit kan vi komma igen. Vi behöver ett starkare öst-västligt samarbete i Norden. Vi behöver ett närmare nordiskt samarbete.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 februari.

Andre vice talmannen meddelade att *Gabriel Romanus* (fp) ansökt om sjukledighet under tiden den 24 februari–6 april.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Louise Edlind-Friberg* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för Gabriel Romanus.

4 § Meddelande om aktuell debatt

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Kristdemokraternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om vården och omsorgen av äldre anordnas *torsdagen den 20 februari kl. 12.00*.

Från regeringen skulle socialminister Lars Engqvist delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt i kammaren angående vården och omsorgen av äldre

I dag – den 5 februari 2003 – tar regeringen emot Socialstyrelsens lägesrapport *Vård och omsorg om äldre*. Lägesrapporten tar upp tillståndet och utvecklingen i vården och omsorgen om äldre.

Socialstyrelsen drar bland annat följande slutsatser:

- allt färre av de allra äldsta får hjälp. Situationen i vården och omsorgen är ansträngd. Det finns ett ökat gap mellan utbudet och efterfrågan på vård och omsorg.
- bristerna är särskilt allvarliga inom äldreboendet. Det medicinska omhändertagandet och det sociala innehållet måste utvecklas.
- anhöriga tvingas ta ett allt större ansvar när det gäller att tillgodose de äldres behov av vård och omsorg. Utvecklingen aktualiserar en frågeställning om det offentliga åtagandet är under förändring.
- personal- och kompetensbristen utgör det kanske största hotet mot vårdkvaliteten. Att öka rekryteringen och minska den höga sjukfrånvaron är alldeles nödvändigt.
- ytterligare satsningar krävs inom vården och omsorgen av de äldre. Kunskap, kvalitet, innehåll och effektivitet i vården och omsorgen måste utvecklas.

Socialstyrelsens rapport är en bra och genomarbetad sammanfattning över den aktuella situationen i vården och omsorgen av de äldre. Lägesrapporten kan sägas vara en uppföljning av den nationella handlingsplanen. Socialstyrelsens iakttagelser är oroande.

Man kan konstatera att ett flertal rapporter, uppföljningar och utredningar pekar åt samma håll, nämligen att vården och omsorgen av de äldre i många avseenden försämrats de senaste åren. Med anledning av detta är det viktigt att riksdagen öppnar för en riksdagsdebatt kring den aktuella frågan om hur äldres vård och omsorg kan förbättras.

För kristdemokraternas riksdagsgrupp

Maria Larsson

Vice gruppledare

5 § Meddelanden om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att voteringen onsdagen den 5 mars kl. 9.00 skulle utgå.

Andre vice talmannen meddelade att statsministerns frågestund torsdagen den 22 maj skulle flyttas till *torsdagen den 15 maj kl. 14.00* och att vanlig frågestund skulle äga rum torsdagen den 22 maj kl. 14.00.

Meddelandena hade delats ut till kammarens ledamöter.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2002/03:So36–So38 till socialutskottet

7 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 11 februari

2002/03:178 av *Marie Wahlgren* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros

Kvaliteten på svensk forskning

2002/03:179 av *Inger René* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Invandrarflickors rätt till eget liv

2002/03:180 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Fri- och rättigheter för flickor från så kallade hederskulturer

den 12 februari

2002/03:181 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

EU och bostadsstöd

2002/03:182 av *Michael Hagberg* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Konkurrensvillkoren för kycklingindustrin
2002/03:183 av *Bo Könberg* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Finansiell samordning för sjukvård och rehabilitering

Prot. 2002/03:56
12 februari

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 februari.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 12 februari

2002/03:508 av *Britta Lejon* (s) till utrikesminister Anna Lindh
FN:s kommission för mänskliga rättigheter
2002/03:509 av *Ewa Larsson* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Vägverkets prioriteringar
2002/03:510 av *Carl-Axel Johansson* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Infrastrukturen i sydöstra Skåne
2002/03:511 av *Carl-Axel Johansson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Nationella ID-kort
2002/03:512 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Jan O Karlsson
Flykting på grund av religiös tillhörighet
2002/03:513 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Arvs- och gåvoskatterna
2002/03:514 av *Viviann Gerdin* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Mervärdesskattereglerna för kassarabatter
2002/03:515 av *Rossana Dinamarca* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Saabvarsel
2002/03:516 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
Stödet till handikapporganisationer
2002/03:517 av *Berit Högman* (s) till socialminister Lars Engqvist
Stöd för kvalitetsutveckling

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 februari.

9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 12 februari

2002/03:464 av *Cecilia Nilsson Wigström* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Mångfalden i offentliga sektorn

2002/03:467 av *Gustav Fridolin* (mp) till socialminister Lars Engqvist
Homofobi inom vården

2002/03:468 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund

Flygtransporter för våra utlandsstyrkor

2002/03:469 av *Lena Ek* (c) till socialminister Lars Engqvist

Väntetid för tandvård

2002/03:470 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Berit Andnor
Information om pensionsreformen

2002/03:471 av *Margareta Pålsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Kulturminnesvården

2002/03:472 av *Carl-Axel Roslund* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Kommuner som bryter mot lagen

2002/03:475 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till utbildningsminister
Thomas Östros

Gratis skolskjuts vid gemensam vårdnad

2002/03:477 av *Lars Gustafsson* (kd) till miljöminister Lena Sommestad
Verksamhetsutövers ansvar

2002/03:478 av *Lars Gustafsson* (kd) till miljöminister Lena Sommestad
Certifieringssystem för vissa bilreservdelar

2002/03:479 av *Kent Olsson* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Supertankern Stemnitsa

2002/03:480 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Kvinnliga företagare i socialförsäkringssystemet

2002/03:485 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till kulturminister Marita Ulvskog
Kultur som hälsobefrämjande faktor

2002/03:486 av *Karin Thorborg* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky
Postens framtid

2002/03:490 av *Ingela Thalén* (s) till miljöminister Lena Sommestad
Finansiering av kärnkraftsavfall

2002/03:491 av *Göran Norlander* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Visit Sweden

2002/03:492 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Mona Sahlin
Invandrarflickors idrottsvanor

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 18 februari.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 1 § anf. 10 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 29 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 57 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Utrikespolitisk debatt.....	1
Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	1
Anf. 2 BO LUNDGREN (m)	8
Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp).....	12
Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	15
Anf. 5 LARS OHLY (v).....	18
Anf. 6 AGNE HANSSON (c)	21
Anf. 7 LOTTA N HEDSTRÖM (mp).....	24
Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	27
Anf. 9 BO LUNDGREN (m)	30
Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp).....	31
Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	33
Anf. 12 LARS OHLY (v).....	34
Anf. 13 AGNE HANSSON (c)	35
Anf. 14 LOTTA N HEDSTRÖM (mp).....	36
Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	38
Anf. 16 BO LUNDGREN (m)	39
Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp).....	40
Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	40
Anf. 19 LARS OHLY (v).....	41
Anf. 20 AGNE HANSSON (c)	41
Anf. 21 LOTTA N HEDSTRÖM (mp).....	42
Anf. 22 URBAN AHLIN (s)	42
Anf. 23 KENT OLSSON (m).....	44
Anf. 24 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	45
Anf. 25 ANNELIE ENOCHSON (kd)	48
Anf. 26 ULLA HOFFMANN (v).....	49
Anf. 27 VIVIANN GERDIN (c)	51
Anf. 28 CARINA HÄGG (s).....	53
Anf. 29 ANA MARIA NARTI (fp).....	55
Anf. 30 STEN TOLGFORS (m)	57
Anf. 31 KENT HÄRSTEDT (s).....	59
Anf. 32 STEN TOLGFORS (m) replik	61
Anf. 33 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	61
Anf. 34 STEN TOLGFORS (m) replik	62
Anf. 35 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	62
Anf. 36 STEN LUNDSTRÖM (v)	62
Anf. 37 ERIK ULLENHAG (fp) replik	65
Anf. 38 STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	65
Anf. 39 ERIK ULLENHAG (fp) replik	65
Anf. 40 STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	66
Anf. 41 KENNETH G FORSLUND (s).....	66
Anf. 42 NYAMKO SABUNI (fp)	68
Anf. 43 TUVE SKÅNBERG (kd).....	68
Anf. 44 KALLE LARSSON (v).....	70
Anf. 45 TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	72

Anf. 46	KALLE LARSSON (v) replik.....	73
Anf. 47	TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	73
Anf. 48	KALLE LARSSON (v) replik.....	73
Anf. 49	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	74
Anf. 50	KALLE LARSSON (v) replik.....	74
Anf. 51	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	74
Anf. 52	KALLE LARSSON (v) replik.....	74
Anf. 53	LEIF JAKOBSSON (s)	75
Anf. 54	CECILIA NILSSON WIGSTRÖM (fp).....	77
Anf. 55	HILLEVI LARSSON (s).....	79
Anf. 56	ROSSANA DINAMARCA (v)	81
Anf. 57	ANNIKA QARLSSON (c).....	83
Anf. 58	GUNILLA WAHLÉN (v)	85
Anf. 59	BIRGITTA AHLQVIST (s)	86
Anf. 60	HÅKAN LARSSON (c).....	88
2 §	Justering av protokoll.....	89
3 §	Ledighet	90
4 §	Meddelande om aktuell debatt	90
5 §	Meddelanden om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	91
6 §	Hänvisning av ärenden till utskott	91
7 §	Anmälan om interpellationer.....	91
8 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	92
9 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	93
10 §	Kammaren åtskildes kl. 15.27.....	94

Prot. 2002/03:56
12 februari
